

Thi Jian Juajnee Jesucristo dikjin Lucas

Lucas dikjin juajna ji'i

1 ¹Tsjé chujni binao na rukjin na thi ku'en Jesucristo ko thi je'e binche'e ngata'a nunthe ji'i. ²Jaña inchin binthakuan ná ni bikon kain thi binche'e Jesús are nandaa kuexinxin xree ko je'e na kjuengijna na je'e ixin ndache na chujni thi jian juajna. ³Mexinxin ja'an kai banchiangi jian ixin kain thi binche'e Jesús are nandaa kuexinxin xree, ko ja'an xraxa'on ixin jian jii ke ja'an rukjin na kain ji'i inchin ku'en, ixin ja'a Teófilo nchao rutsje'e xroon ji'i. ⁴Ko jamee ja'a jian tsunu'a thi ndua kukua'an.

**Naa ángel bindachro
ixin tsunkji'i Juan
thi sinchegithe chujni**

⁵Are Herodes be'e rey ngain nunthe Judea, are mee be'e naa xi daana bi'in Zacarías. (Je'e be'e ngain chujnii xi daana, ni bi'in Abías.) Ko chri'i Zacarías bi'in nchra Elisabet, ko kayui na bachrjeninxin na ngain chujnii Aarón, thi kjuí sa'o xi daana. ⁶Ko kayui na anto jian

na ngathexin kon Ndo Dio ko anto bagithikaon na kain thi kuetu'an ndo, ko jaña xru'in chujni banichja jian'a ixin je'e na. ⁷Aro je'e na xru'in chjan binthechunda na ixin Elisabet chro'a banchekunkji'i chjan, ko kayui na ujunchjan binthe na.

⁸Naa ncha'on Zacarías ko ni bancheka'o xra, bi'in Abías ko ni te'i ubikininxin runche'e na xra ngaxi'in ningu'e Ndo Dio. ⁹Aro icha sa'o je'e na bakinchie'e na kensen runche'e xra, ko Zacarías bithutaon ixin je'e sixi'in ngaxi'in ningu'e Ndo Dio ixin tsjaaga tsjuka. ¹⁰Ko are nguii jitjaaga Zacarías tsjuka ngaxi'in ni'ngo, kain chujni tatenichjee na Ndo Dio nduja. ¹¹Ko are xratajixi'in Zacarías ngaxi'in ni'ngo bikon naa angeel Ndo Dio tajingathjen ngande'e gi'i thi jichexin tsjuka no rajianxiin Zacarías. ¹²Are je'e bikon ángel mee, je'e benue'a ke'e runche'e ixin anto xraon. ¹³Aro ángel mee ndachro ngain Zacarías:

—Zacarías xraon'a, ixin Ndo Dio kui'in thi ja'a binchetse'en ñao, mexinxin chri'a Elisabet

sinchekunkji'i naa chjan, ko ja'a sinchegi'in xan Juan. ¹⁴Ko ja'a anto rucha'a ko anto chrjuin tsunu'a, ko tsjé chujni ruche nā ixin tsunkji'i chjan mee.

¹⁵Ko xa'an mee usechunda xan juachaxiin Ndo Dio. Chjan mee si'a xan vino ko thi kuanxin chujni, ko ruchunda xan anto tsjé juachaxiin Espíritu Santo are xra se'o xan ngaxi'on tse'e janee xan.

¹⁶Ko ixin thi je'e xan sinche'e xan, tsjé chujni ngain nunthe Israel rukjan nā sinchesaye'e nā Ndo Dio, thi chunda kain juachaxin. ¹⁷Je'e xan ji'i, xan tsii sa'o ke Cristo, ko ruchunda xan xraje'o espíritu ko xraje'o juachaxin ke bechunda profeta Elías, ixin je'e xan tsjague xan ni nduda'a kexreen sinao nā xe'en nā, ko thi chujni dithikaon'a Ndo Dio tsangi nā sithikaon nā ndo. Ko jamee chujni nchao sayée nā Cristo are je'e tsii.

¹⁸Zacarías banchiangi'i ángel mee ko ndachro:

—¿Kexreen sithikaunxin ja'an ji'i? Ixin ja'an anto dachrii na ko chri'na anto nachrichjan nchra.

¹⁹Ángel mee ndachro:

—Ja'an Gabriel na, ko rintha'a kain thi thetu'an Ndo Dio. Ko je'e thi kuetunna ixin bindathjo thi jian juajna ji'i. ²⁰Aro jai, ixin ja'a bithikaon'a thi ja'an ndathjo, ja'a tsuthapo, ko chro'a runichja sithjaja ncha'on tsunkji'i xa'an.

²¹Ko nguii mee, kain chujni nthi'a techu'en nā sachrje Zacarías, ko binthechu'en nā see ko xraon

nā ixin Zacarías anto kunchrje'en ngaxi'in ni'ngo. ²²Ko are je'e bachrje, ichro'a nichja ngain nā. Kuthimejan xraxaon nā ixin chrujan kjuague Ndo Dio ngaxi'in ni'ngo. Ko Zacarías je'o bakjaguxin kunixin raa thi binao rundachro ixin ndakuthapo.

²³Are Zacarías juexin binche'e xra kain ncha'on ngain ni'ngo icha jíé, sakjui nchiandu'a.

²⁴Kuthimejan chri'i Zacarías ubeyaa nchra chjan, ko ibachrjexin'a nchra nchiandu'a nchra na'o kunithjao, ko xraxaon nchra: ²⁵“Ndo Dio bajon juachaxin ixin ja'an riyaa chjan, ko jai chujni itsjano'a na nā.”

Naa ángel bindachro ixin tsunkji'i Jesús

²⁶Batho inkjaon kunithjao, Ndo Dio rua'an ndo ángel Gabriel ngain nunthe Galilea ngain naa rajna di'in Nazaret ²⁷ixin bitsje'e naa xan nchrii bi'in María, xan nchrii mee xru'in xii kathe xan, aro urukuthe'e xan ngain naa xii bi'in José, xi bachrjeninxin chujnii rey David. ²⁸Ángel mee bixi'in thi nchia jixi'in xan nchrii mee, ko ndachro ngain xan:

—¡Ja'an bichja'a juajna ixin Ndo Dio anto rinao ndo ja'a! Ndo Dio jii ngajin ko icha binthanchaon ndo ja'a ke kainxin nchrii.

²⁹Ko María xratao tabe'e ko xraxaon ixin ke'e ruchro thi juajna chjee ángel. ³⁰Kuthejan ángel mee ndachro:

—María, xraon'a, ixin Ndo Dio binthanchaon ndo ja'a.

³¹Jai ja'a sariya'a naa chjan ko are usinçekunkji'i xan, ja'a sinčekig'in xan JESÚS. ³²Chjan mee anto renthe se'e xan, ko sinčekig'in na xan Xe'en Ndo Dio, ndo thjen ngajni. Ko je'e ndo ruchjee xan juachaxin se'e xan rey inchin ndo dachri'i xan xrachrjen bi'in David are sa'o.

³³Jamee je'e xan tsetu'an xan ngain nunthe Israel kainxin ncha'on, ko thi je'e xan tsetu'an xan xru'in ncha'on tsjexin.

³⁴Kuthejan María banchiangi ngain ángel mee ko ndachro:

—¿Kexreen tsu'en ji'i, ixin ja'an xru'in xii riki'an?

³⁵Ángel ndachro ngain María:

—Espíritu Santo tsii ngajin ja'a ko juachaxiin Ndo Dio, ndo thjen ngajni sisiandajin inchin naa thjuí. Mexinxin thi chjan ja'a sinčekunkji'i, jian xan ngathexin kon Ndo Dio ko si'in xan Xe'en Ndo Dio. ³⁶Ko kai nchri primaa, Elisabet, sinčekunkji'i nchra naa chjan maski unachrichjan nchra. Mexinxin thi nchrii ndachro chujni ixin chro'a sinčekunkji'i chjan, jai je'e nchra uchunda nchra inkjaon kunithjao jiyaa nchra xe'en nchra ³⁷ixin xru'in tangi jii ixin Ndo Dio.

³⁸Kuthejan María ndachro:

—Ja'an dithika'on kainxin thi thetu'an Ndo Dio; ko mexinxin Ndo Dio nchao sinche'e ndo ngajin inchin ja'a ndachjejin na.

Ko juexin nichja ángel mee, sakjuí.

María kjui bitsje'e Elisabet

³⁹Ko tsje'a ncha'on batho, María tuin kjui bitsje'e Elisabet, thi be'e ngain naa rajna ngaga'a jnee nunthe Judea. ⁴⁰Ko are María biji nthi'a, bixi'in nchiandu'a Zacarías ko chjee juajna Elisabet.

⁴¹Ko Elisabet are kui'in juajnee María, chjan beyaa Elisabet kuingi xan ngaxi'in tse'e, ko are mee Espíritu Santo juí kunixin anto tsjé juachaxin ngain Elisabet. ⁴²Kuthejan Elisabet seen ndachro ngain María:

—Ndo Dio binthanchaon ja'a icha ke kainxin nchrii, ko kai binchenchaon xa'an riya'a.

⁴³¿Kensen na ja'an ixin ja'a bitsje na, ja'a janee Nchana? ⁴⁴Ixin are ja'an kuian juajnaa, xan'na riya kuingi xan ngaxi'in tse'e na ixin chee xan. ⁴⁵Anto chrjuin ixin ja'a bithikaon ixin siku'en thi ndathjo Ndo Dio.

⁴⁶Kuthejan ndachro María:

Ansenna nchesaye'e Ndo Dio.

⁴⁷Ko ansenna chee ngain Ndo Dio, thi binthakjan na inaa chujni narua.

⁴⁸Ixin Ndo Dio bikon na ndo ja'an, thi nchri nche'e xree ndo,

ko jai utsexi'in chujni rundachro na ixin ja'an binchenchaon na Ndo Dio.

⁴⁹Ixin Ndo Dio, thi chunda kain juachaxin, jian nche'e ngajin;

¡Suixin di'in thi anto jian!

⁵⁰ Ko je'e ndo kainxin ncha'on tsiakunue'e ndo kain chujni nchesaye'e ndo.

⁵¹ Je'e ndo kjuaaگو ndo kain thi jié nche'e ndo ko bengi ndo thi chujni anto ta'in ñao.

⁵² Ko je'e bantsje'e juachaxiin kain ni thetu'an, ko binchegayee ndo juachaxin ni tunue'a renthe.

⁵³ Thi chujni nua, je'e chjee nā tsjé, ko thi chujni chunda, je'e kuinthu'e nā texruaxon raa nā.

⁵⁴ Je'e kjuengijna ni Israel, ni nchexree je'e, ixin je'e tjañe'a chujnii ko kain ncha'on thiakunue'e nā,

⁵⁵ ko je'e sinche'e thi undachro ngain ni ndo dachri'a ná xrachrjen di'in Abraham ko ngain xe'en ndo, ko jaña'a tsiakunue'e ndo kainxin ncha'on.

⁵⁶ Ko María bithu'e ngain Elisabet inchin nii kunithjao, kuthimejan sakjan nchiandu'a.

**Kunkji'i Juan,
thi sinchegithe chujni**

⁵⁷ Ko are ubithja ncha'on, Elisabet binchekunkji'i naa xan xichjan.

⁵⁸ Ko are ni chiaon tekauxin ko ni chujnii kunu'e nā ixin Ndo Dio kuiakunue'e Elisabet, bichjee nā juajna ko anto chee nā. ⁵⁹ Ko are xethja thi jni ncha'on bichjee nā xan xichjan thi xru'e di'in

circuncisión, ko binao nā rug'i'n xan Zacarías inchin di'in ndudee xan. ⁶⁰ Aro janee xan ndachro jan: —Na'i. Xan'na si'in xan Juan.

⁶¹ Ko je'e nā ndachro nā ngain Elisabet: —¿Unda?, ja xru'in ni ndui di'in jaña'a.

⁶² Kuthejan banchiangi nā kunixin raa nā ngain ndudee xan xichjan ixin kexreen si'in xan.

⁶³ Ko Zacarías banchia rio'o nthaa ko k̄jinta'a nthaa ja'in: “Je'e xan si'in xan Juan.” Ko ni binthe nthi'a xratao tabinthe nā ixin jaña'a si'in xan. ⁶⁴ Ko Zacarías nichjabe'o inaa ko kuexi'in binchesaye'e Ndo Dio. ⁶⁵ Ko ni chiaon te nchiandu'a xratao tabinthe nā, ko kuekin nā thi ku'en ji'i ngain kain chujni te ngain kain jnee nunthe Judea. ⁶⁶ Kain chujni baki'in ji'i, baxraxaon nā ixin unda jaña'a ku'en ko baganchiangi'i choo nā ko bandachro nā:

—¿Ke'e sige'e chjan yaa?, ixin ndua Ndo Dio binchenchaon xan.

Zacarías binchesaye'e Ndo Dio

⁶⁷ Kuthimejan Zacarías, ndudee xan xichjan mee, kunixin juachaxiin Espíritu Santo kuexi'in nichja thi juajna binchegayee Ndo Dio ko ndachro:

⁶⁸ Kainxin chujni jikininxin sinchesaye'e Nchaa ná, Ndo Dioe nunthe Israel, ixin je'e juu ngajin ná, xro chujnii je'e ko kjuengijna ná.

⁶⁹ Je'e chjaa ná naa chujni chunda tsjé juachaxin ko

- nchao sinthakjan ná inaa
chujni narua ko xru'in
ncha'on tsjexin,
ko je'e bachrjeninxin ni
nchexree Ndo Dio di'in
David.
- ⁷⁰ Ixin jaña ndachro Ndo Dio
ngain ni bagayee juajnee
ndo are usee;
- ⁷¹ ixin Ndo Dio tsjengijna ná
ngain chujni ningakuan
ná ko ngain chujni rinao'a
ná,
- ⁷² ko kai ndachro ixin
tsiakunu'e ndo ni ndo
dachri'a ná xrachrjen,
ko je'e ndo xru'in ncha'on
rutjañe'e ndo thi kjuathexin
ndo ko sinche'e ndo ixin
ja'an ná.
- ⁷³ Ko Ndo Dio ubajin ndo ixin
jaan sinche'e ndo thi
undachro ndo ngain ndo
dachri'a ná xrachrjen, ndo
Abraham:
- ⁷⁴ ko ixin je'e tsanchrjanda'a ná
ngain thi chujni ningakuan
ná,
ko jaña ruxraon'a ná sintho'o
ná xree ndo,
- ⁷⁵ ko rukjan ná chujni jian
ngathexin kon Ndo
Dio kainxin ncha'on
sunthechon ná.
- ⁷⁶ Ko ja'a, xan xichjan'na, si'in
chujni dayee juajnee Ndo
Dio, ndo thjen ngajni,
ixin ja'a thi sitau'en nthi'á
Cristo ko ja'a rundache
chujni tsinthu'e nã kain thi
jian'a tenche'e nã, jamee

- ja'a sinchechjian naa nthi'á
nao ixin Cristo.
- ⁷⁷ Ko ja'a sinchenu'e chujni
Israel ixin thi jian'a
tenche'e nã, nchao sitjañe'e
nã,
ko jaña Ndo Dio nchao
sinchekjan nã inaa chujni
narua ko xru'in ncha'on
tsjexin.
- ⁷⁸ Ixin Ndo Diua ná anto thjuaa
ná ndo ko thiakunuaa ná
ndo,
ko je'e ndo rua'an ndo thi
ndangasaan ná thixin
ngajni,
- ⁷⁹ ko sinchengase'en chujni te
ngain thi naxin xe'e ko
tsajanda'a se'en chujni
utekininxin se'en,
ko tsjagua ná kexreen sakji'o
ná jian kain chujni.
- ⁸⁰ Ko xan xichjan bangi xan
ko kain ncha'on icha kusuji xan
ngain Espíritu Santo. Ko kainxin
ncha'on je'e xan be'e xan ngaga'a
jna thi xru'in chujni jii. Bithjaja
ncha'on xraago xan ko kuexi'in
xan binchekue'en xan chujni
Israel.

Kunkji'i Jesús

(Mt. 1:18-25)

- 2** ¹ Are uchiao binkee
ncha'on rukunkji'i Jesús, xi
baketu'an bi'in Augusto César,
kuetu'an xa rugetaxin chujni
te nguixin nunthe'e Roma.
- ² Ji'i nthi'a sa'o binthetaxin
chujni are baketu'an Cirenio
ngain Siria. ³ Mexinxin kainxin

chujni binthe'a ngain rajnee gunda kjan nā ngain rajnee nā ixin binthetaxin nā. ⁴Kai José bachrxjin rajna Nazaret jii ngain nunthe Galilea, ko sakjui ngain rajna Belén nunthe'e Judea, thi diguanxin David, ixin David kjui ndo dachri xrachrje'en José. ⁵Ko José kjui Belén ixin bigetaxin je'e kunixin María, thi seka'o José. Ko are mee, María ubeyaa chjan. ⁶Ko are binthe nā Belén, xethja ncha'on ixin María runchekunkji'i xe'en, ⁷ko nthi'a binchekunkjixin María xan sa'o, ko je'e kuensia xan lunthuchje'en xan, ko kuenjua xan ngaa thi jinea kuxintha' ixin xru'in nchia bithja nā ngain thi ni tjadua nchia.

Ángel binchenu'e thi ni tethingaria kuleko

⁸Nthi'a chiaon rajna Belén kanxion ni bakingaria kuleko bithueka'o nā ba nthi'a ngataon jngi ngain thie mee. ⁹Ko kununxinbe'o naa angeel Ndo Dio ngain nā, ko xruii Ndo Dio banchengasaan nguixin ngandajin nā; ko je'e nā anto binthexraon nā. ¹⁰Aro ángel ndachro ngain nā:

—Xraon'a ra ixin ja'an bikian naa juajna jian ngajin ra, ko kai are tsi'in icha chujni anto rucee nā. ¹¹Ixin jai ngain rajnee David kunkji'i naa thi sinthakjan ra inaa chujni narua, ko mee CRISTO, thi Ncha' ná. ¹²Ko

ja'in satsuanxin ra xan: Ja'a ra sinchii ra xan jisia lunthuchje'en xan ko tajijua xan ngaa thi jinea kuxintha'.

¹³Ko kununxinbe'o ngaka ángel mee icha tsjé ángel juixin ngajni, ko banchesaye'e Ndo Dio ko tendachro:

¹⁴¡Nthusaye'e ná Ndo Dio, ndo thjen ngajni,
ko ngata'a nunthe chrjuin
tsunu'e anseen kain chujni
dayee thi dajon Ndo Dio!

¹⁵Kuthejan are kain ángel mee sakjan ngajni, ni tethingaria kuleko ndache choo nā:

—Chjin ná Belén, sitsje'e ná thi ku'en ji'i, thi bindathjo ná Ndo Dio.

¹⁶Ko tuin binthekji nā ko nthi'a bithjaxin nā María ko José, ko binthegikon nā xan nchinchjan tajijua xa ngaa thi jinea kuxintha'. ¹⁷Are je'e nā binthegikon nā xan nchinchjan, je'e nā kuekin nā kain thi ndachro ángel ixin je'e chjan mee. ¹⁸Ko kainxin chujni kui'in thi ndachro ni thingaria kuleko anto binthekise'en nā. ¹⁹Aro María kain ji'i kuenchji'an ngain anseen ko anto baxraxaon kain ji'i. ²⁰Ko ni tethingaria kuleko sakjan nā thi kuinthu'e nā kue nā, ko thinga tethexruxi'in nā ko tetsjeth'e nā Ndo Dio ixin thi kui'in nā ko bikon nā inchin ndachro ángel ngain nā.

María ko José binchechie'en nā Jesús ngain ni'ngo

²¹Are binchexethja Jesús jni ncha'on, chjee nā xru'e ko

binchegi'in nā JESÚS, inchin kuetu'an ángel ngain María are xra beyaa chjan.

²²Ko are xethja ncha'on ixin rukurua nā, kjui nā ngain ni'ngo icha jié jii rajna Jerusalén, inchin kuetu'an Ndo Dio ngain Moisés, ko binchechie'en nā xan nchinchjan ngain Ndo Dio. ²³Je'e nā jaña binche'e nā ixin ja'in jitaxin ngain Xruen ndo: “Xan xii bakunkji'i sa'o, xan mee jikininxin xan Ndo Dio.” ²⁴Mexinxin kjui nā ngain ni'ngo icha jié ko bajon nā inchin baketu'an Ndo Dio: “Yoo kuthoon o yoo kuxentha.”

²⁵Are mee nthi'a Jerusalén be'e naa xii bi'in Simeón. Xii ji'i anto binao Ndo Dio, ko bachu'en xa thi ncha'on are Ndo Dio tsjengijna chujni ngain nunthe Israel ixin itsetuen'a inaa nunthe. Ko Espíritu Santo be'e ngain Simeón, ²⁶ko Espíritu binchenu'e Simeón ixin sikon Cristo tsii, thi rurua'an Ndo Dio, kuthimejan se'en. ²⁷Je'e Simeón kjui ngain ni'ngo ixin jamee kuetu'en Espíritu Santo. Ko María ko José bijikao nā Jesús ngain ni'ngo ixin binche'e nā thi thetu'an ley, ²⁸ko Simeón kjuua xan xichjan ngaa raa ko bingesaye'e Ndo Dio ko ndachro:

²⁹ Anchee, Suixin unchao tanchrjanda na se'en na, ixin ubikon thi Suixin ndachjegin na.

³⁰ Ja'an ubikunxin kon na thi juui ixin tsjengijna ná,

³¹ ko Suixin ru'an ko sikon chujni te nguui nunthe.

³² Chjan ji'i thi sinchengase'en kain chujni je'a chujni Israel, ko ixin je'e xan tsusayexin chujni Israel, chujnia Suixin.

³³ José ko jamee Jesús, xratha tabinthetsje'e nā ixin thi ndachro Simeón ixin Jesús. ³⁴Kuthejan Simeón binchenaon nā ko ndache María, jamee Jesús:

—Ixin chjan ji'i tsjé chujni Israel rukjan nā inaa chujni narua ko tsjé nā sue'en nā jie, ko xan ji'i, naa xan xrana'a dikunxin ni ko tsjé nā sithikaon'a nā xan. ³⁵Ko jamee ruxraago thi xraxaon nanaa chujni ngain anseen nā. Aro ja'a María, kain ji'i inchin naa chia sathudo'o ansean, ixin anto juachjaon sarichunda.

³⁶Kai nthi'a be'e naa nchrii banichja nchra juajnee Ndo Dio, ko bi'in nchra Ana, ko ndudee nchra bi'in Fanuel, ni bahrjeninxin Aser. Ko anto chjan nchra are dikuthe'e nchra ko je'o yaato nano beka'o nchra xixi'i nchra. Ko nchrii mee ujoon nchra. ³⁷Ko jai je'e nchra naa nchri ga'an chunda noo kan ko noo nano. Ko bagachrjexin'a nchra ni'ngo, ixin ncha'on ko thie banchesaye'e nchra Ndo Dio ko banchekjaaño nchra.

³⁸Ko are mee kunchie'en Ana ko kuexruxi'in Ndo Dio, ko kuexi'in nichja ixin Jesús ngain kain chujni jichu'en thi ncha'on are Ndo Dio tsjengijna chujni Israel.

**María ko José sakjanka'o na
Jesús ngain rajna Nazaret**

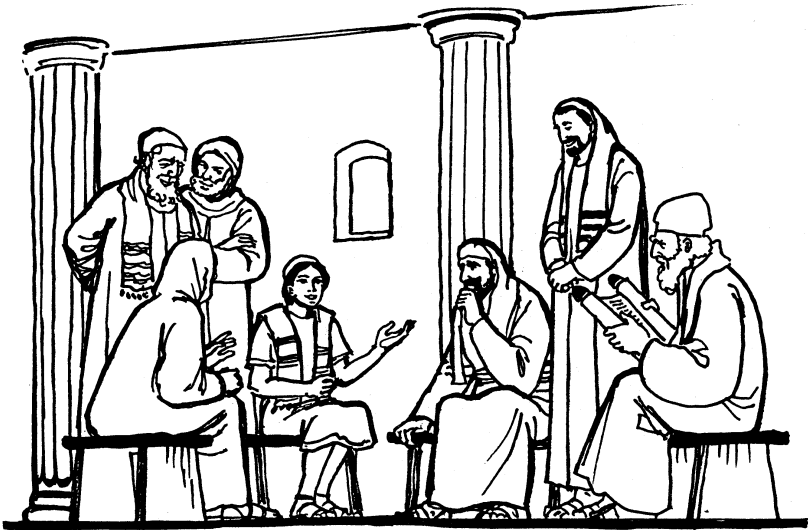
³⁹Are juexin binche'e na kain thi jitaxin ngain ley kuinthu'e Ndo Dio, kjan na Nazaret, rajnee na jii ngain nunthe Galilea. ⁴⁰Ko Jesús icha bangi, ko icha kusuji, ko icha benu'e jian, ko Ndo Dio anto binchenchaon xan.

**Jesús kjui ngaxi'in
ni'ngo icha jié**

⁴¹Ni ndu'a Jesús kain nano bakji na ngain rajna Jerusalén ngain kiai di'in pascua. ⁴²Are Jesús binchexethja theyoo nano, je'e ko José ko María, janee, kanio na kjui na Jerusalén inchin banche'e na. ⁴³Ko are ujuexin kiai mee, je'e na sakjan

na ko Jesús ndadigithu'e nthi'a Jerusalén, ko José ko María benue'a na. ⁴⁴Je'e na xraxaon na ixin ngayee chujni jitji Jesús, ko jamee sakjui na nguixin ncha'on mee. Are undakunaxin xe'e, je'e na kjuee na Jesús ngayee icha chujni chunxin na ko ni chujnii na, ⁴⁵ko bithja'a na Jesús. Kuthejan sakjan na Jerusalén ixin kjuee na Jesús nthi'a.

⁴⁶Batho nii ncha'on, kuthimejan bithja na Jesús tajii ngaxi'in ni'ngo icha jié, ngayee xi bakjaago ley ko tajithi'in xan thi tendachro xa ko je'e xan anto tsjé banchiangi xan ngain xa. ⁴⁷Kain chujni kui'in thi ndachro xan xratao tabinthetsje'e na ixin thi jian juaxraxauen xan ko kain thi jian bagathe'e xan. ⁴⁸Are

*Xan Jesús jitjaago ni tjaago ley
(San Lucas 2:47)*

José ko María bikon n̄ mee, xratao tabinthetsje'e n̄, ko janee xan ndachro jan ngain xan:

—Ja'a, ¿unda jaña binche'e ngajin ná? Ndudaa ko ja'an tethjee ra ko anto kuaa ná juachjaon ixin ja'a bitjaan.

⁴⁹Kuthejan Jesús ndachro:

—¿Unda thjee ni ra? ¿Anua'a ra ixin ja'an rugunda sari'i ngain ni'ngo ixin sintha'a xree Ndudana?

⁵⁰Aro je'e n̄ kuinxin'a n̄ thi ndachro Jesús. ⁵¹Kuthejan Jesús kunixin José ko María sakjan n̄ ngain Nazaret, ko Jesús anto xragathikaon n̄. Ko María, janee Jesús, kuenchji'an jan ngain anseen jan thi bathe'e Jesús. ⁵²Ko Jesús icha bangi ko icha bangi juaxraxauen, ko kain chujni ko Ndo Dio anto binao n̄ Jesús.

**Juan nchenu'e chujni
ixin tsii Cristo**

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 ¹Are xethja the na'o nano Tiberio César baketu'an nguii Roma, Poncio Pilato baketu'an ngain Judea, ko Herodes baketu'an ngain Galilea, ko xan choo Herodes, thi bi'in Felipe, baketu'an ngain rajna Iturea ko kai rajna Traconite ko Lisantias baketu'an ngain nunthe Abilinia. ²Ko are mee Anás ko Caifás ni mee xi daana icha renthe binthe. Ngain nano mee ngaga'a jna thi xru'in chujni te, biji juajnee Ndo Dio ngain Juan,

xe'en Zacarías. ³Ko Juan kjuu nguii ngande'e nda Jordán ixin bindache chujni ixin rugunda sigithe n̄ ko tsinthu'e n̄ kain thi jian'a nche'e n̄ ko jaña Ndo Dio sinchetjañe'e ndo n̄. ⁴Kain ji'i ku'en inchin dikjin Isaías, thi bagayee juajnee Ndo Dio ko ndachro:

Naa thee chujni jituyao ngaga'a jna ko rundachro:

“Nchechjian ra nthi'á ixin Nchaa ná;

danthje'e ra naa nthi'á nao.

⁵Kain chjaaga tsunataunxin chjaga,

ko kain jna ko jnanchjan tsunataunxin;

kain nthi'á nao'a, tsunao nthiá,

ko kain nthi'á je'a nataunxin, tsunataunxin nthiá.

⁶Kuthimejan kainxin chujni sikon n̄ thi rua'an Ndo Dio ixin tsjengijna n̄.”

⁷Ko chujni bakunchie'en ngain Juan ixin runchegithe n̄, aro je'e bandachro ngain n̄:

—¡Ja'a ra xe'en kunchee! ¿Kensen binthanu'a ra ixin nchao tsingee ra thi tangi jitunchiaon? ⁸Sa'o nche'e ra jian ixin jamee sikon icha chujni ixin ndua inche'a ra thi jian'a banche'e ra, ko ndachro'a ra: “Ja'an ná chujnii Abraham ná, mexinxin Ndo Dio tsjengijna ná”, aro ja'an ndathjo ra ixin Ndo Dio chunda kain juachaxin, ko xro ji'i nchao sinchechjian ndo chujnii Abraham. ⁹Ujichu'en jaacha ixin tsunchrijin nthaa, ko kain nthaa danjon'a jian

thuchjuin ruchrijin ntha ko ruche ntha ngain xru'i.

¹⁰Kuthejan kain chujni mee banchiangi nā ngain Juan ko ndachro nā:

—Mexinxin, ¿ke'e rugunda sintha'a ná remee?

¹¹Juan ndachro ngain nā:

—Xro chunda ra yoo luntho dinthenga'a ra, dajon ra naa luntho ngain thi chunda'a luntho. Ko xro chunda ra thi jinthe ra, jinthe'ko'o ra thi chujni chunda'a.

¹²Kai nthi'á binthekunchie'en kanxion xi thjejo tumii César ixin rugithe xa, ko banchiangi xa ngain Juan ko ndachro xa:

—Suixin ke tjaago, ¿ke'e rugunda sintha'a ná?

¹³Ko Juan ndachro ngain xa:

—Dantsje'a ra chujni tsjé tumi, je'o danchia ra tumi thetu'an César.

¹⁴Kai kanxion xi soldado banchiangi'i xa Juan ko ndachro xa:

—Ko ja'an ná, ¿ke'e rugunda sintha'a ná?

Juan ndachro ngain xa:

—Nchexraon'a ra chujni ko dantsje'a ra tumii nā ko tjangi'a ra nā thi je'e nā nche'a nā; ko cha'a ra kunixin je'o tumi dacha ra.

¹⁵Kain chujni mee anto binao nā rukunu'e nā ixin kensen Juan ixin baxraxaon nā ixin Juan mee thi Cristo.

¹⁶Aro Juan ndache kain nā:

—Ja'an ndua nthagithexin ra kunixin jinda, aro tuin tsii inaa thi icha jíe juachaxin chunda

ke ja'an, ko ja'an jikininxin'a na tsunxindangaa kathee. Ko je'e sinthagithe ra kunixin Espíritu Santo ko xru'i. ¹⁷Ko je'e ujiyaa thi tsjenduaxin trigo, ixin sachrje'e trigo kaxineno ko sasikao kain trigo ngain nchiandu'a, aro kain kaxineno tsaaga ngain thi xru'i xru'in ncha'on sanga.

¹⁸Kain ji'i ko ikanxion thi bakjaago Juan, bandachexin chujni thi jian juajna.

¹⁹Kuthejan, Juan binchesathe'e Herodes, xi thetu'an, ixin beka'o Herodías thi kjui chri'i Felipe, xan choo Herodes, ko kai ixin ikanxion thi jian'a banche'e Herodes. ²⁰Ko Herodes bithikaon'a, ko binche'e inaa jian'a ixin kuiaxi'in Juan ngain ndu'a xiiso.

Bigithe Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Ko naa ncha'on are Juan banchegithe anto tsjé chujni, ko Jesús kjui ixin binchegithe kai. Ko are Jesús juexin bigithe, je'e nichjee Ndo Dio ko ngajni xiree, ²²ko Espíritu Santo xinkajin xraa naa kunthuanajni ngata'a Jesús, kuthejan kui'in ni naa tha juixin ngajni ko ndachro:

—Ja'a thi Xan'na, xan anto thjuaa ko anto cha'na ixin ja'a.

Kain ndo dachri xrachrje'en Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³Jesús bechunda inchin kan ko the nano are je'e kuexi'in

kjuaago ngain chujni ixin Ndo Dio.

- Ko kain chujni xraxaon na
ixin je'e kjui xe'en José,
ko José kjui xe'en Elí,
24 ko Elí kjui xe'en Matat,
ko Matat kjui xe'en Leví,
ko Leví kjui xe'en Melqui,
ko Melqui kjui xe'en Jana,
ko Jana kjui xe'en José.
25 Ko José kjui xe'en Matatías,
ko Matatías kjui xe'en Amós,
ko Amós kjui xe'en Nahum,
ko Nahum kjui xe'en Esli,
ko Esli kjui xe'en Nagai,
26 ko Nagai kjui xe'en Maat,
ko Maat kjui xe'en Matatías,
ko Matatías kjui xe'en Semei,
ko Semei kjui xe'en José,
ko José kjui xe'en Judá.
27 Ko Judá kjui xe'en Joana,
ko Joana kjui xe'en Resa,
ko Resa kjui xe'en Zorobabel,
ko Zorobabel kjui xe'en
Salatiel,
ko Salatiel kjui xe'en Neri.
28 Ko Neri kjui xe'en Melqui,
ko Melqui kjui xe'en Adi,
ko Adi kjui xe'en Cosam,
ko Cosam kjui xe'en Elmodam,
ko Elmodam kjui xe'en Er.
29 Ko Er kjui xe'en Josué,
ko Josué kjui xe'en Eliezer,
ko Eliezer kjui xe'en Jorim,
ko Jorim kjui xe'en Matat.
30 Ko Matat kjui xe'en Leví,
ko Leví kjui xe'en Simeón,
ko Simeón kjui xe'en Judá,
ko Judá kjui xe'en José,
ko José kjui xe'en Jonán,
ko Jonán kjui xe'en Eliaquim.

- 31 Ko Eliaquim kjui xe'en Melea,
ko Melea kjui xe'en Mainán,
ko Mainán kjui xe'en Matata,
ko Matata kjui xe'en Natán.
32 Ko Natán kjui xe'en David,
ko David kjui xe'en Isaí,
ko Isaí kjui xe'en Obed,
ko Obed kjui xe'en Booz,
ko Booz kjui xe'en Salmón,
ko Salmón kjui xe'en Naasón.
33 Ko Naasón kjui xe'en
Aminadab,
ko Aminadab kjui xe'en Aram,
ko Aram kjui xe'en Esrom,
ko Esrom kjui xe'en Fares,
ko Fares kjui xe'en Judá.
34 Ko Judá kjui xe'en Jacob,
ko Jacob kjui xe'en Isaac,
ko Isaac kjui xe'en Abraham,
ko Abraham kjui xe'en Taré,
ko Taré kjui xe'en Nacor.
35 Ko Nacor kjui xe'en Serug,
ko Serug kjui xe'en Ragau,
ko Ragau kjui xe'en Peleg,
ko Peleg kjui xe'en Heber,
ko Heber kjui xe'en Sala.
36 Ko Sala kjui xe'en Cainán,
ko Cainán kjui xe'en Arfaxad,
ko Arfaxad kjui xe'en Sem,
ko Sem kjui xe'en Noé,
ko Noé kjui xe'en Lamec.
37 Ko Lamec kjui xe'en Matusalén,
ko Matusalén kjui xe'en Enoc,
ko Enoc kjui xe'en Jared,
ko Jared kjui xe'en Mahalaleel,
ko Mahalaleel kjui xe'en
Cainán.
38 Ko Cainán kjui xe'en Enós,
ko Enós kjui xe'en Set,
ko Set kjui xe'en Adán,
ko Adán kjui xe'en Ndo Dio.

Nchiijin binao runcheye'e Jesús*(Mt. 4:11; Mr. 1:12-13)*

4 ¹Ko are Jesús kjanxin ngain nda Jordán, je'e bayée icha juachjaxiin Espíritu Santo, ko Espíritu mee bikao ngaga'a jna thi xru'in chujni te. ²Nthi'a be'e Jesús yoo thi kan ncha'on, ko nchiijin binao runcheye'e. Ko kainxin ncha'on mee xru'in juine ko are ubatho kain ncha'on te'i, be'en jintha. ³Ko nchiijin ndachro ngain Jesús:

—Ja ndua ja'a Xe'en Ndo Dio, thetu'en xro te'i rukjan xro niuthja.

⁴Ko Jesús ndachro:

—Ngain Xruen Ndo Dio jitaxin: “Je'a je'o niuthja sechunxin chujni, kai rugunde'e na juajnee Ndo Dio.”

⁵Kuthimejan nchiijin bikao Jesús ngata'a naa jna anto nui, ko nthi'a kjuaguexin kainxin rajna jii nguixin nunthe. ⁶Ko ndachro ngain Jesús:

—Ja'an ruchja'a juachaxin tsetu'en kain rajna yaa, ko ruchja'a thi chrjuin jii ngain rajna. Ixin ja'an bayáa kainxin, ko ja'an nchao sajón kain yaa ngain thi chujni ja'an rina'o ruchja'a. ⁷Ko ja sarithuxin nthajuchji'a ko sinchesaya'na, kain yaa sayé'e.

⁸Aro Jesús ndachro ngain nchiijin:

—Ja'a sathjixin ngajin, ixin ndachro ngain Xruen Ndo Dio: “Nchesaye'e je'o Nchaa Ndo Dio ko je'o ngain ndo sithikaon ja'a.”

⁹Kuthimejan nchiijin sabikao Jesús ngain rajna Jerusalén ko binchekani ngata'a ni'ngo icha jié, ko ndachro ngain Jesús:
—Ja ndua ja'a Xe'en Ndo Dio, daritsingaxin nthi'i, ¹⁰ixin jitaxin ngain Xruen ndo:

Ndo Dio tsetu'en angeel ixin senda ja'a.

¹¹Ko kain ángel mee ruka'a kunixin raa, ixin xru'in xro sincheni'i ruthea.

¹²Ko Jesús ndachro ngain nchiijin:

—Kai ndachro ngain thi jitaxin Xruen ndo: “Thjexin'a ngain Ndo Dio ixin sikon a sinche'e Ndo thi ja'a xraxaon.”

¹³Ko ja'naa are nchiijin chro'a bincheye'e Jesús, sakjuixin ngain ikanxion ncha'on.

Jesús kuexinxin xree ngain Galilea*(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

¹⁴Ko Jesús kjan Galilea kunixin anto tsjé juachaxiin Espíritu Santo. Ko ngain kainxin rajna, chujni banichja kain thi jian banche'e Jesús. ¹⁵Ko Jesús bakjaago ngain ningu'e rajna, ko kain na jian banichja na ixin je'e.

Jesús ngain rajna Nazaret*(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

¹⁶Kuthimejan Jesús kjui rajna Nazaret, ngain rajna bangixin je'e. Ko ngain ncha'on nchejuga'a ni, Jesús kjui ngaxi'in ni'ngo nthi'a inchin banche'e ko

bingathjen ixin kjuao thi Xruen Ndo Dio. ¹⁷Ko chjee n̄a Jesús thi xroon dikj̄in Isaías, thi bagayee juajnee Ndo Dio, ko are Jesús kunxiree xron bithja thi jitaxin ja'in:

¹⁸ Espiritue Nchana jii ngajin na ja'an,

ixin Ndo Dio chjana xra ixin rundachrjan thi jian juajna ngain chujni nua;

Ndo Dio rua'an na ixin sinthaxruan chujni chunda juachjaon ngain anseen, ko ixin santsje ni theaxi'in, ko sinthagikon chujni dikon'a;

ko chujni tedetan tangi, isetan'a n̄a tangi;

¹⁹ ko rundachrjan ngain chujni ixin ujuii ncha'on ixin Ndo Dio tsjengijna n̄a.

²⁰ Kuthimejan Jesús kuejee xroon mee, ko bajon xron ngain chujni bakenchji'an xron ngain ni'ngo ko tabe'e. Ko kainxin chujni xratao tabinchexruan n̄a Jesús, ²¹ko je'e kuexi'in nichja ko ndachro:

—Jai biku'en ngathexin kon ra thi jitaxin xroon ji'i.

²² Kain chujni nthi'a nichja n̄a jian ixin Jesús, ko xratao tabinthenchexruan n̄a ixin thi chrjuin ndachro Jesús ngain n̄a. Ko je'o n̄a banchiangi'i choo n̄a ko ndachro n̄a:

—¿Aje'a ji'i thi xi tsi'i José?

²³ Jesús ndachro ngain n̄a:

—Ko ja'a ra xro dithikaon'a ra rundachjejin ni ra: “Ja'a ke

dajon xruan, tuxrua'an ja'o”; ko rundachjejin ni ra kai: “Inchin thi kuian ná ixin binche'e ja'a ngain rajna Capernaum, nche'e nthi'i ngain rajnaa ixin sikon ná ja'an ná.”

²⁴ Kuthejan Jesús xra ndachro:

—Ja'an ndua rundathjo ra ixin xru'in ni dayee juajnee Ndo Dio dayee n̄a jian ngain rajnee. ²⁵ Ja'an rindathjo ra ixin binthe tsjé nchri ga'an ngain nunthe Israel ngain nchauen Elías, thi bagayee juajnee Ndo Dio, are jui'a chrin nii nano ko rio'o ko anto be'e jintha nguixin nunthe. ²⁶ Aro Ndo Dio ruan'a ndo Elías ixin rukjengijna nchri ga'an binthe Israel, Ndo Dio rua'an Elías ixin je'o kjuengijna naa nchri ga'an be'e ngain rajna Sarepta, chiaon rajna Sidón. ²⁷ Kai binthe ngain nunthe Israel tsjé chujni beninxin chin lepra ngain nchauen Eliseo, thi bagayee juajnee Ndo Dio. Aro Eliseo xru'in ni binchexrue'en nthi'a, je'o binchexingame'e Naamán chujnii ni Siria.

²⁸ Ko kain ni binthe ngaxi'in ni'ngo nthi'a, are bintheke'i'n na kain yaa anto bintheguñao n̄a. ²⁹ Bingathjen n̄a ko bantsje n̄a Jesús, ko bikao n̄a chiaon kon jna, ngain jna dikunchjian rajna mee, ixin rukjaxin n̄a nthi'a. ³⁰ Aro Jesús bathuyee n̄a ko sakjui.

**Naa xii bechunda espíritu
jian'a**

(Mr. 1:21-28)

³¹ Kuthimejan Jesús kjan Capernaum, ngain nunthe

Galilea, ko nthi'a ngain ni'ngo banchekue'en chujni ixin Ndo Dio ngain ncha'on nchejuga'a ni. ³²Ko chujni bakise'en na ixin thi bakjaago Jesús ko ixin banichja kunixin jié juachaxin.

³³Ko nthi'a ngain ni'ngo be'e naa xii bechunda espíritu jian'a ko espíritu mee kuyao ko ndachro:

³⁴—Sathjixin ngajin ná, ja'a Jesús, thi juixin Nazaret. ¿Ajui'i ixin sachrje na ná juachaxin chunda ná? Ja'an chunxin ja'a ko nuna ixin ja'a thi icha jian ngain Ndo Dio.

³⁵Jesús ndachro ngain espíritu jian'a mee:

—¡Tenkua, ko sathjixin ngain xii yaa!

Kuthejan je'e espíritu jian'a banka thi xii mee ngayee chujni, ko bahrjexin ngain xii mee ko xru'in thi kuni'i xa. ³⁶Kainxin chujni bikon yaa, xraon na ko binthendache choo na:

—¿Ke'e juachaxin chunda thee xii ji'i?, ixin are thetu'an xa kunixin jié juachaxin ngain naa espíritu jian'a, espíritu mee dithikaon ko sathji.

³⁷Ko nguui nunthe mee chujni kunu'e thi jian banche'e Jesús.

**Jesús binchexrue'en
janchee Pedro**

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Kuthimejan Jesús bahrjexin ni'ngo ko sakjui nchiandu'a Simón Pedro. Are mee janchee Pedro beni'i jan ixin naa sua anto suji, mexinxin binchetse'en

na ñao Jesús ixin runchexrue'en naniita mee. ³⁹Ko Jesús bisee ngain naniita ko nichjayee sua mee, ko tuin tabachrje'e sua, ko naniita jaikua bingathjen ko kuexi'in chjee na bine na.

**Jesús binchexingame'e
tsjé ni ni'i**

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Ko are biataon ncha'on kain chujni binthechunda ni ni'i bintheninxin na tsjé chin, juia'o na kain chujni mee ngain Jesús; ko je'e kuiin raa ngata'a nanaa na, ko jaña Jesús binchexrue'en na kain na. ⁴¹Tsjé ni ni'i mee binthechunda na espíritu jian'a ko are bahrje espíritu mee, kuyao ko ndachro:

—Ja'a thi Xe'en Ndo Dio.

Aro Jesús binchesathe'e espíritu jian'a mee ko ikuanchrjanda'a nichja icha, ixin espíritu te'i benu'e ixin Jesús thi Cristo.

**Jesús nichjee chujni ixin Ndo
Dio ngain nunthe Galilea**

(Mr. 1:35-39)

⁴²Are nduexin nduuyo, Jesús bahrjexin ngain rajna ko sakjui ngain thi xru'in chujni te. Ko chujni kjuee na Jesús ko are bithja na binchetse'en na ñao ixin taruge'e ngain na nthi'a Capernaum. ⁴³Aro je'e ndachro:

—Ja'an rugunda sinichjaa chujni ngain icha rajna ixin ujuii ncha'on ixin Ndo Dio tsetu'an ndo ko mee ruanxin na ndo ja'an.

⁴⁴Ko jaña bakji Jesús ngain kain ni'ngo nguixin nunthe Galilea ixin bakjaago ngain chujni ixin Ndo Dio.

Pedro bithikaon Jesús ko tsjé kucee tse na

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 ¹Naa ncha'on, Jesús tajii ngande'e jinda di'in Genesaret, ko nthi'a xrathe anto tsjé chujni ko anto kunthedugee na ngaka je'e ixin kain na binao na ruki'in na juajnee Ndo Dio.

²Ko Jesús bikon nthi'a tate yoo ntha barko ngande'e nda ko xru'in chujni teringa nthá ixin xii tse kucee tatethjeen xa nuncha'a.

³Kuthejan Jesús kuani naa nthá barko, ko mee nthá barkue Simón Pedro, ko Jesús kuetu'en Pedro ixin icha runchengaxinton nthá ngangí nda. Kuthimejan nthi'a

tabeta'a Jesús ko kuexi'in kjuague kain chujni te ngande'e nda. ⁴Are Jesús juexin kjuuago, je'e ndachro ngain Simón Pedro:

—Thji'o nthá barko ngain nda icha ni'nga, ko nthi'a danka'ngi ra nuncha'a ixin rutse ra kucee.

⁵Pedro ndachro ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, nguixin thie bintha'a ná xra ko xru'in kucee tse ná, aro ixin Suixin rendachjejin na, ja'an siganka'ngi nuncha'a ngain jinda inaa.

⁶Ko jaña binche'e na, ko ixin anto tsjé kucee tse na kuexi'in chrintaon nuncha'a. ⁷Kuthejan bayee na xi dakao na jian, xi teringa nthá barko jngo ixin runchechie'en na nthá barkue na ko rukjengijna choo na. Ko kayui nthá barko anto binchekaon na nthá ko uchiao saruxinkajingi nthá jinda. ⁸Are bikon Simón

Pedro bithikaon Jesús ko tsjé kucee tse na
(San Lucas 5:8)

Pedro ji'i, je'e bethuxin ngain Jesús ko ndachro:

—Nthatsa'an ñao sathjixin Suixin ngajin na ixin ja'an anto tsjé thi jian'a bintha'a.

⁹Ko Simón Pedro kunixin chujni binthe ngain je'e anto binthexraon na ixin anto tsjé kuchee tse na. ¹⁰Kai Jacobo ko Juan, kayui xe'en Zebedeo, thi jian bagakao Pedro, anto binthexraon. Aro Jesús ndachro ngain Pedro:

—Xraon'a ja'a, ixin jai tsexi'in tsjejo chujni sinchesaye'e Ndo Dio.

¹¹Kuthimejan are binchechie'en na ntha barko ngande'e ndachaon, bintheganianxin na ntha ko takuinthu'e na kain ko saruee na Jesús.

**Jesús binchexrue'en naa
thi bechunda chin lepra**

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Are Jesús be'e ngain naa rajna, nthi'a kunchie'en naa xii bechunda chin lepra. Ko are bikon xa Jesús, bethuxin xa ko biseta'a xa nunthe ko binchetse'en xa ñao ko ndachro xa:

—Ja suixin rinao, nchao sinchexrue'en chin richunda.

¹³Kuthimejan Jesús kuinxe raa ko kathe xii mee ko ndachro:

—Jaan rina'o, tuxrua'an.

Ko ndabitjanbe'o chin lepra bechunda xii mee. ¹⁴Ko Jesús kuetu'en xa ko ndachro:

—Xru'in kensen ndache thi ku'en. Je'o thji ngain xi daana

ixin sikon xa ixin xru'in chin chunda ko dajon ngain Ndo Dio thi kuetu'an ley bayée Moisés, ko jañaa kainxin chujni tsunu'e na ixin ja'a ixru'in chin chunda.

¹⁵Aro ncha'on ko ncha'on icha tsjé chujni bakunu'e na thi jian banche'e Jesús. Ko anto tsjé chujni baxrathe na ngain je'e ixin baki'in na ixin Ndo Dio, ko ixin bakuxrue'en na ixin kexe'o chin binthechunda na. ¹⁶Aro Jesús sabakji thi xru'in chujni te, ko nthi'a je'e banichjee Ndo Dio.

**Jesús binchexrue'en naa
thi chro'a bakji**

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Naa ncha'on Jesús jitjague tsjé chujni ixin Ndo Dio, ko nthi'a tate kanxion xi fariseo ko xi tjaago ley xi binthekixin kain rajna te ngain nunthe Galilea ko Judea ko Jerusalén. Ko juachaxiin Ndo Dio be'e ngain Jesús ko banchexrue'en tsjé chujni ni'i. ¹⁸Are mee, binthekii kanxion xii binthekia'o ngain naa nthaton naa thi chro'a bagakji, ko binao na ruxranxi'in na thi ni'i thi be'e Jesús. ¹⁹Aro chro'a bixi'in na ixin anto tsjé chujni be'e ngandangii nchia mee. Mexinxin kuani na ngata'a nchia ko binthjianta'a thi jijanthe nchia ko nthi'a binchexinkajinxin na thi ni'i kunixin nthatu'en ngayee chujni ko ngathexin kon Jesús. ²⁰Are Jesús bikon ixin kain xii mee chunthia xa ixin Jesús runchexrue'en thi ni'i, Jesús ndachro ngain thi ni'i:

—Kain thi jian'a ja'a binche'e, ja'an ubinthatjaña'a.

²¹Kuthimejan kain xi tjaago ley ko xi fariseo kuexi'in binthekjao choo xa ko binthexraxaon xa: “¿Kensen xii ji'i, ixin nchao'a jinichja ixin Ndo Dio? Xru'in chujni nchao sinchetjañe'e inaa chujni thi jian'a nche'e nā, je'o Ndo Dio nchao nche'e mee.”

²²Aro Jesús ubenu'e thi texraxaon xa ko ndachro:

—¿Unda xraxaon ra jaña'a?

²³¿Kexe'e thi icha tangi'a rundathjan naa thi ni'i: “Thi jian'a ja'a binche'e ja'an ubinthatjaña'a”, o rundathjan: “Dingathjen ko sathji”? ²⁴Ko ixin ja'a ra tsunu'a ra, ja'an tsjaago ngajin ra ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, chunda juachaxin nthi'i ngata'a nunthe ixin nthatjaña'a chujni thi jian'a nche'e nā.

Kuthejan Jesús kjan ngain thi ni'i ko ndachro:

—Ja'a rindathjo dingathjen, tsi'in nthatu'an ko sathji nchiandui.

²⁵Ko thi chro'a bagakji bingathjenbe'o ngathexin kon kain chujni te nthi'a, ko tsiin nthatu'en ko sakjui nchiandu'a. Ko nguii sakjui nchiandu'a binchesaye'e Ndo Dio. ²⁶Ko kain chujni te nthi'a kuise'en nā binchesaye'e nā Ndo Dio, ko anto texraon nā ko ndachro nā:

—Jai bukon ná naa thi anto chrjuin ku'en.

Jesús nichjee Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷Kuthimejan Jesús bachrxexin nthi'a, ko je'e bikon naa xi thjejo tumii César bi'in Leví. Ko xii ji'i taji xi ngain thi xengaxin 'na, ko Jesús ndachro ngain xa:

—Xrakui ko rue'na.

²⁸Ko Leví bingathjen ko nthi'a kuinthu'e kain, ko ruee Jesús.

²⁹Ko are icha tsukjin, Leví binchechjian naa kiai jié ngain nchiandu'a ixin Jesús, ko nthi'a bineka'o nā tsjé xi thjejo tumii César ko icha chujni. ³⁰Aro tsjé xi fariseo ko xi tjaago ley xraje'o bagithikaon xa, kuexi'in xa nichja xa tsjé thi jian'a ixin betsinge'a xa chujni bagakao Jesús, ko ndachro xa:

—¿Unda jintheko'o ra ko diko'o ra xi thjejo tumii César ko icha chujni nche'e thi jian'a?

³¹Jesús ndachro ngain xa:

—Chujni ni'a, chujni mee rugunde'a nā xi nchexruan, je'o chujni teni'i rugunde'e xi nchexruan. ³²Ja'an jui'a binichjaa chujni tenche'e jian, ja'an jui'i binichjaa chujni tenche'e thi jian'a ixin isinche'a thi jian'a tenche'e nā.

Banchiangi'i nā Jesús ixin thi nchekjaaño ni

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³Kuthimejan je'e xa banchiangi'i xa Jesús ko ndachro xa:

—¿Unda chujni dakao Juan ko chujni dakao xi fariseo anto

nchekjaaño nā ko anto nichjee nā Ndo Dio? Aro chujnia kainxin ncha'on jine nā ko di'i nā.

³⁴ Jesús ndachro ngain xa:

—Ja'a ra, ¿anchao rundache ra chujni te ngain naa kiai thi thuthe'e nā ixin sinchekjaaño nā, are xra jii xi tsuthe'e? ³⁵ Aro tsii ncha'on are chujni sasikao nā xi tsuthe'e, kuthimejan nchue sinchekjaaño nā.

³⁶ Kai ndachro Jesús ji'i ngain xa:

—Xru'in chujni thinchje rio'o luntho narua ixin tseyexin luntho ndalinchrjen. Jā naa chujni sinche'e jamee, je'e ndasinchetjaan luntho narua, ko rio'o luntho narua chrjuin'a sikon ni ngain luntho ndalichrjen. ³⁷ Kai chro'a sikia vino jidatsuxi'in ngaa naa ruanxran nthaxii ixin vino jidatsuxi'in tsunchrintaon ruanxran nthaxii, ko vino ko ruanxran ndasitjaan. ³⁸ Mexinxin vino jidatsuxi'in sikia ngaa ruanxran narua, ko jamee kayui xru'in tsu'en. ³⁹ Ko xru'in chujni di'i vino suji, kuthejan sinchexruxi'in si'i vino suji'a, ixin ndachro na: “Vino suji, mee thi icha jnl.”

Chujni bakao Jesús kunchrijin nā trigo ngain ncha'on nchejuga'a ni

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 ¹ Naa ncha'on nchejuga'a ni, Jesús ko chujni bakao bathukee nā thu'a jngi diginga trigo, ko chujni bakao Jesús kunchrijin nā nchín ninchje'en trigo, ko ngaa raa nā bincheruaxin

nā trigo ko bine nā nuanchjan.

² Ko thu'a xi fariseo banchiangi xa ngain nā ko ndachro xa:

—¿Unda ja'a ra nche'e ra naa xra jikininxin'a sinche'e ni ngain thi ncha'on nchejuga'a ni?

³ Ko Jesús bathe'e ngain xa:

—¿Axra tsje'a ra Xruen Ndo Dio ixin ke'e binche'e David kunixin kain xi bagakao are binthege'en nā jinta? ⁴ David bixi'in ningu'e Ndo Dio, ko je'e ko kain ni bagakao bine nā niuthja banchendusén nā ngain Ndo Dio, thi niuthja bikininxin'a rujine nā ko je'o xi daana bekininxin bane xa niuthja mee.

⁵ Kai ndachro Jesús ngain xa:

—Ja'an, thi Xii juixin ngajni, kai chunda juachaxin ngain thi ncha'on nchejuga'a ni.

Thi xii ndadixemado'o naa raa

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Inaa ncha'on nchejuga'a ni, Jesús bixi'in inaa ni'ngo ko kuexi'in binchekue'en chujni ixin Ndo Dio. Ko nthi'ā tajii naa xii ndadixemado'o raa xa, rajian.

⁷ Ko xi tjaago ley ko xi fariseo tatetsaye'e xa Jesús ixin sikon xa asinchexrue'en xii mee ngain ncha'on nchejuga'a ni, ixin jamee ruchunda xa thi rukjangixin xa Jesús. ⁸ Aro Jesús ubenu'e ke'e texraxaon xi tjaago ley ko xi fariseo, ko je'e ndache thi xii ndadixemado'o raa:

—Dingathjen ko dari'i ngusine.

Ko thi xii bingathjen ko be'e ngusine. ⁹ Kuthimejan Jesús ndachro:

—Ja'an sanchiangi'a ra:
 ¿Ke'e jikininxin sinche'e ni
 ngain ncha'on nchejuga'a ni?
 ¿Asinche'e ni thi jian o sinche'e
 ni thi jian'a? ¿Atsjengijna ni na
 ixin sen'a na o nasuenxin ni na?

¹⁰Ko Jesús tsje'e ni tendajin
 je'e, ko ndachro ngain thi xii:

—Thinxe raa.

Ko thi xii kuinxe raa ko
 takuxrue'en ra. ¹¹Aro xi fariseo ko
 xi tjaago ley anto bintheğuṅao xa
 ko kuexi'in xa banchiangi'i choo xa
 ixin ke'e sinche'e xa ngain Jesús.

**Jesús kuinchie'e thi theyoo
 chujni bakao**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Ko are mee Jesús sakjui
 ngaga'a naa jna ixin runichjee
 Ndo Dio, ko nguii thie mee kjuao
 ndo. ¹³Are bingasaan, je'e bayee
 kain chujni baruee ko kuinchie'e
 theyoo na, thi ni je'e bincheği'in
 apóstol. ¹⁴Ko ja'in di'in na:
 Simón, thi je'e bancheği'in
 Pedro, Andrés xan choo Simón,
 Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé,
¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo xe'en
 Alfeo, Simón, naa thi baruee ni
 baketuka'o ni romano, ¹⁶Judas,
 xan choo Jacobo ko Judas
 Iscariote, thi tjaago ixin rutse
 na Jesús.

**Jesús kjuague tsjé chujni ixin
 Ndo Dio**

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Jesús xinkanjinxin ngaga'a jna
 kunixin ni theyoo ko tabinthe na
 ngataon naa jngi. Ko xrathe tsjé

chujni juixin nguii nunthe Judea
 ko rajna Jerusalén ko ni juixin
 nguii ngande'e ndachaon ngain
 rajna Tiro ko Sidón. Kain chujni
 mee kunchie'en na ixin ruki'in
 na thi nichja Jesús ixin Ndo
 Dio ko ixin rukuxrue'en na ixin
 kexe'o chin techunda na. ¹⁸Thi
 ni binthechunda espíritu jian'a
 kai kuxrue'en na. ¹⁹Kain chujni
 binao na kathe na Jesús, ixin
 je'e banchexrue'en kain chujni
 kunixin juachaxiin Ndo Dio.

**Thi renthe ngathexin
 kon Ndo Dio**

(Mt. 5:1-12)

²⁰Kuthimejan Jesús tsje'e chujni
 bakao ko ndachro ngain na:

—Ndo Dio sinthanchaon ra ja'a
 ra xro nua ra, ixin jikininxin ra
 ngajni, thi thetu'an Ndo Dio.

²¹'Ndo Dio sinthanchaon ra ja'a
 ra xro jai de'en ra jintha, ixin
 kuthimejan ja'a ra tsuja'a ra.

'Ndo Dio sinthanchaon ra
 ja'a ra xro jai tsjanga ra, ixin
 kuthimejan ja'a ra tsjano ra.

²²'Ndo Dio sinthanchaon ra
 ja'a ra are chujni tsuṅao na
 ngajin ra ko sengi ra na, ko are
 chrjuin'a runichja na ixin ja'a ra
 ko runichja na jian'a ixin ja'a ra
 ixin dithikaon ni ra ja'an, thi Xii
 juixin ngajni. ²³Are jamee tsu'an
 ra ja'a ra cha'a ra ko anto chrjuin
 tunu'a ra, ixin ngajni ruchunda
 ra naa thi jian. Ixin xraje'o
 binche'e ni ndo dachri'i na
 xrachrjen ngain kain ni bagayee
 juajnee Ndo Dio are sa'o.

24'Aro anto tangi tsu'an ra ja'a ra xro chunda ra tsjé tumi, ixin ja'a ra ucha'a ra nthi'i ngata'a nunthe.

25'Anto tangi tsu'an ja'a ra xro nthe ra jian, ixin kuthimejan ja'a ra se'en ra jintha.

'Anto tangi tsu'an ja'a ra xro tjano ra jai, ixin kuthimejan ja'a ra rutsjanga ra ko sinthechi'in ra.

26'Anto tangi tsu'an ja'a ra xro nthaxruxi'an ra ixin chujni runichja nā jian ixin ja'a ra, ixin xraje'o binche'e ni ndo dachri'a ra xrachrjen are banchesaye'e nā thi chujni ndua'a banichja juajnee Ndo Dio are sa'o.

Jesús ndachro ixin ruthjue'e ni chujni ningaku'en ni

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27'Aro ja'a ra xro tethi'in ra, thi'in ra thi rundathjo ra: Thjue'e ra chujni ningaku'an ra, ko nche'e ra jian ngain thi chujni tuñao ngajin ra. 28 Ko nchetse'en ra ñao Ndo Dio sinchenchaon thi chujni nichja jian'a ixin ja'a ra, ko nchetse'en ra ñao ndo ixin thi chujni thenga'a ra reka. 29 Jā chrujan chujni ruxrangi'a ra naa raa ngakon ra, dithuaxin ra ruxrangi'a ra inaa raa. Jā chrujan thi santsja'a ra thi tetsii ra, dajon ra kai thi tenga'a ra. 30 Ko kexe'o chujni sanchia'a ra thi techunda ra, chje'e ra nā, ko are santsja'a ra nā thi techunda ra, idanchie'a ra nā. 31 Nche'e ra ngain chujni inchin rinao ra sinche'e nā ngajin ra.

32 Jā thjue'e ra je'o chujni thjua'a ra, ¿ke'e jian tenche'e ra? Ixin thi chujni nche'e jian'a, kai jañaa nche'e nā. 33 Ko jā je'o nche'e ra jian ngain thi chujni nche'e jian ngajin ra, Ndo Dio nchexruxin'a yaa, ixin kai thi chujni nche'e jian'a nche'e nā jañaa. 34 O jā nchekjen ra tumi je'o thi chujni nchao tsjenga'a ra 'na, Ndo Dio nchexruxin'a yaa, ixin thi chujni nche'e jian'a kai nchekjen nā tumi ngain icha chujni nche'e jian'a, ixin chunthia nā ruxenge'e nā 'na. 35 Ja'a ra rugunda ruthjue'e ra chujni ningaku'an ra ko sinche'e ra jian ngain nā, ko nchekjen ra nā thi chunda ra ko xraxaon'a ra ixin sacha ra. Ko jamee ngajni ruxengaxin ra 'na icha jian, ko ja'a ra rukjan ra xe'en Ndo Dio, ndo thjen ngajni. Ixin Ndo Dio kai dajon ndo tsjé jian ngain chujni jian'a ko ngain ni xru'in ncha'on banchesaye'e nā ndo. 36 Thiakunue'e ra icha chujni, jañaa inchin Ndudaa ná, ndo thjen ngajni, thiakunue'e ndo kain chujni.

Nche'a ra jię thi nichja ko nche'e inaa chujni

(Mt. 7:1-5)

37 Nche'a ra jię ixin thi nichja ko nche'e inaa chujni, ko jañaa Ndo Dio sinche'a jię ngajin ra. Danchia'a ra tangi tsu'en inaa chujni ko jañaa Ndo Dio sinthagatho'a ra tangi. Nchetjañe'e ra kain chujni, ko

jaña Ndo Dio sinthatjaña'a ra kai. ³⁸Chje'e ra chujni thi rugunde'e ko Ndo Dio ruchjaa ra thi rugunda'a ra ko thi tamanxin ra tsuntheedo jian, tuntsjenga ra ko rukaon jian. Ixin jaña inchin ja'a ra dajon ra, jaña kai sayé'e ra.

³⁹Jesús ndachro ji'i ngain na:

—¿Anchao naa thi dikon'a sikao inaa thi dikon'a? Ndua kayuixin chujni mee setsingaa na chrujan thue. ⁴⁰Xru'in chujni jitangi nu'e icha ke xi jitjague, ko are tsjexin tsangi je'e tsunu'e inchin xi tjague.

⁴¹'¿Unda tsje'e kaxineno nchiin jingangi jmakon inaa chujni ko tsje'a thi ntha jé jingangi jmakon ja'a? ⁴²Ja dikon'a ntha jé jingangi jmakon, ¿unda ndachro ngain inaa chujni sithuexin santsjengi'i kaxineno jingangi jmakon? ¿Ja'a thi tjaago ixin anto jian aro ndua'a! Sa'o dantsjengi ntha jé jingangi jmakon, ixin jamee nchao sikon jian ko santsjengi'i kaxineno nchiin jingangi jmakon inaa chujni.

**Ntha thuchjuin datsuan ni ntha
ixin thuchjuin ntha**
(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³Xru'in ntha thuchjuin jian sinchechjian thuchjuin xru'in xree, ko kai ntha thuchjuin xru'in xree chro'a sinchechjian thuchjuin jian. ⁴⁴Nanaa ntha thuchjuin datsuanxin ni ntha ixin thuchjuin ntha. Ntha

*Nthathuchjuin datsuan ni ntha ixin
thuchjuin ntha*
(San Lucas 6:44)

ncha'a nchechjian'a ntha higo ko kancha'a nchechjian'a ka tho uva. ⁴⁵Thi chujni jian, nichja jian ixin thi jian jii ngain anseen; ko thi chujni jian'a, nichja thi jian'a ixin thi jian'a jii ngain anseen. Mexinxin kain thi jii ngain anseen chujni, mee thi nichja ru'a na.

**Nchia dikunchjian ngata'a
thjao ko nchia dikunchjian
ngata'a nchiise**
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶Ja'a ra, ¿unda ndachro ra ixin ja'an Nchaa ra ko nche'a ra thi ja'an thetu'an ra? ⁴⁷Kain chujni tsi ngajin ko tsi'in na thi rundathjan na ko sinche'e na thi thetuan na, ⁴⁸chujni mee inchin naa xii anto ni'nga bake'e xa nchiandu'a xa ngata'a naa thjao. Ko are kuyee jinda ngaa tsaaga anto suji binkee nda nchia

mee, aro chro'a kuingi nchia, ixin suji dixenga nchia ngata'a thjao. ⁴⁹Aro thi chujni thi'in thi ja'an ndachrjan ko dithikaon'a na na, chujni mee inchin thi binchechjian nchiandu'a ngatakua nchiise ko ngatau'en bithu'e thjarío'o. Ko are kuyee nda ngaa tsaaga, anto suji binkee nda nchia mee, ko ndakjamangi nchia ko ndaxanthe nguii nchia.

**Jesús binchexrue'en xi
nchexree naa xi capitán
romano
(Mt. 8:5-13)**

7 ¹Are Jesús juexin ndache chujni kain ji'i, je'e sakjan ngain rajna Capernaum. ²Nthi'a be'e naa xi capitán romano bechunda xa naa ni nchexree xa anto batjue'e xa, ko thi nche'e xra mee undajide'en. ³Ko are xi capitán mee kui'in xa ixin Jesús, je'e xa rua'an xa kanxion ni judío binthechunda juachaxin ngain ningu'e na ixin binchetse'en na ñao Jesús ixin rukji runchexrue'en ni nchexree xi capitán. ⁴Kain ni mee kunchie'en na ngain Jesús ko kuexi'in na binchetse'en na ñao ko binthendachro na:

—Xi capitán ji'i jikininxin ixin suixin tsjengijna xa ⁵ixin je'e xa anto thjuena ná xa ja'an ná xro judío ná ko binchechjianna ná xa naa ningu'na ná.

⁶Ko Jesús sakjui ngain na. Ko are uchiao ni na ngain nchiandu'a xi capitán mee, je'e

xa kuetu'en xa kanxion xi jian dakao xa ixin ndachro xa ngain Jesús:

—Idikji'a suixin, ixin xi capitán ndachro xa ixin jikininxin'a xa ixin suixin sxi'in nchiandu'a xa. ⁷Mexinxin je'e xa jui'a xa rujichuanxin xa ngatja nthi'a. Je'e xa rinao xa je'o diketuan ixin ni nchexree xa tsuxrue'en. ⁸Ko je'e xa ndachro xa: “Ja'an kai nuna thetuan ko kai dithika'on. Ko are thetuan naa xi soldaduna thji ko je'e xa dithikaon xa ko thji xa. Ko ja thetuan inaa xa ‘Xrakui!’, je'e xa dithikaon xa ko thii xa. Ko ja thetuan naa ni nchexrana: ‘iNche'e ji'i!’, je'e dithikaon ko nche'e.”

⁹Ko are Jesús kui'in juajnee xi capitán, je'e kuise'en, ko ngaria tsje'e ngain kain chujni teruee ko ndachro ngain na:

—Ndua rundathjo ra, xru'in chujni Israel dikon ixin anto ruchunthia na inchin xi capitán ji'i.

¹⁰Ko are binthekjan xi bikao juajnee xi capitán ngain nchia, binthegikon xa ixin thi nche'e xra beni'i undadikuxrue'en.

**Jesús binchexechon naa
xe'en nchri ga'an**

¹¹Kuthimejan, Jesús sakjui ngain naa rajna di'in Naín ko bikao chujni kuinchie'e ko icha chujni ruee. ¹²Ko are uchiao ni na rugiga'a na rajna mee, je'e bikon ixin tedikjabaa na naa thi ndadige'en, ko mee thi

nakuaxinxon xe'en naa naniita dithuega'an. Ko anto tsjé ni rajna tedikao nā naniita ixin tedikjabaa nā xe'en. ¹³Are Jesús bikon naniita, je'e kuiakunue'e ko ndachro:

—Itsjanga'a.

¹⁴Kuthejan Jesús kunchie'en ko kathe thi jingaa xan, ko thi chujni tedikao xan tabinthengathjen nā. Ko Jesús ndache xan ndadige'en:

—Ja'an rindatjo ja'a:

¡Dingathjen!

¹⁵Ko xan ndadige'en xendua xan ko bengaa xan chinthi'i xan ko kuexi'in nichja xan, ko jañaá Jesús bajon xan xii mee ngain janee xan. ¹⁶Are chujni bikon nā ji'i, kainxin nā anto xraon nā ko kuexi'in nā binchesaye'e nā Ndo Dio ko ndachro nā:

—Naa chujni renthe dayee juajnee Ndo Dio kununxin ngayaa nā.

Kai ndachro nā:

—Ndo Dio ujuii ixin bikjengijna chujni ndo.

¹⁷Ko nguixin nunthe Judea ko icha nunthe te ngandajin, kunu'e nā ixin ke'e binche'e Jesús.

Chujni rua'an Juan

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Juan, thi banchegithe chujni, kunu'e kain thi banche'e Jesús ixin kuekiin chujni bakao je'e. Mexinxin je'e rua'an chujni, ¹⁹ixin kjui nā ngain Jesús ixin biganchiangi'i nā:

—¿Andua ja'a thi Cristo, thi tsií, o ruchuan ná inaa thi tsií?

²⁰Ko chujni rua'an Juan binthekunchie'en nā ngain Jesús ko ndachro nā:

—Juan rua'an ná ixin sanchiangi ná ngain suixin, ¿a ndua suixin thi Cristo thi tsií o ruchuan ná inaa?

²¹Ko are xra tate nā nthi'a Jesús binchexrue'en anto tsjé chujni binthechunda jejee chin ko thi anto bakiin nā, binchexrue'en ni binthechunda espíritu jian'a ko chjee kon tsjé chujni dikon'a. ²²Kuthimejan Jesús ndachro ngain chujni rua'an Juan:

—Thji ra ko dindache ra Juan thi ja'a ra bikon ra ko thi ja'a ra kui'in ra. Ko theki'in ra ixin chujni dikon'a, jai unchao dikon nā, thi chujni rengo, jai unchao chrji nā, thi chujni binthechunda chin lepra, jai ixru'in chin chunda nā, thi chujni thin'a, jai unchao thi'in nā, thi chujni ndabe'en, jai xechon nā, thi chujni nua ngain espiritue, jai ukui'in nā ixin Ndo Dio sinchekjan nā inaa chujni narua. ²³Ndo Dio sinchenchaon thi chujni thinthue'a thi chunthia ngajin.

²⁴Ko are sabinthekji chujni rua'an Juan, Jesús kuexi'in ndache chujni bithu'e nthi'a ixin Juan, ko ndachro:

—Are kjui ra ngaga'a jna thi xru'in chujni te ixin rugitsje'e ra Juan, ¿ke'e xraxaon ra rugikon ra ngain je'e? ¿Axraxaon ra ixin juaxraxauen rukji inchin naa

nthaxiji nchengithjen chrintho?

²⁵Ja je'a jamee, ¿ke'e xraxaon ra rugikon ra? ¿A naa xii jingaa luntho anto renthe? ¡Na'i, je'a jamee! Ja'a ra chunxin ra ixin thi chujni tengaa luntho renthe, chujni mee te nchiandu'a rey, chujni mee te'a ngaga'a jna.

²⁶Mexinxin, ¿ke'e chujni xraxaon ra rugikon ra? ¿A naa chujni dayee juajnee Ndo Dio? ¡Jaan ndua, ko xii mee icha renthe ke naa chujni dayee juajnee Ndo Dio! ²⁷Ko thi jitaxin ngain Xruen Ndo Dio banichja ixin Juan, ko ndachro:

Icha sa'o ke ja'a, ja'an
rurua'an naa thi sikao
juajnana,
ixin je'e sinchechjian nthi'á
ixin si'i ja'a.

²⁸Ja'an rindathjo ra xru'in inaa thi dayee juajnee Ndo Dio icha renthe juui ke Juan, thi nchegithe chujni; aro maski jamee, thi chujni icha renthe'a ngain thi thetu'an Ndo Dio, chujni mee thi icha renthe ke Juan.

²⁹Are kui'in na ji'i, kain chujni ko kain xi thjejo tumii César batsuan na ixin Ndo Dio jian nche'e ndo jje ko bigithe na ixin Juan. ³⁰Aro xi fariseo ko xi tjaago ley chro'a xa ixin Juan runchegithe xa; binao'a xa thi jian runche'e Ndo Dio ngain xa.

³¹Ko Jesús ndachro:

—¿Ke'e sinthakininxin chujni ngain ncha'on te'i? ¿Kexreen dichjexin choo juaxraxauen na? ³²Juaxraxauen na te

inchin juaxraxauen xan nchinnchinchjan tsuntaon ngain ndaasin, ko tuyauthe choo xan ko ndachro xan: “Ja'an ná bintahchjian ná soon kunixin naa nthaxro aro ja'a ra the'a ra, mexinxin ja'an ná tsje ná naa soon thia'o juachjaon aro ja'a ra tsjanga'a ra.” ³³Ixin Juan, thi nchegithe chujni, juui ko bine'a jian ko bi'a vino, ko ja'a ra ndachro ra ixin je'e chunda naa espíritu jian'a. ³⁴Kuthimejan juui ja'an, thi Xii juixin ngajni, ko jine ko di'i vino, aro ja'a ra ndachro ra ixin ja'an anto jine ko di'i ko jian dakji'an kain xi thjejo tumii César ko kain chujni nche'e jian'a. ³⁵Aro juaxraxauen Ndo Dio xraago ngain chujnii ndo.

Jesús kjui ngain nchiandu'a xi fariseo di'in Simón

³⁶Naa xi fariseo ndache Jesús ixin rujine ngain nchiandu'a xa, ko Jesús kjui nchiandu'a xa ko be'e chrikee nthanchaon. ³⁷Ko ngain rajna mee be'e naa nchrii banche'e nchra jian'a, ko are kunu'e nchra ixin Jesús kjui bine ngain nchiandu'a xi fariseo mee, je'e nchra kjui nchra kunixin naa xruxrao marmol jichre ndaxrajni. ³⁸Ko tabe'e nchra chrika ruthee Jesús ko tsjanga nchra, ko ndakon nchra bintahjithe ruthee ko xrajaa nchra binchexemanxin nchra ruthe ko kuetuxin nchra ko kuinga nchra ndaxrajni. ³⁹Are xi fariseo di'in Simón bikon xa

ji'i, je'e xa xraxaon xa: "Ja xii ji'i rukji naa thi dayee juajnee Ndo Dio, je'e xa rukunu'e xa kensen jikathe xa, ko ke'e xree nchrii yaa, ko ixin nchrii ji'i naa nchrii nche'e jian'a." ⁴⁰ Kuthimejan Jesús ndachro ngain xi fariseo:

—Simón, ja'an chunda naa thi rundathjo ja'a.

Xi fariseo mee ndachro:

—Ndachjejin na, suixin ke tjaago.

⁴¹ Jesús ndachro:

—Be'e yoo thi xii binthekjen tumi ngain naa thi bakjadua tumi. Ko naa xii mee beka rio'lo jino tumi, ko thi inaa beka noo tumi. ⁴² Aro ixin xru'in tumi binthechunda kayui thi xii mee, je'e thi kjuadua tumi binchetjañe'e thi binthekjen tumi. Jai ndachjejin na ja'a, ¿kexe'e thi xii icha sino je'e thi bajon tumi mee?

⁴³ Simón mee ndachro ngain Jesús:

—Ja'an xraxa'on ke thi xii icha tsjé bitjañe'e.

Jesús ndachro:

—Ndua thi ndachro.

⁴⁴ Kuthimejan Jesús tsje'e ngain nchrii mee ko ndachro ngain Simón:

—¿A dikon ja'a nchrii ji'i? Ja'an bixi'in nchiandui, ko ja'a chjana'a jinda kjuenxin ruthena; aro nchrii ji'i kjuenna nchra ruthena kunixin ndakon nchra, ko xrajaa nchra binchexemanxin nchra ruthena. ⁴⁵ Ja'a kuetuxin'a na are bixi'in ko chja'a juajna, aro je'e nchra bixi'on nchra nchia

ko tanda'a nchra ixin thetuxin nchra ruthena. ⁴⁶ Ja'a kuinga'a aceite ngata'a jana, aro je'e nchra kuinthjithe nchra ndaxrajni ruthena. ⁴⁷ Mexinxin ja'an ndathjo ixin thi anto thjue na nchra, tjaago ixin thi anto tsjé jian'a binche'e nchra, ubitjañe'e nchra, aro thi chujni tsjé'a bitjañe'e, kai nchion tjaago ixin thjuena.

⁴⁸ Kuthimejan ndachro Jesús ngain thi nchrii mee:

—Kain thi jian'a binche'e ubindatjaña'a.

⁴⁹ Ko kain chujni te nthi'a kuexi'in na ndache choo na:

—¿Kensen xii ji'i ixin nchao nchetjañe'e xa chujni thi jian'a nche'e na?

⁵⁰ Aro Jesús ndachro ngain thi nchrii:

—Ko ja'a ixin chunthia na kjan inaa chujni narua, mexinxin sathji ko chrjuin tsunu'e ansean.

Kain ni nchrii bakjengijna Jesús

8 ¹ Kuthimejan Jesús kjui bitsje'e tsjé rajna ko rajnanchjan ixin bakjaago ngain chujni ixin thi thetu'an Ndo Dio, ko bakao thi theyoo chujni kuinchie'e, ² ko kai bakao kanxion nchrii bantsje'e espíritu jian'a ko binchexrue'en ixin ikainxion chin. Ko kai nthi'a be'e María Magdalena thi bachrjexin yaato espíritu jian'a. ³ Ko nthi'a be'e Juana, nchri chri'i naa tathiita bi'in Chuza, thi baketu'an ngain nchiandu'a Herodes, ko kai

nthi'á be'e Susana ko ikainxion nchrii bakjengijna Jesús ko thi chujni bakao, ko tumii nchra bakjengijnanxin nchra ni te'i.

Thi ku'en thi bikenga trigo ngataon jngi

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Tsjé chujni ngain tsjé rajna kjui na ixin bitsje'e na Jesús, ko are uxrathe na, je'e kuekiin na naa thi ku'en ko ndachro:

⁵—Naa xii kjui bikenga trigo ngataon jngi. Ko are kuexi'in kjua trigo, kanxion nuanchjan binthji ngaa nthi'á, ko are batho chujni ngachje na trigo, ko kai kunthua bine ba trigo. ⁶Ko ithu'a trigo binthji ngata'a thi jii thjao, ko are chri'in trigo, anto daka ndaxema ixin xru'in tjao bechunda. ⁷Ko ithu'a trigo binthji ngakjan kancha'a ko kancha'a chri'in ka ko icha daka bangi ka, ko ikuanchrjanda'a bangi trigo. ⁸Aro icha trigo binthji ngain thi jian jinche. Ko are bangi trigo, anto jian guan, ixin naa nuanchje'en trigo binchchjian na'o thi kan nuanchjan.

Are Jesús jindachro kain ji'i, je'e nichja suji ngain na, ko ndachro:

—Ja'a ra xro thi'in ra, thinxin ra jian.

Jesús bakjaago kunixin thi banche'e chujni

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Kuthimejan chujni bakao Jesús banchiangi'i na ixin ke'e

ruchro thi ndachro je'e. ¹⁰Je'e ndachro ngain na:

—Ja'a ra, Ndo Dio

binthakininxin ra tsjagu'a ra thi jima ixin kexreen Ndo Dio tsetu'an ngain anseen chujni, aro ja'an nichjaa chujni kunixin thi tu'en ixin maski dikon na, je'e na dikon'a na, ko are tsi'in na, tsinxin'a na.

Jesús tjaago thi ku'en ka trigo biginga

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Ji'i ruchro thi bikenga na trigo: trigo ruchro juajnee Ndo Dio. ¹²Ko thi trigo binthji ngaa nthi'á, mee thi chujni thi'in juajnee Ndo Dio, aro thii nchiijin ko ndanchetjajin ngain anseen na ko idithikaon'a na ko ikjan'a na inaa chujni narua. ¹³Ko trigo binthji ngata'a thjao, mee thi chujni thi'in juajnee Ndo Dio ko anto chee na are dayee na juajna, aro xra thinxin'a na jian ko are thii thi tangi tatjañe'e na thi jian juajnee ndo. ¹⁴Ko trigo binthji ngaga'a kancha'a, mee chujni thi'in juajnee Ndo Dio, aro dithikaon'a na juajna. Ko je'o ta na juachjaon ixin ruchunda na icha tumi ko ji'i thi tanchrjanda'a na dithikaon na juajnee ndo. ¹⁵Aro thi trigo binthji ngain jinche jian, mee thi chujni jian ngain anseen, ko anto rinao na thi'in na ko nche'e na thi thetu'an Ndo Dio. Ko jamee dithikaon na kainxin ncha'on, ko kain thi nche'e na nchexruxi'in Ndo Dio.

**Jesús thekin ixin naa
thi nchegakaon xru'i**
(*Mr. 4:21-25*)

¹⁶Xru'in chujni sinchegakaon naa xru'i kuthimejan tsjamataon o ruxrangil'i xru'i ngang'i sauen, aro icha jian chujni mee nui sake'e xru'i ixin singase'en chujni sxi'i'n nchia. ¹⁷Xru'in thi jima ko tsununxin'a, ko xru'in thi jima texraxaon ko chujni tsunue'a na; kain chunda ke tsununxin.

¹⁸Mexinxin ja'a ra thi'in ra jian, thi chujni thinxin, Ndo Dio tsjengijna ixin tsinxin icha, aro chujni xru'in thinxin, Ndo Dio santsje'e ndo thi nchion thinxin.

Janee ko xan choo Jesús
(*Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35*)

¹⁹Kuthimejan janee ko xan choo Jesús biji na thi jii je'e, aro chro'a kunchie'en na ngaka je'e ixin anto tsjé chujni te nthi'a. ²⁰Ko naa chujni biketu'en Jesús ko ndachro:

—Janaa ko xan choo nduja te na, ko rinao na sikon na.

²¹Ko Jesús ndachro:

—Kain thi chujni thi'in ko nche'e thi ndachro juajnee Ndo Dio, chujni mee, thi janana ko xan chian.

Jesús kuenta chrintho ko jinda
(*Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41*)

²²Naa ncha'on Jesús ko chujni bakao kuani na naa ntha barko, ko nthi'a je'e ndachro ngain na:

—Sachjin ná tuenxin jinda jil'i.

Ko jañaa binche'e na. ²³Ko are ntha barko tajitau'en ntha jinda, Jesús tabejuua ngain ntha barko. Kuthimejan kjua chrintho anto suji ko kuexi'in bikia jinda ngaa ntha ko utaruxinkanjingi ntha jinda. ²⁴Ko ni bakao Jesús binchexingame'e na ko ndachro na:

—;Suixin thi tjaago! ;Suixin thi tjaago! ;Ndatexinkanjingi ná jinda!

Kuthimejan Jesús bingathjen ko kuetu'en chrintho ko jinda ixin tase'e, ko jinda ko chrintho tabeta. Ko kain xratao tabe'e. ²⁵Ko Jesús ndachro ngain chujni bakao:

—¿Unda ja'a ra chunthia'a ni ra?

Aro je'e na anto binthexraon na ko kuise'en na ko banchangi'i choo na:

—¿Kensen xii jil'i, ixin chrintho ko jinda dithikaon ngain xa?

**Thi xii bechunda espíritu jian'a
ngain nunthe Gadara**
(*Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20*)

²⁶Ko bathujin na jinda ko biji na ngain nunthe Gadara, chrika nunthe Galilea. ²⁷Are Jesús banianxin ntha barko, naa thi xii bechunda tsjé espíritu jian'a juixin nunthe Gadara ko kunchie'en ngain Jesús. Ko usee xii jil'i xru'in luntho bagengaa xa, ko be'a xa ngain nchia, ko be'e xa ngayee thi baxrabaa chujni.

²⁸Ko are thi xii mee bikon

Jesús, kuyao suji ko bethuxin ko biseta'a nunthe chrika ruthee Jesús ko nichja suji:

—¿Unda dixinthe ngajin na, ja'a Jesús, Xe'en Ndo Dio, ndo thjen ngajni? Nthatsa'an ñao nchegetan'a na tangi.

²⁹ Ko je'e ndachro jaña*a* ixin Jesús uketu'en espíritu jian'a sachrxexin ngain xii mee. Ko utsjé nthi'a espíritu jian'a utse xa, ko maski chujni bakiaxin na xa kunixin chia ngain raa xa ko ruthee xa, ko are espíritu jian'a batse xa bakunchrintaon xa chia ko banchekinga xa ngaga'a jna thi xru'in chujni jii. ³⁰ Jesús banchiangi'i xii mee:

—¿Kexreen di'in ja'a?

Ko je'e xa ndachro xa:

—Ja'an di'in na Legión.

Je'e xa ndachro xa jaña*a* ixin anto tsjé espíritu jian'a be'e ngaxi'in xa. ³¹ Ko kain espíritu mee ndache Jesús ixin rinao'a tsji ngain xru'i danga'a ko binchetse'en ñao Jesús ixin ruruan'a ngain thi tsaaga anto ni'nga. ³² Ko nthi'a tenea tsjé kukuchi ngain naa jnanchjan, ko kain espíritu jian'a binchetse'en ñao Jesús ixin tsanchrjanda sixi'in ngain kain kukuchi mee. Ko Jesús bajon juachaxin. ³³ Kuthimejan kain espíritu jian'a bachrxexin ngain xii ji'i, sabinthegixi'in ngain kukuchi, ko kain kukuchi kjuixin jaa ba ko binthetsiangi ba jinda, ko ndakju'en ba jinda.

³⁴ Ko are chujni tethingaria kukuchi bikon na ke'e ku'en ba, je'e na kuinga na bindache na chujni ngain rajna ko kai ni te ngataon jngi. ³⁵ Ko kain chujni kjui na bitsje'e na thi ku'en. Ko are biji na thi jii Jesús, bikon na thi xii udigachrjedo'o kain espíritu jian'a, ko utajii xa chrika ruthee Jesús, ko ujingaa xa luntho, ko undakua nche'e xa ko kain chujni anto binthexraon na. ³⁶ Ko kain chujni bikon kexreen kuxrue'en thi xii bechunda espíritu jian'a kuexi'in na binchenu'e na chujni kain thi ku'en. ³⁷ Kuthimejan kainxin chujnii nunthe Gadara binchetse'en na ñao Jesús ixin sarukjixin nthi'a, ixin anto binthexraon na. Mexinxin Jesús kuani ntha barko ko sakjui. ³⁸ Aro thi xii bachrjedo'o kain espíritu jian'a binchetse'en ñao Jesús ixin rukajanda rugakji ngain je'e, aro Jesús kuetu'en xii mee ixin sithu'e xa, ko ndachro:

³⁹—Kjan nchiandui ko theki'in chujni kain thi binche'e Ndo Dio ngajin.

Ko thi xii mee sakjui ko kuekiin kain chujnii thi binche'e Jesús ngain je'e.

Xechon nchrichje'en Jairo ko thi nchrii kathe lunthue Jesús

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ko are Jesús kjanxin tuenxin jinda mee, kain chujni te nthi'a anto chee na

ixin biji Jesús ixin kain na techu'en na. ⁴¹Kuthimejan juui naa xii bi'in Jairo, ko xii ji'i baketu'an xa ngain ni'ngo. Ko xii ji'i bethuxin ko biseta'a nunthe chrika ruthee Jesús ko binchetse'en ñao ixin rukji nchiandu'a ⁴²ixin thi nakua xan nchrichje'en, xan bechunda inchin theyoo nano undajide'en xan. Ko are sajithji Jesús nchiandu'a Jairo, ruee anto tsjé chujni ko anto banchenthedugee na Jesús.

⁴³Ko ngagee chujni mee, be'e naa nchrii ubechunda theyoo nano bagengi'i nchra jni, ko ujue'e binchexi'in kain tumii nchra ngain xi nchexruan, aro xru'in xi nchexruan binchexrue'en nchra. ⁴⁴Ko nchrii mee kunchie'en nchra tuenxin Jesús ko kathe nchra ngande'e lunthue Jesús. Ko thi bagengi'i nchra jni bengathjinbe'o.

⁴⁵Kuthimejan Jesús banchiangi ko ndachro:

—¿Kensen kathe na?

Ko kain chujni ndachro na xru'in kensen. Mexinxin Pedro ko kain ni bakao ndachro:

—Suixin ke tjaago, ¿unda suixin xra danchiangi kensen kathe? Kain chujni tuntheedo na ngaka suixin, ko tunxinka na.

⁴⁶Aro Jesús ndachro:

—Jii naa thi kathe na, ixin ja'an kununa binthaxruaan chujni mee kunixin juachaxinna.

⁴⁷Nchrii mee are kunue'e nchra ixin chro'a rugema nchra, je'e nchra kunchie'en nchra ko jixranga nchra bethuxin nchra chrika ruthee Jesús. Ko ngathexon kon kain chujni ndachro nchra ngain Jesús unda je'e nchra kathe nchra ko kexreen jaikua ndakuxrue'en nchra. ⁴⁸Kuthimejan Jesús ndachro ngain nchra:

—Ja'a kuxrua'an ixin chunthia. Nchao sathji ko tunu'a chrjuin ngain ansean.

⁴⁹Ko xra jinichja Jesús, are naa chujni juixin nchiandu'e Jairo, thi baketu'an ngain ni'ngo, ko ndache:

—Xan nchrichja'an undabe'en xan, indache'a xi tjaago.

⁵⁰Are Jesús kui'in yaa, je'e ndachro ngain Jairo:

—Xraon'a, je'o dithikaon na, ko xa'an ruxingame'e xan.

⁵¹Are biji na nchiandu'a Jairo, Jesús kuanchrjanda'a bixi'in icha chujni, bixi'in je'o je'e, Pedro, Jacobo, Juan, ndudee xan nchrichjan ko janee xan. ⁵²Kain chujni te nthi'a tetsjangaxin na xan ko tetaxin na xan juachjaon. Aro Jesús ndachro ngain na:

—Tsjanga'a ra; xan nchrichjan digen'a xan; je'o tajjua xan.

⁵³Aro je'e na kjuanuanka na Jesús ixin ja'naa ndachro, ixin kain na benu'e na ixin xan nchrichjan undabe'en xan. ⁵⁴Kuthimejan Jesús tse'e raa xan ko nichja seen ngain xan:

*Xechon nchrichje'en Jairo
(San Lucas 8:54)*

—Ja'a xan nchrichjan,
dingathjen.

⁵⁵Ko je'e xan nchrichjan xechon xan, ko tuin je'e xan bingathjen xan. Ko Jesús ndachro:

—Chje'e ra xan sine xan.

⁵⁶Ko ni ndu'a xan xratao tabithu'e na, aro Jesús kuetu'en na ixin xru'in chujni rundache na thi ku'en.

**Jesús kuetu'en xra sinche'e ni
theyoo kuinchie'e**

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 ¹Jesús bayee ni theyoo bakao, ko chjee na juachaxin ixin nchao sengixin

na ngain chujni kain espíritu jian'a, ko sinchexrue'en chujni chunda kexe'on chin. ²Ko je'e rua'an na ixin bindache na chujni ixin thi thetu'an Ndo Dio, ko sinchexrue'en na ni ni'i. ³Ko ndachro ngain na:

—Xru'in thji'o ra ixin sunda'a ra ngatja nthi'á, thjio'a ra ntha kutho, thi tamexin ra, niuthja, tumi ko thjio'a ra yoo luntho, je'o luntho tenga'a ra. ⁴Ko ngain kexe'o nchia saso ra, nthi'a dithu'a ra kain ncha'on tsunchrja'an ra ngain rajna yaa. ⁵Ja chrujan rajna sino'a na tsi'in na thi jian juajna ja'a ra tsji'o ra, sathjixin ra nthi'a

ko tuntsjenga ra ruthea ra ixin singo jinche jiyaa ruthe, ko mee ruchro ixin bithikaon'a ra n̄a.

⁶Kuthimejan sakjui n̄a rajna ko rajna ixin bindache n̄a chujni thi jian juajna ko binchexrue'en n̄a chujni teni'i.

**Guen n̄a Juan,
thi banchegethe chujni**

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Ko Herodes, thi baketu'an nthi'a Galilea, are kunu'e kain thi jian banche'e Jesús, je'e anto xraon, ko ibenue'a ke'e ruxraxaon ixin kanxion chujni bandachro n̄a ixin je'e Juan, thi banchegethe chujni, uxechon. ⁸Ikanxion n̄a bandachro n̄a ixin kununxin profeta Elías, ko ikanxion n̄a bandachro n̄a ixin uxechon chrujan ni bagayee juajnee Ndo Dio are usee. ⁹Aro Herodes ndachro:

—Ja'an kuetu'an chrijin jaa Juan, thi banchegethe chujni. Mexinxin, ¿kexe'e xii ji'i ixin chujni thekin n̄a ixin anto jian nche'e xa?

Ko Herodes anto kjuée kexreen rugikon Jesús.

Jesús bajon bine na'o n̄o xii

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;

Jn. 6:1-14)

¹⁰Are ni theyoo kjanxin n̄a thi kjui n̄a, kuekin n̄a kain thi binche'e n̄a. Kuthimejan Jesús sabikao n̄a ngain thi xru'in chujni te, chiaon rajna Betsaida. ¹¹Ko are chujni kunu'e n̄a thinoo sakjui Jesús, je'e n̄a ruee n̄a. Kuthimejan je'e

ndachro ngain n̄a ixin kexreen siketu'an Ndo Dio ngain anseen n̄a, ko kai binchexrue'en kain ni beni'i.

¹²Ko are undakutsukjin, kunchie'en thi ni theyoo bakao Jesús ko ndachro n̄a ngain je'e: —Dindache kain chujni satsji n̄a, ixin sikjee n̄a thi sine n̄a ko thi sinchejuga'a n̄a, ixin nthi'i thi te n̄a xru'in jii.

¹³Aro Jesús ndachro ngain n̄a: —Ja'a ra dajon ra thi sine n̄a.

Je'e n̄a binthendachro n̄a:

—Ja'an ná xru'in chunda ná, je'o na'o niuthja ko yoo kuchee, ko ja ruchja'a ná sine kain chujni te'i, ja'an ná rugunda sike'na ná thi sine n̄a.

¹⁴Ko nthi'a be'e inchin na'o n̄o xii. Ko Jesús ndachro ngain ni theyoo bakao:

—Ndache ra chujni ruchjeeya n̄a ko siginthe n̄a yoo kan ko the n̄a.

¹⁵Ko jaña binche'e ni bakao Jesús, ko kainxin chujni tabinthe n̄a. ¹⁶Kuthimejan Jesús kuaa thi na'o niuthja ko thi yoo kuchee, ko tsje'e ngajni ko binchenchaon niuthja ko kuchee. Kuthimejan kunchjenga ko bajon ngain thi chujni bakao ko je'e n̄a kunchjeye'e n̄a kainxin chujni. ¹⁷Ko kain n̄a juine n̄a ko jian kuje'e n̄a. Ko thi xexin juine n̄a xra binchekaon n̄a theyoo nthaxra.

Pedro ndachro ixin

Jesús thi Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸Naa ncha'on Jesús bahrjenda ixin nichjee Ndo

Dio, ko are juexin nichjee ndo banchiangi ngain chujni bakao ko ndachro:

—¿Ke'e ndachro chujni ixin kensen na ja'an?

¹⁹Je'e na ndachro na:

—Kaxion na ndachro na ixin suixin Juan, thi banchegithe chujni, ko ikanxion na ndachro na ixin suixin Elías; ko ikanxion na ndachro na ixin suixin naa thi bagayee juajnee Ndo Dio, ko be'e are usee.

²⁰Kuthimejan Jesús banchiangi ko ndachro:

—Ko ja'a ra, ¿ke'e ndachro ra ixin kensen na ja'an?

Ko Pedro ndachro ngain Jesús:

—Suixin thi Cristo, thi juixin ngain Ndo Dio.

**Jesús ndachro ixin
je'e ndase'en**

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹Ko Jesús kuetu'en na ixin xru'in chujni rundache na ixin kensen je'e. ²²Ko kai ndachro:

—Ja'an, thi Xii juixin ngajni, rugunda tangi tsunna, ko kain xi thetu'an ngain ni'ngo, ko kain xi daana thetu'an ngain icha xi daana ko kain xi tjaago ley runingakunna xa ko nasuenxon na na, aro ngain ncha'on ninxin ja'an ruxechon na.

²³Kuthimejan je'e ndachro ngain kain chujni te nthi'a:

—Ja chrujan thi rinao rurue'e na, rugunda rutjañe'e kain thi jixraxaon sinche'e, maski anto tangi tsu'en ko ja rugunda se'en,

ruxrajon se'en, ko rurue'e na.

²⁴Ixin thi rinao xru'in tsu'en, chujni ji'i icha daka ndasitjaan.

Aro thi ruxrajon tangi tsu'en ko ruxrajon se'en ixin tjaago

thi ja'an ntha'a, chujni mee rukjan inaa chujni narua ko

xru'in ncha'on se'en. ²⁵Ixin xru'in xree ja naa chujni sacha

kainxin thi jii ngain nunthe ji'i ko ndasinchetjaan almee. ²⁶Ko

ja chrujan chujni tusuee runichja ixin ja'an ko ixin thi jian

juajnana, kai ja'an, thi Xii juixin ngajni, tsusua'na ixin chujni

mee are si'i kunixin juachaxiin Ndudana ko kain angeel ndo

jii nthi'a ngajni. ²⁷Ndua thi rindathjo ra, ixin thu'a ra xro te

ra nthi'i jai, xra sen'a ra sikunja ra thi thetu'an Ndo Dio.

Bikon na Jesús anto ujee

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Batho inchin jni ncha'on, kuthimejan Jesús kuani naa jna

ixin nichjee Ndo Dio, ko bikao Pedro, Jacobo ko Juan. ²⁹Ko

are Jesús jinichjee Ndo Dio, ngakon ndabituxi'in ko lunthue

kurua luntho xraa thee ncha'on. ³⁰Kuthimejan kununxin yoo xii

jitjao Jesús, ko xii mee, Moisés ko Elías. ³¹Ko nguixin ngandajin

na chrujuin jidingasaan, ko tetjao na ixin kexreen se'en Jesús, ko

ji'i ruku'en nthi'a Jerusalén. ³²Ko Pedro ko thi iyoo ni be'e ngain

anto chjee na kuthachrin, aro tabinthetsje'e na ko bikon na thi

chrujuin jidakima ngandajin Jesús

ko kai bikon nā thi yoo xii juii ngain je'e. ³³Are kayui xii te'i takunkjínxin ngain Jesús, Pedro ndachro ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, jatho nchao ixin ja'an ná te ná nthi'!
Sinthachjian ná nii nchiachjan, naa ixin suixin, inaa ixin Moisés ko inaa nchiachjan ixin Elías.

Aro Pedro benue'a ke'e jindachro. ³⁴Ko Pedro xra ja'naa jinichja are juui naa thjui ngain nā ko ndabithu'e nā ngakjan thjui. Ko anto binthexraon nā ixin bithu'e nā ngakjan thjui.

³⁵Kuthimejan ngakjan thjui mee kuinxin ni naa tha ko ndachro:

—Ji'i thi Xan'na, xan anto thjuua. Dithikaon ra thi rundathjo ra xan.

³⁶Ko are ujuexin nichja tha mee, je'o Jesús bithu'e nthi'a. Aro kanio ni tatetsje'e, ko je'o kainxion ncha'on kuexi'in nā ixin xru'in chujni kuekiin nā thi bikon nā.

Jesús binchexrue'en xan xii bechunda espíritu jian'a
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Nduexin are banianxin nā ngain jna mee, anto tsjé chujni bigetanxin nā ngatja nthi'á. ³⁸Ko ngayee kain chujni mee, naa thi xii nichja seen ko ndachro ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, nthatsa'an ñao, thjengijna xan'na ixin je'o xan ji'i richunda ³⁹ixin naa espíritu jian'a tse xan ko nchekuyao xan, ko tadetsinga xan xraa ndade'en xan ko tuxro

thixin ru'a xan. Ko anto nchegetan xan tangi ko tanchrjanda'a xan.

⁴⁰Ja'an ubinthatsaan ñao chujnia chrji'o ixin rugantsje'e nā xan espíritu jian'a chunda xan, aro chro'a bantsje'e nā.

⁴¹Jesús ndachro:

—¡Ja'a ra xro thinxin'a ra ko chunthia'a ra! ¿Xra kensa rugunda sari'i ko xra tsixinna ngajin ra? ¡Siku'na xa'an nthi'!

⁴²Ko are xan xii mee jitunchie'en xan ngain Jesús, espíritu jian'a banka xan suji ngata'a nunthe, aro Jesús binchesathe'e espíritu jian'a ko binchexrue'en xan xii mee, ko je'e bajon xan ngain ndudee xan. ⁴³Ko kainxin chujni te nthi'a kuise'en nā ixin bikon nā thi jíe juachaxiin Ndo Dio.

Jesús ndachro inaa ixin se'en
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ko are chujni xra texraxaon nā thi jian binche'e Jesús, je'e ndachro ngain thi chujni bakao:

⁴⁴—Thi'in ra jian thi ja'an rundathjo ra ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, chujni sajón na ngain raa chujni ningakunna.

⁴⁵Aro chujni bakao kuinxin'a nā thi ndachro je'e, ixin xra xru'in juachaxin bechunda nā ixin rukinxin nā. Ko xraunka nā ruganchiangi'i nā Jesús ixin ke'e ruchro thi ndachro je'e.

Kensen thi icha renthe
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶Kuthimejan thi chujni bakao Jesús, kuexi'in kjuao choo nā

ixin kensen thi icha renthe, ⁴⁷aro Jesús bechunxin juaxraxauen nā ko ubenu'e ke'e tendache choo nā. Kuthimejan je'e kjuua naa xan nchinchjan ko bake'e xan ngaka je'e, ⁴⁸Ko ndachro ngain nā:

—Thi chujni sayée naa xan nchinchjan ixin dithikaon na ja'an, kai sayé'na ja'an, ko chujni sayé'na nā ja'an kai sayée thi rua'an na ja'an. Ixin thi icha renthe'a ngaya'a ra yaa thi rukjan icha renthe ngathexin kon Ndo Dio.

**Thi chujni ningakuan'a ná,
chujni mee jii ngajin ná**
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹Kuthimejan Juan ndachro ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, ja'an ná bikon ná naa thi jidengi espíritu jian'a kunixin juachaxian; ko ja'an ná ndathjan ná ixin isinche'a jamee, ixin je'e chrji'a ngajin ná.

⁵⁰Aro Jesús ndachro:

—Kayakuen'a ra chujni mee ixin thi chujni ningakuan'a ná, chujni mee jii ngajin ná.

**Jesús binchesathe'e
Jacobó ko Juan**

⁵¹Are ubikunchiaon ncha'on ixin Jesús sarukajiin ngajni, je'e ndachro ngathe anseen ixin tsji rajna Jerusalén. ⁵²Je'e rua'an kanxion chujni ixin bitaon nā nthi'á ko bikao nā juajnee, ko chujni mee kjui nā ngain naa

rajnee nunthe'e Samaria ixin bikjee nā naa nchia thi rugithu'e nā je'e nā kunixin Jesús. ⁵³Aro chujni samaritano chro'a nā bayée na nā nthi'á ixin kunu'e nā ixin Jesús ko chujnii satethji nā Jerusalén. ⁵⁴Are Jacobo ko Juan kunu'e nā ixin ni samaritano chro'a nā bayée na nā, je'e nā ndachro nā ngain Jesús:

—¿Arinao suixin ixin ja'an ná tsetu'an ná ruxinkajinxin ngajni xru'i ixin suen kain chujni yaa, inchin binche'e profeta Elías?

⁵⁵Kuthimejan Jesús ngaria tsje'e nā ko binchesathe'e nā ko ndachro:

—Ja'a ra nua'a ra ke'e espíritu chunda ra. ⁵⁶Ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, jui'a ixin nasuenxon chujni, jui'i ixin sinthakjan nā inaa chujni narua.

Kuthimejan sakjui nā ngain inaa rajna.

**Thi chujni binao rugakao
Jesús**
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Are tethji nā ngatja nthi'á, naa xii ndachro ngain Jesús:

—Ja'an rina'o tsji kain rajna suixin sekji.

⁵⁸Jesús ndachro ngain thi xii mee:

—Kain kuntha chunda ba thjaue ba dixi'in ba, ko kain kunthua chunda ba kakee ba, aro ja'an, thi Xii juixin ngajni, chunda'a thinoo tsenkjon jana.

⁵⁹Jesús ndachro ngain inaa thi xii:

—Ja'a rue'na.

Aro thi xii mee ndachro:

—Nthatsa'an ñao, chunna sa'o ndasinja ndudana ixin ja'an thi tsjabaa ndo.

⁶⁰Jesús ndachro:

—Tanchrjanda thi chujni dithikaon'a na, ni yaa tsjabaa choo na, aro ja'a thji ko dindache chujni ixin Ndo Dio usiketu'an ngain anseen na.

⁶¹Kuthimejan inaa thi xii ndachro ngain Jesús:

—Ja'an rina'o satsji na, aro chunna tsji sinthania ni nchiania.

⁶²Aro Jesús ndachro:

—Thi jitse ni'nge, kuthimejan jichuntaunxin ton, chujni mee xru'in xree ngain thi thetu'an Ndo Dio.

Jesús rua'an nii kan ko the chujni kuinchie'e

10 ¹Kuthimejan Jesús kuinchie'e nii kan ko the chujni, ko je'e rua'an yoo ko yoo na ngain kain rajna thi je'e rukji.

²Ko ndachro ngain na:

—Ndua thi rundathjo ra, anto tsjé xree Ndo Dio jii, aro ni nche'e xra tsjé'a na. Mexinxin nchetse'en ra ñao Xi najni rurua'an xa icha ni nche'e xra ixin sinche'e xree xa.

³Thji ra jai ja'a ra ko xraxaon ra ixin ja'an rua'an ra inchin kuleko ngayee kundanaxra.

⁴Thjio'a ra thi tamanxin ni, thi dingachjian tumi ko kathe. Ko tadinthengathjen'a ra ngatja nthi'á ixin sajón ra juajna ngain chujni. ⁵Ko are saso ra ngain

*Thi jitse ni'nge ruchuntaunxin'a ton
(San Lucas 9:62)*

©2016 Wycliffe Bible Translators, Inc

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

kexe'o nchia, sa'o dajon ra juajna ko ndachro ra: "Chrjuin tsunu'e ngain ansean ra xro te ra ngain nchia ji'i." ⁶Ko ja ngain nchia mee jii chujni jian, chujni mee tekiniixin na sayée na thi chrjuin ja'a ra sajón ra ngain na, aro ja na'i thi chrjuin mee sarukjan ngajin ra. ⁷Ko ngain nchia mee dithu'a ra ko nthi'a jinthe ra ko di'i ra thi ruchjaa ra na. Ixin thi nche'e xra jikiniixin ruxenge'e 'na. Ko dithua'a ra ngain jejee nchia. ⁸Are saso ra ngain naa rajna thi jaan sayá'a ra na, jinthe ra thi ruchjaa ra na, ⁹ko nchexrue'en ra chujni ni'i te nthi'a, ko ndache ra na: "Thi thetu'an Ndo Dio ujuii ngajin ra." ¹⁰Aro ja saso ra ngain naa rajna thi ruchro'a chujni sayá'a ra na, ja'a ra dachrje ra ngaa nthi'a ko ndachro ra: ¹¹"Kain nche'e rajnaa ra tse kathena ná, tsuntsjenga ná ixin yaa ruchro ixin ja'a ra bithikaon'a ra juajna bikia'an ra. Aro xraxaon ra ixin thi thetu'an Ndo Dio uchiaon juui ngajin ra." ¹²Ja'an ndua rindathjo ra ixin are Ndo Dio sinche'e jie ngain kain chujni, icha suji'a jie su'en rajna Sodoma ke thi rajna juinao'a bayée thi juajna kjui'o ra.

Rajna bithikaon'a

(Mt. 11:20-24)

¹³'iAnto tangi tsu'an ra ja'a ra chujni rajna Corazín! iKo anto tangi tsu'an ja'a ra chujni rajna Betsaida! Ja kain thi bikon ra

bintha'a ngajin ra, runtha'a ngayee chujni rajna Tiro ko Sidón, nduaxin chujni mee usee rukinthu'e na thi jian'a nche'e na. Ko runthengaa na luntho thie ko rukjata'a na ntheeso gi'i ngata'a jaa na ko ja'naa rukjaguxin na ixin ukuinthu'e na thi jian'a banche'e na. ¹⁴Mexinixin are Ndo Dio sinche'e jie ngain kain chujni, icha suji'a jie sue'en rajna Tiro ko Sidón ke ja'a ra. ¹⁵Ko ja'a ra rajna Capernaum, ¿Axraxaon ra ja'a ra tsji ra ngajni? Na'i, je'a jamee ixin ja'a ra tsji ra ngain xru'i danga'a.

¹⁶Jesús xra ndachro ngain chujni kuinchie'e:

—Thi chujni tsi'in thi rundachro ra, kai tsinna na ja'an. Ko thi sithikaon'a ra ja'a ra, chujni mee kai ja'an sithikaon'a na. Ko thi chujni sithikaon'a na, kai dithikaon'a na ngain thi rua'an na.

Kjan thi nii kan ko the chujni

¹⁷Are kjan thi nii kan ko the chujni, anto chee na ko ndachro na:

—Kain espíritu jian'a bithikaon ko binche'e thi ndachrjan ná are nichja ná kunixin juachaxian suixin.

¹⁸Ko Jesús ndachro ngain na:

—Jaan, ja'an bikon kexreen betsingaxin nchiijin ngajni inchin naa xru'i are tungiixin.

¹⁹Ja'an chja'a ra juachaxin tsingachje ra kunchee ko kunthanchia ko tsixi'an ra ngain thi jian'a, ko xru'in tsu'an ra.

²⁰ Ja'a ra tunua'a ra chrjuin ixin espíritu jian'a dithikaon ra, icha jian cha'a ra ixin ngajni ubinthetaxin ra.

Nduda'a ko Xe'en ndo
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Are mee, Jesús anto chee ko jikaon kunixin Espíritu Santo ko ndachro:

—Suixin Ndudana ko ja'an nthasaya'a, ixin Suixin thetu'an nunthe ko ngajni, ko ji'i kueme'e kain ni anto nu'e ko ni anto thinxin ko kjuagu'e ni kjan xraa naa xan nchinchjan. Jaan, ixin jaña binao Suixin.

²² 'Ndudana chjana kain thi jii. Ko xru'in chujni nu'e kensen na ja'an, je'o Ndudana chunxin na jian, ko xru'in kensen chunxin je'e ndo, je'o ja'an thi chunxin ndo ko thi ni ja'an rina'o sinthagatsuan ndo.

²³ Kuthimejan Jesús tsje'e ngain chujni bakao ko ndachro ngain na:

—Anto chrjuin ixin thi chujni tedikon thi ja'a ra tedikon ra jai, ²⁴ ixin ja'an ndathjo ra ixin tsjé ni bagayee juajnee Ndo Dio ko ni baketu'an binao na rugikon na thi ja'a ra tedikon ra, aro bikon'a na ko ruki'in na thi ja'a ra tethi'in ra jai, aro kuin'a na.

Naa thi samaritano anto jian

²⁵ Kuthimejan naa xi tjaago ley kjui xa bitsje'e xa Jesús ko bikjexin ixin runchenichja Jesús naa thi jian'a ko ndachro xa:

—Suixin ke tjaago, ¿ke'e sintha'a ixin sayaa thi sarichunxin kainxin ncha'on?

²⁶ Jesús ndachro ngain xa:

—¿Ke'e jitaxin ley bayée Moisés? ¿Ke'e thinxin?

²⁷ Ko xi tjaago ley ndachro:

—Ngain ley mee jindachro: “Thjue'e Ndo Dio kunixin ansean, kunixin kain thi tsanga tunu'a, kunixin nguii juaxraxauan, ko thjue'e icha chujni inchin thjue'e nthau'a.”

²⁸ Kuthimejan Jesús ndachro ngain xa:

—Atho nchao jii thi ja'a ndachro. Ja sinche'e kain yaa, jaan sayé'e kain thi sarichunxin kainxin ncha'on.

²⁹ Aro xi tjaago ley binao xa rugithu'e xa jian ngathexin kon Jesús ixin thi ndachro xa, mexinxin kjan banchiangi xa ngain Jesús:

—Aro, ¿kensen mee, thi ruthjuaa inchin thjuaa nthau'na?

³⁰ Kuthimejan ndachro Jesús ngain xa:

—Naa xii juixin Jerusalén ko sajithji rajna Jericó, ko ngatja nthi'á kayakuen kanxion xi che'e, ko kue'e xa kain thi jidikao ko bantsje'e xa lunthue ko bintja xa ko nthi'a banka xa xraa thi undadige'en ko sabinthekji xa. ³¹ Ko xraje'o nthi'á jithixin naa xi daana ko are bikon xa thi xii jitsinga nthi'a, je'e xa batho xa nao. ³² Kai xraje'o nthi'á jithixin naa chujnii Leví. Ko are je'e

bikon thi xii jitsinga nthi'a, kai batho xa nao. ³³Aro kai nthi'a batho naa xi samaritano, ko are bikon xa thi xii jitsinga nthi'a, je'e xa kuiakunue'e xa. ³⁴Ko kunchie'en xa ngaka xii mee, ko binchexrue'en xa kain thi dikuni'i nthau'e xa kunixin vino ko aceite ko kuensia xa jian. Kuthimejan bincheta'a xa kuluchu'e xa ko sabikao xa ngain naa nchia dithu'e ni kjin, ko nthi'a je'e xa baku'en xa thi ni'i. ³⁵Ko nduexin are je'e xii

*Naa thi samaritano anto jian
(San Lucas 10:34)*

mee sakjui xa, bantsje xa yoo tumi anto renthe ko bajon xa tumi ngain thi nchiandu'a, ko ndachro xa: "Daku'en xii ji'i, ko ja sinchexi'in icha tumi ixin je'e xa, ja'an tsjenga'a 'na are rukjan na." ³⁶Mexinxin ndachjejin na ja'a, ko ndachro, ¿kexe'e thi xii kjuuago ixin thjue'e thi xii kue'e na ko bikaon?

³⁷Xi tjaago ley ndachro:
—Thi xii kuiakunue'e thi kue'e na ko bincheni'i na.

Kuthimejan Jesús ndachro ngain xa:

—Ja'a kai thji ko nche'e jamee.

Jesús bitsje'e Marta ko María

³⁸Jesús ruee nthiee ko biji ngain naa rajna nchiin, ko nthi'a be'e naa nchrii bi'in Marta ko bajon nchra nchiandu'a nchra thi bithu'e Jesús. ³⁹Je'e Marta bechunda naa xan choo bi'in María, ko je'e María tabe'e chrika ruthee Jesús ixin kui'in thi jinichja Jesús. ⁴⁰Aro Marta anto jita juachjaon ixin juinao xraa urukjekua xree, ko kunchie'en ngain Jesús ko ndachro:

—Nchana, ¿aditsje'a ixin xan chian jitajandana xan rintha'a kain? ¿Dindache xan tsjengijna na xan!

⁴¹Aro Jesús ndachro:

—Marta, Marta, ja'a anto ta juachjaon ixin kain yaa, ⁴²aro nakua thi rugunda sinche'e ni, ko María ukuinchie'e thi icha jian, ko xru'in chujni santsje'e thi ukuinchie'e.

Jesús tjaago kexreen tsjao ni Ndo Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Naa ncha'on Jesús jitjao Ndo Dio ngain naa jna, ko are juexin kjuao ndo, naa thi chujni bakao ndachro ngain:
—Nchekuanna ni ra runichjaa ná Ndo Dio, jaña inchin

Juan, thi banchegithe chujni,
banchekue'en chujnii.

² Jesús ndachro:

—Are tsjao ra Ndo Dio,
ndachro ra:

Suixin Ndudana ná thjen
ngajni,

Suixin jikininxin tsusaya'a.
Diji'i diketu'an Suixin nthi'i.
Ko tsu'en inchin Suixin
rinao nthi'i ngata'a nunthe
inchin tu'en nthi'a ngajni.

³ Chjana ni ra jai thi
rugundana ná sine ná.

⁴ Nchetjañana ni ra thi jian'a
bintha'a ná, ixin ja'an
ná kai nthatjañana ná thi
chujni nche'e jian'a ngajin
ná.

Nchegatho'a ni ra tangi ko
tanchrjanda'a ni ra ngain
thi jian'a.

⁵ Kai ndachro Jesús ngain na:

—Kexe'e ra xro chunda ra naa
xi jian dakjio'o ra, ko ngusine
thie siji xa nchiandui ra ko
rundathjo ra xa: “Nalugaa,
nchekjen na nii niuthja ⁶ixin naa
xi jian dakji'an nandaa juixin xa
kjin, ko biji xa nchiania ko ja'an
xru'in chunda thi ruchja'a xa.”
⁷Ko ja rundachro ra ngaxi'on
nchiandui ra: “Ncheñao'a na,
ukuejaa nchiania ko utatejuangi
xan'na ngata'a saon; chro'a
singathjen ruchja'a thi ja'a
rinao.” ⁸Aro ja xi jian dakjio'o
ra tsanchrjanda'a runichja'a
ra xa, ja'a ra singathjen ra ko
ruchje'e ra xa thi je'e xa rinao
xa aro ije'a ixin jian dakjio'o ra

xa, je'o ixin tatsanchrjanda ra xa
tasinthechrin ra. ⁹Mexin ja'an
rindathjo ra: Danchia ra ko Ndo
Dio ruchjaa ra, thjee ra ko sinchii
ra, dinga ra ntha dijexin, ko ntha
dijexin mee ruxiree ntha. ¹⁰Ixin
thi danchia, dayee, ko thi thjee,
dithja, ko thi dinga ntha dijexin,
ntha dijexin xiree ixin je'e dinga.

¹¹¿Kexe'e ra xro chunda ra
xa'an ra, anchao ruchje'e ra
xan naa xro are sanchia'a ra
xan naa niuthja? ¿o aruchje'e
ra xan nthau'e kunchee are je'e
xan sanchia'a ra xan nthau'e
kuchee? ¹²¿o aruchje'e ra xan
naa kunthanchia are sanchia'a
ra xan naa juja? ¹³Mexinxin ja'a
ra maski chujni jian'a ra, aro
nu'a ra dajon ra thi jian ngain
xa'an ra, jicha jian Ndudaa ná,
ndo thjen ngajni ixin dajon ndo
Espíritu Santo ngain chujni
danchia!

**Jesús ko Beelzebú thi thetu'en
kain espíritu jian'a**

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Naa ncha'on Jesús bengi naa
espíritu jian'a dinchethapo naa
thi xii, ko are espíritu jian'a ji'i
ubachrjexin ngain xa, je'e xa
unchao nichja xa. Ko tsjé chujni
be'e nthi'a anto kuise'en na
ixin thi binche'e Jesús. ¹⁵Aro
ikanxion na ndachro na:

—Xii ji'i dengi xa espíritu
jian'a kunixin juachaxiin nchiijin
thi di'in Satanás ko kai di'in
Beelzebú, thi thetu'en kain
espíritu jian'a.

¹⁶Ko ikanxion nā binao nā runcheye'e nā Jesús, ko banchia nā ixin je'e runche'e naa thi jian rukixin ngajni. ¹⁷Aro je'e ubenu'e thi texraxaon nā, ko ndachro ngain nā:

—Jā chujni thetu'an ngain naa nunthe ndachjeeya nā, chujni nunthe mee ndatsjexin nā, ko jā chujni ngain naa rajna o chujni texi'in ngain naa nchia theto nā, chujni te'i tuin ndatsjexin nā. ¹⁸Ko jā ndachro ra ixin ja'an dengi espíritu jian'a kunixin juachaxiin Beelzebú, ¿kexreen tsunchrje'en thi thetu'an nchiijin, jā je'o dengi choo?, mee ruchro ixin thetuka'o choo ko thi je'e thetu'an se'a tsunchrje'en. ¹⁹Ixin jā ja'an dengi espíritu jian'a kunixin juachaxiin Beelzebú, anchee, ¿kensen chjee chujnia ra juachaxin ixin dengi nā espíritu jian'a? Jā ja'a ra rundachro ra ixin Ndo Dio, mee ruchro ixin ndua'a thi texraxaon ra. ²⁰Aro ja'an de'ngi espíritu jian'a kunixin juachaxiin Ndo Dio, ko ji'i ruchro ixin thi thetu'an Ndo Dio ujii ngajin ra.

²¹Are naa xii tsanga jinda xa nchiandu'a xa kunixin chia taade ngaa raa xa, are mee kain thi jichunda xa jichjian jian. ²²Aro jā tsii inaa xii icha tsanga ngain xi jinda nchiandu'a, ko santsje'e xa chia taade jingaa raa, ko sasikao xa kain thi kuenchji'an xii mee ko tsunchjeeya kain thi bantsje xa ngain nchia mee.

²³'Thi chujni rinao'a na ja'an, chujni mee ningakunna, ko thi

thiao'a icha chujni ixin rurue'na, chujni mee nche'e ixin icha nchekjínxin chujni ngajin.

Thi espíritu jian'a kjan

(Mt. 12:43-45)

²⁴'Are naa espíritu jian'a sathjixin ngain naa chujni, espíritu ji'i sathji thi xru'in chujni jii ixin dikjee thi sinchejuga'a. Ko are dithja'a thi sinchejuga'a, je'e xraxaon ko ndachro: “Ja'an sarukjan na ngain nchiania thi bahrjexin.” ²⁵Ko are espíritu mee kjan, je'e dithja chujni mee inchin naa nchia digajon nā ko chrjuin ditsujin ngaxi'in nchia. ²⁶Kuthimejan espíritu jian'a mee diruee iyaato espíritu icha jian'a ke je'e, ko kain espíritu sadixi'in ngain chujni mee, ko chujni mee icha tangi tu'en ke are sa'o.

Thi chujni ndua chrjuin tunu'e ngain anseen

²⁷Are Jesús jindachro kain ji'i, biji naa nchrii ngayee chujni ko suji ndachro:

—¡Anto chrjuin ixin thi nchrii bintahakunkji'a ko bintahakai!

²⁸Ko Jesús ndachro:

—¡Icha chrjuin thi chujni thi'in thi ndachro Ndo Dio ko dithikaon!

Chujni jian'a banchia nā naa thi jian runche'e Jesús

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Chujni xrathe nā ko kunchie'en nā ngandajin Jesús, ko je'e kuexi'in nichja ko ndachro:

—Kain chujni ngain ncha'on te'i, je'e nā jian'a nā ko danchia nā sikon nā thi jian ntha'a, aro xru'in icha sikon nā, je'o thi bathu'e Jonás. ³⁰Ko jañaa inchin thi kjuuago Jonás ngain chujni binthe ngain rajna Nínive, jaña kái ja'an, thi Xii juixin ngajni, rukjan na naa thi na'a dikunxin ni ngain chujni te jai. ³¹Thi nchrii baketu'an ngain sur singathjen nchra ngain ncha'on are sue'en chujni jīe te jai, ko je'e nchra ruchro nchra jīe ngain nā, ixin je'e nchra juixin nchra anto kjin ixin biki'in nchra thi benu'e Salomón, ko nthi'i ngajin ra jii naa thi icha nu'e ke Salomón aro xru'in chujni thinxin. ³²Ko chujni binthe ngain rajna Nínive singathjen nā ngain thi ncha'on are Ndo Dio sinche'e jīe kain chujni ixin ruchro nā jīe ixin chujni te jai, ixin kain chujni Nínive bithikaon nā are Jonás bindache nā juajnee Ndo Dio, ko nthi'i jii naa thi icha renthe ke Jonás aro xru'in chujni thinxin.

Jmakon ni, mee thi xru'i nchengase'en anseen ni

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³Xru'in chujni sinchakaon naa xru'i ko tsema xru'i, o sake'e nganginde'e naa ntha kaja, icha jian dake'e xru'i nui ixin kain chujni siki'in nchia singase'en nā. ³⁴Jmakon ni inchin naa xru'i nchengase'en ni. Mexinxin ja jmakon ja'a jian, nguixin ansean dingase'en kai. Aro ja jmakon

jian'a, kai nguixin ansean jii ngain thi naxin xe'e. ³⁵Darinda thi dingasaan richunda ja'a, ko rukjan'a inchin thi naxin xe'e. ³⁶Aro ja nguixin ansean jichunda thi dingasaan ko xru'in thi naxin xe'e jichunda, mexinxin ja'a ra inchin xru'i nchengasaan nguii thi ridinthe ra, jaña inchin naa xru'i chrjuin nchengasaan.

Jesús binchesathe'e xi fariseo ko xi tjaago ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;

Lc. 20:45-47)

³⁷Are Jesús juexin ndachro kain yaa, naa xi fariseo ndache xa Jesús ixin sineka'o xa ngain nchiandu'a xa. Jesús kjui nchiandu'a xa ko bixi'in ko be'e ngain ntha netaxin ni. ³⁸Je'e xi fariseo mee xratao tabinchexruan xa ixin bikon xa Jesús be'e bine ko kunthi'a jinda inchin kuku'en chujni judío. ³⁹Aro Jesús ndachro ngain xa:

—Ja'a ra xro fariseo ra je'o ngama ra tunthi ra jinda, jaña inchin thjeen ra thi dixin ni ko thi nea ni, aro ngaxi'in ansean ra jii kain thi jian'a ko theme'e ra chujni ko nche'e ra icha jian'a. ⁴⁰Ja'a ra thinxin'a ra! ¿Anua'a ra ixin Ndo Dio thi binchechjian ngama ra, kai binchechjian ngaxi'in ra? ⁴¹Dajon ra tumi ngain chujni nua, aro dajon ra kunixin ansean ra, ko jamee tsurua ra.

⁴²¡Anto tangi tsu'an ra ja'a ra xro fariseo ra!, ixin ja'a ra dajon

ra ngain Ndo Dio thi thexin dacha ra ngain kaxranchuni, ko karuda, ko icha ka, aro ja'a ra nche'a ra thi jian ko thjue'a ra Ndo Dio. Aro rugunda sinche'e ra thi jian ko xra dajon ra thi tedajon ra.

⁴³'iAnto tangi tsu'an ra, ja'a ra xro fariseo ra! Ja'a ra xro nthaxruxi'an ra dinthe ra ngain nthaxintaon icha chiaon jikee xi thetu'an ngaxi'in ni'ngo, ko nthaxruxi'an ra tsusaya'a ra kunixin juajna ngatja nthi'a.

⁴⁴'iAnto tangi tsu'an ra ja'a ra xro tjaago ra ley ko ja'a ra xro fariseo ra!, xro te ra inchin chinthi jima, ko chujni datho na ngata'a chinthi aro nue'a na ixin nthi'a jixrabaa chujni.

⁴⁵Kuthejan naa xii anto nu'e ley ndachro xa ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, are suixin dinchesathe'e ni fariseo, ¿a kai ja'an ná rindachjejin ni ra?

⁴⁶Ko Jesús ndachro:

—iKai ja'a ra xro tjaago ra ley anto tangi tsu'an ra! Ixin ja'a ra ncheka ra chujni thi icha tangi, ko ja'a ra xru'in nche'e ra ixin rukjengijna ra na.

⁴⁷'iAnto tangi tsu'an ra ja'a ra! Ixin ja'a ra nchechjian ra chinthi ixin xraxaunxin ra kain chujni bagayee juajnee Ndo Dio, ko ni chujnia ra xranchrjen ni kjuaaya are sa'o. ⁴⁸Kunixin ji'i tjaago ra, ixin nthaxruxi'an ra thi binche'e ni chujnia ra xranchrjen, ixin je'e na bintheguen na ni bagayee juajnee Ndo Dio are sa'o ko ja'a ra nchechjian chinthi'i na.

⁴⁹Mexinxin Ndo Dio kunixin thi jian juaxraxauen ndo ndachro: “Rurua'an ra tsjé ni dayee juajnee ndo Dio ko ni apóstol ngajin ra, ko ja'a ra nasuenxon ra thu'a na ko ithu'a na sinchekinga ra na.” ⁵⁰Mexinxin chujni te jai Ndo Dio sinche'e jie ixin jnii kain ni bagayee juajnee Ndo Dio, ni buen na are nakuexinxin kunchjian nunthe ji'i,

⁵¹ji'i ruchro are be'en Abel ko bikjexinxin are buen na Zacarías, thi buenxin na ngusine altar ko ni'ngo. Yaa thi rindathjuxin ra ja'an ixin Ndo Dio sinche'e jie ixin kain chujni yaa.

⁵²'iAnto tangi tsu'an ra ja'a ra, xro tjaago ra ley!, ixin ja'a ra chunda ra thi xroon jitaxin kain thi thetu'an Ndo Dio aro ja'a ra rinao'a ra thinxin ra, ko tanchrjanda'a ra ixin icha chujni tsinxin xroon ji'i.

⁵³Are Jesús ndachro kain ji'i, xi tjaago ley ko xi fariseo anto bintheguñao xa ngain Jesús, kuthimejan anto tsjé banchiangi'i xa ⁵⁴ixin rugikunxin xa ja je'e runichja naa thi ndua'a, ixin jaña nchao rukjangi'i xa.

Jesús tjaago ixin thi kunxon nche'e chujni aro ndua'a

12 ¹Are mee xrathe anto tsjé no chujni, ko ixin anto tsjé na anto kunxinka choo na suji. Ko Jesús sa'o ndachro ngain thi chujni bakao:

—Tsje'e ra ixin nche'a ra inchin nche'e xi fariseo ixin kunxon

jian xa aro je'a ndua. ²Ixin xru'in thi jima ko rukununxin'a, ko xru'in thi dema ko rukununxin'a. ³Mexinxin, kain thi ja'a ra nichja ra are naxin xe'e, tsununxin are usingasaan, ko kain thi ja'a ra nichja ra jimao maski tajijee nchia, kai tsununxin nui ngata'a nchiandui ra.

Kensen jikininxin ruxraguen ni
(Mt. 10:28-31)

⁴'Ja'a ra xro jian dakji'an, ja'an rindathjo ra ixin xraguen'a ra chujni naduenxon chujni ixin chujni mee chro'a sinche'e icha. ⁵Aro ja'an rundathjo ra kensen ruxragu'en ra: Xragu'en ra je'o Ndo Dio ixin je'o je'e ndo thi nchao nasuenxon nthau'a ra ko rurua'an ra ngain xru'i danga'a. Jaan, xragu'en ra je'o Ndo Dio.

⁶¿Keja'in renthe na'o kunthuachjan, a je'a je'o renthe yoo tuminchjan? Aro Ndo Dio xru'in kunthuachjan te'i tjañe'e ndo. ⁷Xraje'o ji'i tu'en ngajin ra, Ndo Dio nu'e ndo keja'in xrajaa ra chunda ra. Mexinxin xraon'a ra ixin ja'a ra icha renthe ra ke tsjé kunthuachjan.

Thi chujni nichja ixin chunthia ngain Jesús
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸'Ja'an rundathjo ra ixin kexe'o chujni rundachro nthi'i ngata'a nunthe ixin ja'an jian na, kai ja'an thi Xii juixin ngajni, rundachrjan ngathexin kon kain angeel Ndo Dio ixin je'e

chujnina. ⁹Aro chujni rundachro ngathexin kon icha chujni ixin je'e chunxin'a na, kai ja'an rundachrjan ngathexin kon kain angeel Ndo Dio ixin chunxin'a je'e.

¹⁰'Ko kexe'o chujni runichja jian'a ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, nchao sinthatjaña, aro thi chujni runichja jian'a ixin Espíritu Santo xru'in ncha'on sitjañe'e na.

¹¹'Are tsji'o ra na ngain ni'ngo o ngain xi nche'e jie, o ngain icha xi thetu'an, ta'a ra juachjaon ixin kexreen rundachro ra ngain xa, ko ta'a ra juachjaon ixin kexreen runichja ra, ¹²ixin are sinkee ncha'on ja'a ra runichja ra, Espíritu Santo sinthaxraxaon ra ke'e rundachro ra.

Thi ku'en thi xii anto bechunda ko baxraxaon'a thi banche'e

¹³Naa thi be'e ngayee kain chujni ndachro ngain Jesús:
—Suixin ke tjaago, dindache xan chian ruchjana xan thi kuinthu'e na ná ndudana ná.

¹⁴Aro Jesús ndachro:
—¿Kensen bake'e na ja'an ixin tsuncheya'a ra thi jikininxin ra?

¹⁵Ko kai ndachro:
—Tsje'e ra ixin sinthaxruxian'a ra ruchunda ra tsjé tumi, ixin chujni techon na, je'a ixin thi tsjé techunda na.

¹⁶Kuthimejan Jesús kuekin naa thi ku'en:
—Be'e naa xii tsjé tumi bechunda, ko anto guan ngain

jngi'i xa. ¹⁷Kuthimejan thi xii mee be'e xraxaon: "¿Kexreen sintha'a ja'an? Chunda'a thinoo tsenchianxin kain nuana." ¹⁸Je'e xraxaon ko ndachro: "Ununa kexreen sintha'a. Sinthaxanthe thi dechjian nuana ixin sinthachjian inaa thi icha jié, ko nthi'a tsenchji'an kainxin nuana ko kain thi ja'an chunda. ¹⁹Kuthimejan rundathjan ansenna: Ja'a uchunda anto tsjé thi jichjian ixin sinthe anto tsjé nano. Jai nchejuga'a, jinthe, di'i ko cha'a." ²⁰Aro Ndo Dio ndachro ngain xii mee: "Ja'a thinxin'a. Ngain thie ji'i se'en ja'a, ko kain thi kuenchji'an, ¿kensen sithu'e?" ²¹Jaña'a tu'en thi chujni anto tsjé tumi chunda, aro je'e xru'in chunda ngathexin kon Ndo Dio.

**Ta'a ra juachjaon kexreen
sinthe ra**

(Mt. 6:25-34)

²²Kuthimejan ndachro Jesús ngain chujni bakao:

—Ja'an rundathjo ra ta'a ra juachjaon ixin kexreen sinthe ra, ko ke'e sinthe ra ko ke'e luntho sinthenga'a ra. ²³Thi techon ni yaa icha renthe ke thi jine ni, ko nthau'e ni icha renthe ke lunthue ni. ²⁴Tsje'e ra kuntha'a, ko mee xru'in thenga ba ko xru'in nua datsiin ba, ko chunda'a ba thi thenchjianxin ba, aro ixin'a mee, Ndo Dio chjee ba thi jine ba. ¿Ko aje'a ja'a ra icha renthe ra ke kunthua! ²⁵¿Axraxaon ra

ixin anto ta ra juachjaon, unchao sangi ra icha ke thi jikininxin ra? ²⁶Mexinxin ja chro'a nche'e ra thi tangi'a, ¿unda ta ra juachjaon ixin thi icha tangi?

²⁷Tsje'e ra jian kexreen dangi kain tsjo ngataon jngi, kain tsjo mee nche'a tsjo xra ko tajin'a tsjo chjon. Ko ja'an rundathjo ixin rey Salomón, ke je'e anto chrjuin bagitsaa, aro xru'in ncha'on betsaa inchin naa tsjo ji'i. ²⁸Ja Ndo Dio jaña'a nchetsaa kain ka, ke je'o jai jii ngain jngi ko ndue undaruche ka ngain xru'i, ¿mee ja'a ra aruchja'a ra ndo kain thi rugunda'a ra, maski ja'a ra xra jian'a chunthia ra ngain ndo!

²⁹Mexinxin, ta'a ra juachjaon ixin ke'e sinthe ra ko ke'e si'i ra. ³⁰Ixin chujni ngain nunthe ji'i ta na juachjaon ixin kain yaa, aro ja'a ra chunda ra naa Ndudaa ra nthi'a ngajni, ko je'e ndo unu'e ndo ixin ja'a ra rugunda'a ra kain yaa. ³¹Aro kain ncha'on thjee ra thi thetu'an Ndo Dio, ko jamee sayé'e ra thi rugunda'a ra.

Thi renthe jii ngajni

(Mt. 6:19-21)

³²Xraon'a ra ja'a ra xro nchinnchinchjan'na, ixin maski tsjé'a ra, Ndudaa ra ndo thjen ngajni, ruchjaa ra ndo thi je'e ndo thetu'an ndo. ³³Nchekji ra kain thi chunda ra ko thjengijna ra chujni rugunde'e, ko jaña'a tenchechjian ra thi dinga tumi ko xru'in ncha'on sichje, mee ruchro ixin ngajni uchunda ra

thi icha renthe ko thi renthe mee xru'in ncha'on tsjexin, ixin nthi'a xi che'e siji'a xa ko kuchii sinchexanthe'a. ³⁴Ko xraxaon ra ixin thi jii tumia ra, kai nthi'a jii ansean ra.

Ni nche'e xra

³⁵'Dantsje'a ra lunthue xra, ko ncheganga'a ra xru'i ndangasa'an ra. ³⁶Ko nche'e ra inchin ni nche'e xra techu'en xi najnii, ixin rukjanxin xa ngain naa kiai thi kuthe'e na. Ixin are siji xa ko singa xa je'e na santhjee na nchia. ³⁷Anto chrjuin ixin thi ni nche'e xra sithja xi najnii ixin tajtsje'e na. Ndua thi ja'an rindathjo ra ixin xi najni setjaxin xa lunthue xa ko rundachro xa ixin sinthe na ngain nthanchaon ko je'e xa tsekia xa thi sine na. ³⁸Maski je'e xi najni mee tsii xa ngusine thie o nduuyo, anto chrjuin ixin ni nche'e xra te'i tatechu'en na xi najnii na. ³⁹Aro thinxin ra ji'i, ja xi najnii naa nchia rukunu'e xa ke'e hora rukii xi che'e, xi najni mee ruchu'en xa ko rukajanda'a xa rukee xi che'e. ⁴⁰Kai ja'a ra tadinthetsje'e ra, ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, si'i inaa are ja'a ra texraxaon'a ra ixin ja'an si'i.

Thi nche'e xra dithikaon'a

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Kuthimejan Pedro banchiangi ngain Jesús ko ndachro:

—¿A bindachro thi ku'en ji'i ixin ja'an ná, o ixin kain ni te nthi'i?

⁴²Jesús ndachro:

—Naa thi nche'e xra dithikaon jian ko thinxin jian, mee thi jikininxin tsintue'e xi najni kain ni nche'e xra, ko kai ruchjee na sine na are jikininxin sine na. ⁴³Anto chrjuin ixin thi nche'e xra are tsii xi najnii, je'e jinche'e inchin bitu'en. ⁴⁴Ndua thi rundathjo ra, xi najni mee rundachro xa ngain thi nche'e xra, ixin je'e senda kain thi jichunda xa. ⁴⁵Aro ja thi nche'e xra mee se'e ruxraxaon ko rundachro: “Xi najnina daka'a tsii xa.” Kuthimejan je'e tsexi'in sintja kain xi nche'e xree ko kain nchri nche'e xree xi najnii, ko se'e sine ko si'i ko rukuan, ⁴⁶kuthimejan xi najni tsii xa ngain naa ncha'on ko ngain naa hora ke je'e nue'a, ko xi najni anto suji jie sinche'e xa ngain thi nche'e xra yaa, jañaan inchin jie dayee thi chujni dithikaon'a.

⁴⁷Ko thi nche'e xra nu'e ke'e rinao xi najnii, aro rinao'a nche'e thi ubitu'en, thi nche'e xra mee anto suji sikaon. ⁴⁸Aro thi nche'e xra nue'a ke'e rinao xi najnii, ko nche'e chrujan jikininxin su'en jie, mee icha suji'a sikaon. Ko thi chujni dayee icha tsjé, ruxranchie'e icha tsjé.

Chujni tuñau'e choo

na ixin Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹'Ja'an jui'i ixin sinthakaon xru'i ngata'a nunthe. ¡Ko ja'an rujina'o ixin urugakaon xru'i mee! ⁵⁰Rugunda anto tangi tsunna, ko mee inchin ja rugithe

na. Ko anto taa juachjaon sithjaja ncha'on tsu'en ji'i. ⁵¹¿A xraxaon ra ixin ja'an jui'i ixin chrjuin sakao choo chujni ngata'a nunthe ji'i? Aro ja'an rindathjo ra, na'i ixin chujni tsuñau'e choo na ixin ja'an. ⁵²Jai na'o chujni ngain naa nchia ruchjeeya na ixin ja'an, nii na sithikaon na na ja'an, ko yoo na sithikaon'a na na o yoo na sithikaon na na ja'an, ko nii na sithikaon'a na na. ⁵³Ixin ja'an, naa nduda'a runingaku'en ndo xe'en ndo, ko naa chjan runingaku'en xan ndudee xan. Naa jana'a runingaku'en jan nchrichje'e jan, ko xan nchrii runingaku'en xan janee xan. Naa janacha'a runingaku'en jan nchri deinde'e jan, ko nchri deinda runingaku'en nchra janchee nchra.

**Thi na'a dikunxin jitu'en
ngain ncha'on te'i**

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Kai ndachro Jesús ngain chujni:

—Are ja'a ra dikon ra ixin thjui chrinxin thjui thi detaunxin ncha'on, ja'a ra ndachro ra ixin utsii chrin, ko jamee tu'en. ⁵⁵Ko are tja chrintho no sur, ja'a ra ndachro ra ixin sania sua, ko ndua jamee tu'en. ⁵⁶¡Ja'a ra nche'a ra thi ndachro ra! Ja'a ra nu'a ra datsue'en ra ke'e tsu'en ngajni ko ngata'a nunthe, ¿ko unda thinxin'a ra thi jitu'en ngain ncha'on te ra jai?

**Nche'e ra ixin jian dakjio'o ra
thi ningaku'an ra**

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷¿Unda tsje'a ra a jian thi tenche'e ra? ⁵⁸Ja naa chujni sichro jie ixin ja'a ko tsji'o ngain xi nche'e jie, icha jian ngatjao nthi'á tjao choo ra ixin kexreen tsu'en ixin itsjio'a ngain xi nche'e jie. Ja na'i, xi nche'e jie rundache xi tenda ndu'a xiiso ko tsiaxi'an xa. ⁵⁹Ko ja'an rindathjo ixin chro'a sachrjexin nthi'á tsjengaja 'na kainxin tumi rika, kuthimejan sachrje.

**Thi tsinthue'a thi jian'a
nche'e ndasitjaan**

13 ¹Are mee nthi'á binthekunchie'en kanxion chujni ngain ko kuekiin na Jesús ixin Pilato naguénxon kanxion xi Galilea ngain xraje'o ncha'on are teduen xa kuxiigo banchendusen xa ngain Ndo Dio. Ko nthi'a binthji jnii xa thi binthji jnii kuxiigo. ²Ko Jesús ndachro ngain chujni kuekiin ji'i: —¿Axraxaon ra ixin ji'i ku'en xii te'i ixin icha jian'a xa ke kain chujni ngain rajnee xa? ³Ja'an rindathjo ra ixin je'a jamee. Ko ja tsinthue'a ra thi jian'a tenche'e ra, kain ra ndasitjaan ra inchin je'e na. ⁴¿O xraxaon ra ixin thi thejni chujni ndabe'en are betsingatja na thi toree Siloé, a chujni mee icha jian'a na ke kain chujni binthe Jerusalén? ⁵Ja'an rindathjo ra ixin je'a jamee. Ko

ja tsinthue'a ra thi jian'a tenche'e ra, kai se'en ra inchin je'e na.

**Thi ku'en naa ntha higo
bajon'a thuchjuin**

⁶Ko Jesús kuekin ixin ntha higo ko ndachro:

—Naa xii bechunda xa naa ntha higo ngagee ntha uva ngain jngi'i xa ko kjui xa bitsje'e xa aujichunda ntha thuchjuin, aro xru'in thuchjuin bithja xa ngaga'a ntha. ⁷Kuthimejan ndachro xa ngain thi xii jinda jngi mee: “Tsje'e, ja'an unii nano thji'i dikjee thuchjuin ngain nthaa ji'i, ko xru'in ncha'on dithja thuchjuin. Tunchrijin ntha: ¿unda xra se'e ntha ngata'a jngi'na ja xru'in thuchjuin dajon ntha?” ⁸Aro thi xii jinda jngi mee ndachro: “Nchana, xra thinthu'e ntha nano ji'i, ko sinthandangia ntha jinche ko tsingungia ntha nchexee kuleko. ⁹Ko jamee usajon ntha thuchjuin, aro ja na'i, kuthimejan dikunchrijin ntha.”

**Jesús binchexrue'en
naa thi nchrii ngain
ncha'on nchejuga'a ni**

¹⁰Naa ncha'on nchejuga'a ni, Jesús jitjaago ixin Ndo Dio ngain naa ni'ngo. ¹¹Ko nthi'a be'e naa nchrii beni'i nchra thejni nano. Naa espíritu jian'a ndadinchechatho nchra, ko chro'a baxendua nchra. ¹²Ko are Jesús bikon nchrii ji'i, je'e ndachro ngain nchra:

—Ja'a ukuxrua'an ixin thi chin barichunda.

¹³Ko je'e kuenta'a raa ngata'a nchrii mee, ko tuin je'e nchra xendua nchra ko kuexi'in nchra binchesaye'e nchra Ndo Dio. ¹⁴Aro xi thetu'an ngain ni'ngo guñaõ xa ixin Jesús binchexrue'en thi nchrii mee ngain thi ncha'on nchejuga'a ni. Mexinxin ndachro xa ngain kain chujni te nthi'a:

—Jii inkjaon ncha'on thi jikininxin duan xra; ngain ncha'on mee si'i ra ixin tsuxrua'an ra ko je'a ngain ncha'on nchejuga'a ni.

¹⁵Kuthimejan Jesús ndachro ngain xii mee:

—Ja'a ra xro kunxon jian ra, aro ndua'a, ¿atunxindange'a ra kuxintha'a ra o kuluchu'a ra ixin thji'o ra ba digi'i ba jinda ngain ncha'on nchejuga'a ni? ¹⁶Ko nchrii ji'i xra chujni Abraham, ko nchiijin dikia nchra thejni nano kunixin chin ji'i, ¿ko aje'a jian ixin ja'an sinthaxruan nchra ixin thi chin yaa nchra ngain ncha'on nchejuga'a ni?

¹⁷Are Jesús ndachro ji'i, kainxin chujni ningaku'en anto kusuee na, ko icha chujni anto chee na ixin bikon na kain thi jian binche'e Jesús.

Tse'e ka di'in mostaza
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Kuthimejan ndachro Jesús: —¿Ke'e sinthakaninxin thi thetu'an Ndo Dio? ¹⁹Mee inchin

tse'e naa ka di'in mostaza thenga naa xii ngain jngi'i xa. Ko ka mee dangi ka inchin naa nthaa jié, ko kunthua nchechjian ba kakee ba ngaga'a nthaa mee.

Thi nchege'en nchue niuthja

(Mt. 13:33)

²⁰Kai ndachro Jesús:

—¿Ke'e inaa sinthakaninxin thi thetu'an Ndo Dio? ²¹Mee inchin thi nchege'en nchue niuthja ko naa naniita tse ko dake'e nchion ngain nchue niuthja, ko de'en nguii ncho.

Nthadijexin nchia jno

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Are sakjan Jesús Jerusalén, je'e binchekue'en chujni ixin Ndo Dio ngain rajna ko ngain rajnanchjan je'e bagatho. ²³Ko naa chujni banchiangi ngain Jesús ko ndachro:

—¿A tsjé'a chujni thi rukjan inaa chujni narua?

Ko Jesús ndachro:

²⁴—Tsje'e ra kexreen aro dixinxin ra ngain nthajno dijexin nchia. Ja'an rindathjo ra ixin tsjé chujni sinoa na sixinxin na nthi'a aro chro'a sixi'in na. ²⁵Ko are thi nchiandu'a singathjen ko tsejee nchia, ko ja'a ra xro sithu'a ra nduja, singa ra ko rundachro ra: “Nchana, danthjena ni ra nchia.” Aro je'e rundachro: “Ja'an chunxin'a ra ko nuna'a thinoo juixin ra.” ²⁶Kuthimejan ja'a ra tsexi'in ra rundachro ra: “Ja'an ná juine ná ko bi'i

na ngajin Suixin, ko Suixin thi banchekuanna ni ra ixin Ndo Dio ngaa nthiee rajnana ná.”

²⁷Aro je'e rundachro: “Ja'an undathjo ra ixin nuna'a thinoo juixin ra. Sathjixin ra nthi'i, xro nche'e ra jian'a.” ²⁸Nthi'a ja'a ra rutsjanga ra ko sinetaon neno ra are sikon ra ixin Abraham, Isaac, Jacob, kunixin kain ni bagayee juajnee Ndo Dio te ngajni, thi thetu'an Ndo Dio, ko Ndo Dio tsanchrjanda'a ra ixin sinthe ra nthi'a. ²⁹Ixin are mee tsixin chujni kain nunthe, tsixin na no thi chrinxin ncha'on, no thi diataunxin ncha'on, ko no norte ko no sur ixin sinthe na sine na, nthi'a thi thetu'an Ndo Dio. ³⁰Are mee tsjé chujni renthe'a, tsurenthe na, ko kain chujni jai tunu'e ixin anto renthe, are mee tsurenthe'a na.

Jesús tsjangaxin Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹Ncha'on ma'o kunchie'en kanxion xi fariseo ko bintahendachro xa ngain Jesús: —Sathjixin nthi'i ixin Herodes rinao suen suixin.

³²Aro Jesús ndachro ngain xa: —Thji ra ko ndache ra xi ncheyaxon mee ixin jai ko ndue sengixin espíritu jian'a ngain chujni, ko sinthaxingamaa chujni ni'i, ko rejngi utsjena xrana. ³³Aro ja'an xra rugunda ruruaa nthiana jai, ndue ko rejngi, ixin chro'a senxin naa thi dayee juajnee Ndo Dio kjinxin Jerusalén.

³⁴ 'iJa'a rajna Jerusalén, ja'a thi naduexxon kain ni dayee juajnee Ndo Dio ko taxin xro thi chujni thia'o juajnee ndo, ni rua'an ndo! iJa'an anto tsjé nthi'a bina'o rugatse chujnia inchin kuchia datse ba xe'en ba ngangni nene'e ba, aro ja'a binao'a! ³⁵ Tsjexin ra, rajnaa ra ndasithu'e rajna je'o rajna, ko rundathjo ra ixin irukjan'a ra sikon ni ra, tsija ncha'on are ja'a ra rundachro ra: "Anto jian thi rua'an Ndo Dio ko jua'o juachaxiin ndo."

Jesús binchexrue'en naa thi ni'i

14 ¹ Naa ncha'on nchejuga'a ni, Jesús kjui bine ngain nchiandu'a naa xi fariseo icha renthe, ko are mee icha xi fariseo tatetsaye'e xa Jesús. ² Ko ngathexin kon Jesús tajii naa xii beninxin xa chikjan. ³ Kuthimejan Jesús banchiangi ngain xi tjaago ley ko ngain xi fariseo:

—¿Anchao sinchexrue'en ni naa chujni ni'i ngain ncha'on nchejuga'a ni?

⁴ Aro je'e xa tabinthenkua xa, kuthimejan Jesús kathe thi ni'i mee ko binchexrue'en ko ndache ixin unchao satsji xa. ⁵ Ko ndachro Jesús ngain xi fariseo:

—¿Kexe'e ra, ja naa kuluchu'a ra o naa kuxintha'a ra setsingaa ba naa thue, asantsje'a ra ba ncha'on mee maski ncha'on mee nchejuga'a ni?

⁶ Ko xru'in xii nchao bathe'e ngain Jesús.

Chujni bitu'en tsji ngain kiai thuthe'e na

⁷ Are Jesús bikon kexreen tedinchie'e na ntha xintaon icha renthe ixin ruginthe na, je'e kuekiin naa thi ku'en ko ndachro:

⁸ —Are naa chujni rundathjo ra ixin tsji ra kiai thuthe'e na, dinthe'a ra ngain ntha xintaon sinthe chujni icha renthe, ixin ja siji inaa chujni icha renthe ke ja'a, ⁹ ko thi ndathjo ixin kjui kiai, je'e rundathjo ja'a: "Dajon ntha rita'a yaa ngain inaa chujni ji'i." Kuthimejan ja'a satsjixin nthi'a kunixin jié juasuaxin ko sasigari'i ngain ntha xintaon jii icha ngande'e. ¹⁰ Mexinxin, are naa chujni rundathjo tsji ngain naa kiai, ja'a darita'a ntha xintaon sintheta'a ni icha renthe, ixin are tsii thi ndathjo ixin rukji ngain kiai, je'e nchao rundathjo: "Datho ngain ntha dinthe ni icha renthe." Jamee ja'a tsusaya'a ngathexin kon kain chujni te nthi'a. ¹¹ Ixin thi chujni je'o tusaye'e, sinchekusue na; ko thi chujni rinao'a tsusaye'e, ni mee sinchesaye'e na.

¹² Kai ndachro Jesús ngain thi kuetu'en ixin kjui ngain kiai mee:

—Ja'a are sakee naa kiai thetuen'a je'o xi chunxin, ko jeo'a xan choo, jeo'a ni chujnia, jeo'a ni tekee nchiandui ko chunda na tsjé tumi, ixin kain chujni ji'i nchao sake'e na inaa

kiai ko tsetu'an nā ja'a ixin tsji sintheko'o nā ko jamee je'e nā utsunkjaña'a nā thi je'e nā juine nā ngain kīaa. ¹³Mexinxin are ja'a sakee naa kiai, kai thetu'en chujni nua, thi chujni chro'a chrji, thi chujni chunda'a naa raa ko thi chujni dikon'a. ¹⁴Ko jamee Ndo Dio sinthanchaon ja'a ixin je'e nā chro'a tsjenga 'na nā, aro Ndo Dio tsjenga 'na ngajin are ruxechon kain chujni binche'e jian.

**Thi tsu'en ngain kiai
jié se'e ngajni**

¹⁵Are bintheki'in nā ji'i, naa thi jii nthi'ā ndachro ngain Jesús:

—Anto chrjuin ixin thi chujni sine nthi'ā ngain thi thetu'an Ndo Dio.

¹⁶Kuthimejan Jesús ndachro ngain chujni mee:

—Naa xii kuiin xa naa kiai anto jié, ko kuetu'an xa ixin rugitu'en anto tsjé chujni ixin rukii nā rujine nā. ¹⁷Ko are ujuexin kunchjian thi sine nā, xii mee rua'an xa naa thi ni nche'e xree xa ixin biketu'en kain chujni ixin unchao tsii nā ixin sine nā. ¹⁸Aro kain chujni mee kuexi'in nā ndachro nā ixin chro'a tsji nā. Ko thi sa'o ndachro: “Najuexinkua kue'na naa nunthe, ko rugunda sitsjaa nunthe. Nthatsa'an ñao nchetjañana ixin chro'a tsji.” ¹⁹Inaa ndachro: “Ja'an ukue'na na'o yuntee kuxintha, ko tsji ixin sikon anchao taon

ba; mexinxin nthatsa'an ñao nchetjañana ixin chro'a tsji.”

²⁰Ko inaa ndachro: “Ja'an najuexinkua kuthe na, mexinxin chro'a tsji.” ²¹Ko are kjan thi nche'e xra, ndachro kain ji'i ngain xi najnii. Kuthimejan xi najnii guñao xa ko ndachro xa ngain thi nche'e xra mee: “Jaka thji ngain kain nthi'á yeye ko ngaa nthi'á nchinnchin ngain rajna ji'i ko siku'na nthi'i chujni nua, chujni chro'a chrji, thi ko'a naa raa ko thi dikon'a.”

²²Kuthimejan je'e thi nche'e xra mee ndachro: “Ubintha'a inchin suixin kuetunna, ko xra sithja sixi'in icha nā.” ²³Je'e xi najni mee ndachro ngain ni nche'e xree xa: “Thji no ngaa nthi'á ko no nthiagado'o ko nchetse'en ñao nā ixin tsii nā sixi'in nā. ¡Ja'an rina'o rukaon nchiania! ²⁴Ixin ja'an irinao'a ixin sixi'in chujni ja'an ukuetuan rukii sa'o.”

**Thi tangi tu'en chujni
ruee Jesucristo**

²⁵Anto tsjé chujni ruee Jesús, ko je'e ngaria ko ndachro ngain nā:

²⁶—Ja chrujan chujni tsii ngajin, rugunda icha ruthjue'na ja'an ke ndudee, o janee, o chri'i, o xe'en, o xan choo o nchri choo, ko kai icha ruthjue'na ke thi jichunxin je'e. Ko chujni sinche'a ji'i, chro'a si'in chujnina. ²⁷Jañaa chujni ruxrajon'a se'en ixin ja'an, chujni mee chro'a si'in chujnina. ²⁸Ja chrujan ra

sinchechjian ra naa nchia anto jié, ¿a je'a sa'o ruxraxaon ra keja'in tumi tsunchjianxin nchia, ko jaña tsunu'a ra a sithja tumia ra tsjexinxin tsunchjian nchia? ²⁹Ixin ja kuexinxion kuethe xro ko ijua'a binchechjian nchia. Kuthimejan chujni sikon ja'a tsjanua na, ³⁰ko chujni mee rundachro na: “Xii ji'i kuexin'a xa jue'e xa nchia.” ³¹Ja na rey utsji siketuka'o inaa rey, ¿a je'a sa'o ruxraxaon anchao kunixin the no xi soldadue tsji siketuka'o thi inaa rey chunda kan no xi soldado? ³²Ko ja rey ruxraxaon ixin tsixin'a, xra ikjion jithii rey jngo, je'e rurua'an kanxion chujnii ixin sikao na juajna ixin itseto'a. ³³Jaña kai, ja chrujan ra chro'a tsinthue'e ra kain thi chunda ra, chro'a si'in ra chujnina.

Xijntha ndatsuxruathe

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Xijntha jian, aro ja ndatsuxruathe, ¿kexreen rukjan sunda inaa? ³⁵Ko xijntha mee ichro'a sinchegunda na ngain thja, ko kai xru'in xree sithekjan xee kuxiigo, ko ixru'in dunda xijntha. Ja'a ra xro thi'in ra, thinxin ra jian.

Thi ku'en kuleko digitjaan

(Mt. 18:10-14)

15 ¹Kain xi thjejo tumii César ko chujni nche'e jian'a binthekunchie'en na ixin bintheki'in na thi ndachro Jesús. ²Mexinxin xi fariseo ko xi tjaago

ley chrjuin'a nichja xa ixin Jesús ko ndachro xa:

—Xii ji'i dakao jian kain chujni nche'e jian'a ko jineka'o na.

³Kuthimejan Jesús nichja naa thi ku'en ji'i:

⁴—¿Kexe'e ra, xro chunda ra na'o kan kuleko, ko sinchetjaan ra naa ba, atsinthue'a ra thi noo kan ko thenaa ba ngataon jngi ko tsji ra sikjee ra thi ko ndabitjaan, ko sinchija ra ba kuthimejan

Thi bithja kulekue
(San Lucas 15:4)

rukjan ra? ⁵Ko are sinchii ra ba, ja'a ra rucha'a ra ko tsame ra ba ngata'a nthachaan ra. ⁶Ko are saso ra nchiandui ra, sinchenu'e ra kain ni jian dakjio'o ra ko ni te chrika nchiadui ra ko rundache ra na: “Jai cha'a ra ngajin ixin ubithja thi kuleko binthatjaan.” ⁷Ja'an ndathjo ra

ixin jaña tsu'en nthi'a ngajni, ixin icha se'e thi ruche ni are naa chujni isinche'a thi jian'a ko sithikaon Ndo Dio, ke ixin thi noo kan ko thenaa chujni jian, ni irugunde'a tsentuxin na thi jian tenche'e na.

Tumi digitjaan

⁸ Ko Jesús ndachro:

—Ke'e sinche'e naa nchrii chunda the tumi ko sinchetjaan nchra naa tumi. ¿A je'a sinchegakaon nchra naa xru'i, sajón nchra nchia ko jian tsjee nchra tumi siraja nchra tumi? ⁹ Ko are sithja nchra tumi mee, je'e nchra siruee nchra kain nchri jian xrakao kunixin kain nchri te chrika nchiandu'a nchra ko rundachro nchra ngain kain nchrii mee: “Anchee cha'a ra ngajin ixin ja'an ubithja thi tumi binthatjaan.” ¹⁰ Ja'an rindathjo ra ixin xraje'o chee Ndo Dio ko angeel ndo, are naa chujni inche'a thi jian'a ko dithikaon Ndo Dio.

Thi ku'en xan sakjuixin nchiandu'a

¹¹ Ko kai ndachro Jesús:

—Naa thi xii bechunda xa yoo xaxii, ¹² ko xan icha nchiin ndachro xan ngain ndudee xan: “Pa, dichjana thi jikininxin na sayaa.” Kuthimejan je'e ndo kunchjeye'e ndo kayui xan mee thi bechunda ndo. ¹³ Ko tsjé'a ncha'on batho, xan icha nchiin binchekji xan nunthe bayée xan, ko tumi mee sakjuixin xan

inaa nunthe anto kjín. Ko nthi'a binchexinkua xan tumii xan ko bakjikua xan. ¹⁴ Ko are ujuexin binchexi'in xan kain tumii xan, anto ndakuchjunga thi rune na ngain nunthe mee, ko je'e xan anto bage'en xan jintha. ¹⁵ Kuthimejan sabiganchia xan xra ngain naa xi najni ngain nunthe mee, ko xi najni mee bajón xa xra ngain xan. Ko je'e xan sabikingaria xan kukuchi ngataon jngi'i xa. ¹⁶ Ko je'e xan anto bage'en xan jintha, ko binao xan rujine xan thi bane kukuchi, ko xru'in chujni bachjee xan thi rune xan. ¹⁷ Kuthimejan be'e xan xraxaon xan ko ndachro xan: “¡Anto tsjé ni nchexree ndudana xe'e na thi jine na ko ja'an nthi'i ndajidenxin na jintha! ¹⁸ Icha jian ja'an sarukjan na thi jii ndudana ko rundathjan ndo: Pa, ja'an jian'a bintha'a ngain Ndo Dio ko ngajin suixin. ¹⁹ Ja'an ijikininxin'a na si'in na xa'an; je'o chjana xra inchin naa ni nchexraa.” ²⁰ Ko jamee binche'e xan; kuaa xan nthi'á ko sakjan xan nchiandu'a ndudee xan.

'Xra ikjion juii xan ko ndudee xan bikon xan ko kuiakunue'e ndo xan. Ko kuinga ndo bigetanxin ndo xan ngatja nthi'á ko kjuua ndo xan ko anto chee ndo. ²¹ Kuthejan je'e xan ndachro xan ngain ndudee xan: “Pa, ja'an jian'a bintha'a ngain Ndo Dio ko ngajin suixin. Ja'an ijikininxin'a na si'in na xa'an suixin.” ²² Aro ndudee xan kuetu'en ndo ni

nchexree ndo: “Jaikua sikoo ra luntho icha jian ko thentuxinna ra xan, ko kai dake'e ra naa kuchianingo ngain raa xan, ko nchekjanga ra xan kathee xan. ²³Sikoo ra kuxinthachjan binthanthao ko due'en ra ba. ꞑKo sunthe ná ko ruchaa ná! ²⁴Ixin xan'na ji'i xraa undabe'en xan, ko jai kjan xechon xan. Undabitjaan xan ko xra kjan ná binthoo ná xan.” Ko kuexi'in nꞑ binchexhjian nꞑ kiai ixin je'e xan.

²⁵'Ko are mee xan sa'o ngataon jngi jii xan. Ko are sakjan xan ko uchiao juui xan nchiandu'a xan, kui'in xan soon ko kui'in xan ixin tethe nꞑ. ²⁶Kuthimejan bayee xan naa ni nche'e xree ndudee xan ko banchiangi'i xan ke'e jitu'en yaa. ²⁷Je'e ni nche'e xra mee ndachro: “Juui xan choo, ko ndudaa kuetu'an ndo be'en thi kuxinthachjan kjunthao, ixin juui xan choo ko xru'in ku'en xan.” ²⁸Aro xan sa'o guñao xan, ko ichro'a xan bixi'in xan nchia, mexinxin ndudee xan bachrje ndo ixin binchetse'en ndo ñao xan ixin rugixi'in xan nchia. ²⁹Ko je'e xan ndachro xan ngain ndudee xan: “Suixin nu'a keja'in nano ja'an rintha'a xra ngajin, ko kainxin ncha'on ja'an dithika'on kain thi diketunna, aro suixin xru'in ncha'on bechjana naa kuchibatuchjan ixin rujineki'an xan jian dakji'an. ³⁰Aro jai juui xa'an ji'i, xan binchexinkua tumia ngain nchrii tuchji ngain xii, ko suixin bu'en thi kuxinthachjan

kjunthao ixin sine xan.”

³¹Kuthimejan ndudee xan ndachro ndo ngain xan: “Ja'a kainxin ncha'on ri'i ngajin, ko kainxin thi richunda, ja'a kai chunda. ³²Aro jai jikininxin sake'e ná naa kiai ko sunthe ná ko ruchaa ná, ixin xan choo ji'i xraa ndabe'en xan ko kjan xechon xan. Ko je'e xan bitjaan xan, aro jai binthoo ná xan.”

Xi nche'e xra jian'a binche'e

16 ¹Jesús kuekiin chujni bakao ko ndachro:

—Be'e naa xii bechunda tsjé tumi ko bechunda naa thi xii baketu'en ni nche'e xree, ko chujni kjuangi'i nꞑ xa ixin banchexinkua xa tumii xi najni. ²Kuthimejan xi najni mee bayee xa thi thetu'an mee ko ndache xa: “ꞑAndua thi ndachjejin na chujni ixin ja'a rithema na? Ndachjejin na thinoo kekaa binchexi'in tumina, ixin ja'a isinche'a xra ngajin.”

³Kuthimejan xi nche'e xra mee be'e xa xraxaon xa: “ꞑKexreen sintha'a jai?, ixin xi najnina iruchjana'a xa xra sintha'a. Ja'an itsanga'a na ixin sintha'a xra ngataon jngi, ko tusuana sanchiaga'a. ⁴ꞑUnuna ke'e sintha'a, ixin are santsjena nꞑ xra, chujni jian sayé'na nꞑ ngain nchiandu'a nꞑ!” ⁵Kuthimejan thi baketu'an mee bayee nanaa chujni beke'e xi najni. Thi sa'o banchiangi'i: “ꞑJa'a, keja'in rika ngain xi najnina?” ⁶Ko je'e ndachro: “Ja'an rika ngain

xa cien barrika aceite.” Je'e thi baketu'an ndachro: “Nthi'i jii xroon jitaxin thi rika. Tuin dari'i ko tentaxin je'o yoo kan ko the barrika.” ⁷Kuthimejan thi baketu'an banchiangi'i inaa thi jika ngain xi najnii: “Ja'a, ɣkeja'in rika ngain xi najnina?” ko je'e ndachro: “Cien kusta trigo.” Kuthimejan thi baketu'an ndachro: “Nthi'i jii xroon thi jitaxin thi rika, ko jai tentaxin je'o noo kan kusta trigo.” ⁸Ko xi najni ji'i bancheka'in xa ñao thi thetu'an mee ixin jian xraxaon ke'e binche'e. Ixin chujni dithikaon'a Ndo Dio icha nu'e thjengijna chujni ke chujni dithikaon Ndo Dio.

⁹Ja'an ndathjo ra, ixin thjengijna ra icha chujni kunixin tumi dacha ra ngain nunthe ji'i, ixin ruchunda ra icha tsjé chujni jian sakji'o ra. Ko are undatsjexin tumia ra nthi'i ngata'a nunthe se'e kensen rachu'an ra nthi'a ngajni.

¹⁰Thi chujni daku'en thi tsjé'a chunda, kai jian saku'en thi tsjé ruchunda, aro thi chujni dakuen'a thi tsjé'a, kai sakuen'a thi tsjé ruchunda. ¹¹Mexinxin ja dakuen'a ra thi ja'a ra chunda ra ngata'a nunthe jian'a ji'i, ɣkensen nchao ruchunthia ngajin ra ixin sayaku'en ra thi ndua icha renthe? ¹²Ja dakuen'a ra thi jichunda inaa chujni, ɣkensen ruchjaa ra thi jikininxin ra?

¹³Xru'in ni nche'e xra nchao sinche'e xree yoo xi najni,

ixin icha sinao naa xi najni ko runingaku'en inaa xa, o icha sithikaon ngain naa xi najni ko ngain inaa xa isinche'a xra. Jañaa kai, chro'a sinche'e ni xree Ndo Dio ko tsjee ni tsjé tumi.

¹⁴Xi fariseo anto banchexruxi'in xa tumi, ko je'e xa tatethi'in xa kain ji'i, ko kjuanua xa Jesús.

¹⁵Kuthimejan Jesús ndachro ngain xa:

—Ja'a ra ngathexin kon chujni kunxon nche'e ra ixin anto jian ra, aro ndua'a, ko Ndo Dio chunxin ansean ra. Ko thi xraxaon chujni ixin icha renthe, mee renthe'a ngathexin kon Ndo Dio.

Ley bayée Moisés ko thi thetu'an Ndo Dio

¹⁶Ley bayée Moisés ko kain thi ndachro ni bagayee juajnee Ndo Dio, xrakuetu'an are Juan xra banchegithe chujni. Ko kai are Juan xrabanchegithe chujni kai kuexi'in xraago thi jian juajna ixin thi thetu'an Ndo Dio, ko tsjé chujni anto rinao na tsji na nthi'a thi thetu'an ndo.

¹⁷Ko icha tangi'a sitjaan ngajni ko nunthe, ke tsuen'a thi jitaxin ngain ley.

Jesús tjaago ixin thi xii dachrjende'e chri'i

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Ja naa xii sachrjende'e xa chri'i xa ko seka'o xa inaa nchrii, xii mee jian'a sinche'e xa, ixin sejuaka'o xa inaa nchrii je'a chri'i xa. Ko xi seka'o naa nchrii

bachrjende'e xixi'i, kai jian'a sinche'e xa ixin sejuaka'o xa naa nchrrii je'a chr'i'i xa.

**Thi xii anto chunda
tumi ko Lázaro**

¹⁹Be'e naa xii anto tsjé tumi bechunda ko bagengaa xa juxon luntho anto renthe, ko kain ncha'on bakiin xa kiai anto jié. ²⁰Ko kai be'e naa xii nua bi'in Lázaro bechunda tsjé thon ngain nthau'e ko tabage'e ngandangii nchiandu'a xi anto tsjé jichunda. ²¹Ko xi nua ji'i binao xa rukujejin xa thi baginguxin ngata'a nthanchau'en thi xii anto tsjé tumi jichunda. Ko kunia bakunchie'en ba ko banchegani neje ba ngain thon bechunda xa. ²²Naa ncha'on thi nua ndabe'en ko angeel Ndo Dio sabikao, ixin bige'e ngain thi jii Abraham. Ko kai ndabe'en thi xii anto tsjé tumi bechunda ko kjuabaa na. ²³Ko are xi ji'i utajii xa ngain xru'i danga'a ko tangi jidathu'e xa, ko je'e xa batsiin kon xa, ko kjin bikunxin xa Abraham ko Lázaro. ²⁴Kuthimejan kuyao ko ndachro: "Ndudana Abraham, thiakunuana, ko rua'an Lázaro sinchetjao kon raa kunixin jinda, ko tsii sinchetjao neje, ixin anto tangi jitunna ngathe xru'i ji'i." ²⁵Aro Abraham ndachro ngain thi anto tsjé tumi bechunda: "Ja'a xan'na, xraxaon ixin ja'a anto jian bari'i kain ncha'on barichon ngata'a nunthe, ko Lázaro anto tangi ku'en are je'e bechon nthi'a. Jai je'e se'e jian nthi'i ko ja'a tangi tsu'an.

²⁶Aro ngayaa ná jii naa tsaaga anto ni'nga thi chro'a dathujin ni. Mexinxin thi chujni te nthi'i chro'a siji na thi ri'i ja'a, ko thi chujni te nthi'a chro'a tsii na nthi'i."

²⁷Kuthimejan ndachro thi anto tsjé tumi bechunda: "Mexinxin suixin Abraham, nthatsa'an ñao rua'an Lázaro ngain nchiandu'a ndudana, ²⁸ixin siketu'en thi na'o xan chian xa xii, ixin isinche'a xan thi jian'a ko jaña ts'i'a xan nthi'i thi ri'i ja'an, thi anto tangi ridathua." ²⁹Aro Abraham ndachro ngain thi anto tsjé tumi bechunda: "Xan choo techunda xan xroon dikjin Moisés ko thi dikjin kain ni bagayee juajnee Ndo Dio. Ja je'e xan sithikaon xan thi ndachro xroon mee, je'e xan siji'a xan thi ri'i ja'a." ³⁰Je'e thi anto tsjé bechunda mee ndachro: "Suixin Abraham, yaa sithikaon'a xan, aro ja rurua'an naa chujni undabe'en ko runichjee xan, jamee nchue sithikaon xan ko isinche'a xan thi jian'a tenche'e xan." ³¹Aro Abraham ndachro ngain thi anto tsjé tumi bechunda: "Ja rinao'a xan sithikaon xan thi kuetu'an Moisés ko thi dikjin ni bagayee juajnee Ndo Dio, kai sithikaon'a xan chujni ruxechon ngayee ni ndadige'en."

**Kain ncha'on jii
thi nchenche'e ni thi jian'a**
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 ¹Jesús ndachro ngain chujni bakao:
—Ngata'a nunthe ji'i, kain ncha'on se'e thi nchenche'e ni

thi jian'a, aro jicha tangi tsu'en thi chujni sincheye'e inaa chujni ixin sinche'e thi jian'a! ²Ko icha jian chujni mee rugechrianito naa xruchrin ngain thusin ko rugetsingangi ndachaon, ke sinchetjajin naa chujni ngain thi jian'a. ³Mexinxin tsje'e ra jian thi tenche'e ra.

⁷Ko ja naa thi dithikaon thi jian juajna nche'e thi jian'a ngajin, nichje'e ko ndache ixin nchao'a jinche'e, ko ja tsinthu'e thi jian'a jinche'e, ja'a nchetjañe'e. ⁴Ko chujni mee maski yaato nthi'a sinche'e jian'a ngajin ngain nakua ncha'on, ko yaato nthi'a tsi sinthathjo: "Irukjan'a na sintha'a jamee", ja'a sinchetjañe'e.

Thi juachaxin chunda chujni dithikaon Ndo Dio

⁵Ko chujni bakao Jesús ndachro na ngain:

—Thjengijna ni ra ixin ja'an ná ruchunthia ná icha.

⁶Kuthimejan Jesús ndachro ngain na:

—Ja thi chunthia ra rukujíéxin inchin naa tsee mostaza, ja'a ra nchao rundache ra nthá yua ji'a: "Ja'a dachrjengixin yaa, ko sadixenga ngangí ndachaon", ko nthá yua mee runche'e nthá thi ruketu'en ra nthá.

Thi jikininxin nche'e ni nche'e xra

⁷Ja chrujan ra chunda ra naa ni nche'e xra ko thixin

ngataon jngi ixin bikenga o bikingaria kuleko, ¿ako ndache ra: "Xrakui dari'i jinthe"? ⁸Na'i, ja'a ra ndachro'a ra jamee, ko je'o ndachro ra: "Nchechjian thi sine ko siku'na kain thi sina'o are ja'an rine ko ridi'i, kuthimejan ja'a nchao sinthe ko si'i." ⁹¿Andache ra thi nche'e xra mee: "Ndo Dio tsjenga'a 'na"? Aro na'i ixin thi nche'e xra mee, je'o binche'e thi ja'a kuetu'en. ¹⁰Jamee ja'a ra kai, are tsjexin sinche'e ra kain thi thetu'an Ndo Dio, ndachro ra: "Ja'an ná ni nche'e xra xru'in xree ixin je'o bintha'a ná xra bitunna ná."

The chujni bechunda chin lepra kuxrue'en na

¹¹Are Jesús sakjui ngain rajna Jerusalén, je'e batho nununthe'e Samaria ko Galilea. ¹²Ko are Jesús biji ngain naa rajnanchjan, ngande'e rajna mee the xii bechunda chin lepra bachu'en xa Jesús ngatja nthi'á, aro xra ikjion tabinthengathjen xa, ¹³ko binthendachro xa seen:

—¡Jesús, Suixin ke tjaago, thiakunuana ni ra!

¹⁴Are Jesús bikon kain xii mee, je'e ndachro ngain xa:

—Sathji ra ko dikjagu'e ra xi daana ixin ixru'in chin chunda ra.

Ko are satethji xa, chi'in xa ndabitjaan chin. ¹⁵Kuthimejan naa xa are bikon xa ixin ixru'in chin jichunda xa, sakjan xa ko suji jituyao xa ixin jinchesaye'e

xa Ndo Dio. ¹⁶Ko bethuxin xa ko biseta'a xa nunthe ngain ruthee Jesús, ko kuexruxi'in xa Jesús. Ko xii mee xi Samaria.

¹⁷Kuthimejan Jesús ndachro:

—¿Aje'a the xii xi kuxrue'en? ¿Thinoo te xi icha? ¹⁸¿Aje'o xii ji'i, xi juixin inaa nunthe kjan xa ixin binchesaye'e xa Ndo Dio?

¹⁹Kuthimejan Jesús ndachro ngain xii mee:

—Dingathjen ko sathji, ja'a ukuxrua'an ixin chunthia na.

Tsii thi thetu'an Ndo Dio

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰Kain xi fariseo banchiangi xa ngain Jesús ixin kensa tsii thi thetu'an Ndo Dio, ko Jesús ndachro ngain xa:

—Are tsii thi thetu'an Ndo Dio, mee ja'a thi nchao sikon ni. ²¹Ko chro'a rundachro ni: “Nthi'i jii”, o “Nuji'a jii”, ixin thi thetu'an Ndo Dio ujii ngaya'a ra.

²²Kuthimejan ndachro ngain thi chujni bakao:

—Tsii ncha'on are ja'a ra sinao ra ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, sari'i ngajin ra maski nakua ncha'on, aro ja'a ra ichro'a sikon ni ra. ²³Ko maski chujni rundathjo ra nthi'i ri'i ja'an o nuji'a ri'i, aro ja'a ra dithikaon'a ra na ko rue'a ra na. ²⁴Ko inchin dikon ni tungiixin nguii ngajni, jamee tsu'en ngain ncha'on are ja'an, thi Xii juixin ngajni, si'i inaa. ²⁵Aro sa'o rugunda anto tangi tsunna ko chujni te ncha'on te'i runingakunna na. ²⁶Ko jaña

inchin banche'e chujni ngain ncha'on are bechon Noé, jaña kai sinche'e na are ja'an, thi Xii juixin ngajni, si'i inaa. ²⁷Ngain ncha'on bechon Noé, chujni bane na, bagi'i na ko bakuthe'e na, ko biji ncha'on are Noé bixi'in ngain arca ko juui chrin suji ko binchexanthe kain. ²⁸Kai jamee ku'en ngain nchauen Lot. Are mee kain chujni bane na, bagi'i na, bake'na na, banchekji na, bakenga na ko banchechjian na nchia. ²⁹Are Lot bachrjexin ngain rajna Sodoma, ngajni binguxin xru'i ko azufre ko ndabuen kainxin chujni. ³⁰Xraje'o sinche'e chujni are ja'an, thi Xii juixin ngajni, rukjan si'i inaa.

³¹'Ngain ncha'on mee thi chujni se'e ngata'a nchiandu'a, ko thi jichunda ngaxi'in nchiandu'a sania'a siruee. Ko ja chrujan chujni se'e ngataon jngi, rukjan'a nchiandu'a. ³²Xraxaon ra ke'e ku'en chri'i Lot. ³³Thi je'o thjee ixin jian se'e ngata'a nunthe ji'i, ndase'en. Ko thi ruxrajon se'en rukjan inaa chujni narua ko xru'in ncha'on tsjexin.

³⁴'Ja'an ndathjo ra, ixin ngain thie mee, ja yoo chujni tatejua ngain nakua saon, naa sasikao Ndo Dio ko naa tasithu'e. ³⁵Ko are mee, ja yoo nchrii teda'o nchra, naa nchra sasikao nchra Ndo Dio ko inaa nchra tasithu'e nchra. ³⁶Ko ja yoo xii tenche'e xa xra ngataon jngi, naa xa sasikao xa Ndo Dio ko inaa xa

tasithu'e xa. ³⁷Are chujni kui'in ji'i, banchiangi na ngain Jesús ko ndachro na:

—¿Thinoo tsuenxin kain ji'i?

Ko Jesús ndachro:

—Thi jitsinga thi ndadige'en, nthi'a ruxrathe kunthachrjen.

**Thi ku'en nchri ga'an ko
xi nche'e jie jian'a**

18 ¹Jesús kuekiin chujni bakao naa thi ku'en ko ixin rugunda runichjee na Ndo Dio kain ncha'on ko tsunchrjen'a na. ²Je'e ndachro ngain na:

—Ngain naa rajna be'e naa xi nche'e jie, aro baxraguen'a xa Ndo Dio ko ndusen'a xa icha chujni. ³Ngain rajna mee be'e naa nchri ga'an ko bakji nchra ngain xi nche'e jie ixin baganchia nchra jie ixin chujni baketuka'o nchra. ⁴Anto see xi nche'e jie ji'i chro'a xa binche'e xa jie ixin nchrii mee, aro be'e xa xraxaon xa: “Maski ja'an xraguan'a Ndo Dio ko ndusena'a icha chujni, ⁵aro nchri ga'an ji'i juxon ndachjejin na nchra ixin sintha'a nchra jie, mexinxin icha jian tsjengijna nchra ixin ja'naa itsi'a nchra nanao ko isinche'nao'a na nchra.”

⁶Ko Jesús ndachro:

—Thi'in ra thi ndachro xi nche'e jie jian'a ji'i. ⁷¿A Ndo Dio sinche'a jie ixin kain chujni je'e ndo ukuinchie'e ndo ko nchetse'en na ñao ndo ncha'on ko thie? ¿Ako tsunchrje'en ndo ixin sathe'e ndo? ⁸Ja'an ndathjo

ra ixin jaikua sinche'e ndo jie ixin ja'a ra. Aro ja'an, thi Xii juixin ngajni, are rukjan na si'i inaa, ¿a xra sithja ngain nunthe ji'i chujni ndua chunthia ngajin?

**Thi nche'e xi fariseo ko
xi thjejo tumii César**

⁹Jesús kuekin inaa thi ku'en ngain chujni tunu'e ixin anto jian na ko baxraxaon na ixin icha chujni xru'in renthe na. Ko je'e ndachro:

¹⁰—Yoo xii kjui xa ngain ni'ngo icha renthe ixin binichjee xa Ndo Dio, naa xa xi fariseo xa ko inaa xa xi thjejo tumii César.

¹¹Xi fariseo tajingathjen xa ko nichjee xa Ndo Dio, ko ndachro xa ja'in: “Suixin Ndo Diuna, ja'an thexruxi'an ixin ja'an je'a inchin kanxion chujni thee, chujni nche'e thi jian'a, o inchin ni dejuaka'o nchrii je'a chri'i na. ¿Ko ja'an je'a inchin xii ji'i, xi thjejo tumii César! ¹²Ja'an nthakjaaño yoo nthi'a ngain semana, ko ja'an dajon kain thi thexin dacha.” ¹³Aro xi thjejo tumii César kjinxin bithu'e xa, ko je'e xa tsin'a kon xa ixin rutsje'e xa ngajni ko je'o xrangii xa thon ntha pechue xa ko ndachro xa: “¿Suixin Ndo Diuna, nthatsa'an ñao thiakunuana ixin ja'an naa chujni anto nche'e thi jian'a!”

¹⁴Kuthimejan Jesús ndachro:

—Ja'an ndathjo ra ixin are xi thjejo tumi sakjan xa nchiandu'a xa, Ndo Dio ubinchetjañe'e xa kain thi jian'a binche'e xa, aro

xi fariseo, na'i. Ixin thi chujni ta'in ñao ixin anto jian, chujni ji'i sathue'e juasuaxin, ko chujni tain'a ñao ixin anto jian, chujni ji'i, tsusaye'e na.

Jesús binchenaon xan nchinnchinchjan

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Chujni bakia'o na xan nchinnchinchje'en na ngain Jesús ixin banchenchaon xan, aro chujni bakao Jesús bikon na ji'i, ko kuexi'in na binchesathe'e na ni bakia'o xe'en. ¹⁶ Aro Jesús bayee xan nchinnchinchjan ko ndachro ngain chujni bakao:

—Tanchrjanda ra xan nchinnchinchjan tsii xan ngajin, ko kayakuen'a ra xan, ixin thi thetu'an Ndo Dio jikininxin chujni kjan inchin je'e xan nchinnchinchjan. ¹⁷ Ndua thi ndathjo ra ixin thi chujni daye'a thi thetu'an Ndo Dio, inchin naa chjan, chujni mee sixin'a na nthi'a thi thetu'an ndo.

Naa xaxii anto tsjé tumi chunda

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Naa xi thetu'an ngain chujni judío banchiangi xa ngain Jesús ko ndachro xa:

—Suixin ke tjaago, ko anto jian, ¿ke'e icha sintha'a ixin sayaa thi kjan ni inaa chujni narua ko xru'in ncha'on tsjexin?

¹⁹ Jesús ndachro ngain xa:

—¿Unda ndachro ja'a ixin ja'an jian na? Xru'in kensen jian, je'o nakua thi jian, ko mee

Ndo Dio. ²⁰ Ja'a anu'a kain thi kuetu'an Ndo Dio, thi ndachro: “Darichriko'a nchrii je'a chri'a o xii je'a xixi'a, duen'a chujni, the'a, nichja'a thi ndua'a nche'e chujni ko dithikaon ndudaa ko janaa.”

²¹ Je'e thi xii mee ndachro:

—Kain yaa rintha'a ko bintha'a are xra nchiin na.

²² Are kui'in Jesús ji'i, je'e ndachro ngain xa:

—Ja'a xra nchetjaan naa thi sinche'e. Nchekji kain thi chunda ko tumi mee tunchjeye'e chujni nua, ko jañaa nthi'a ngajni ja'a ruchunda thi icha renthe. Kuthimejan si'i ngajin ko ruena.

²³ Are thi xii kui'in ji'i, anto tabechiin xa ixin anto tsjé tumi bechunda. ²⁴ Are Jesús bikon ixin anto tabechiin xa, je'e ndachro:

—¿Anto tangi sixi'in chujni chunda tsjé tumi ngain thi thetu'an Ndo Dio! ²⁵ Icha tangi'a ixin naa kucamello sathuxi'in ba thuechje'en naa nthachia ke chujni anto chunda tumi sixi'in ngain thi thetu'an Ndo Dio.

²⁶ Ko kain ni kui'in ji'i banchangi na:

—Ko, ¿kensen nchao rukjan inaa chujni narua remee?

²⁷ Jesús ndachro ngain na:

—Thi anto tangi tunu'e chujni sinche'e na, Ndo Dio tangi'a sinche'e ndo.

²⁸ Pedro ndachro ngain Jesús:

—Ja'an ná kuinthua ná kain thi techunda ná ixin rua'a ntha suixin.

²⁹ Kuthimejan Jesús ndachro:

—Ndua thi rindathjo ra ixin kexe'o chujni thinthu'e nchiandu'a, ndudee, janee, xan choo, chri'i o xe'en ixin thi thetu'an Ndo Dio, ³⁰ chujni mee ngata'a nunthe nthi'i sayée nā icha tsjé, ko ngain nunthe tsii, rukjan inaa chujni narua ko xru'in ncha'on tsjexin.

**Jesús ndachro inaa ixin
je'e ndase'en**

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Jesús bantsjenda thi theyoo chujni bakao ko ndachro ngain nā:

—Jai ja'a ra unu'a ra ixin satsji ná Jerusalén. Nthi'a thi tsuenxin kain thi ndachro kain ni bagayee juajnee Ndo Dio ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni. ³² Ko nthi'a chujni sajón na nā ngain chujni je'a judío ko je'e nā tsjanua na nā, ko chrujin'a runichja nā ixin ja'an ko tsjanito na nā ndathee nā. ³³ Ko are tsjexin sikaon na, kuthimejan nasuexon na nā. Aro ngain ncha'on ninxin ja'an ruxechon na.

³⁴ Ko ni theyoo bakao Jesús kuinxin'a nā thi ndachro je'e, ixin xra bechunda'a nā juachaxin ruginxin nā thi je'e jindachro.

**Jesús binchexrue'en naa xi
Jericó chro'a bagikon**

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Are Jesús ko chujni bakao uchiao tediji nā rajna Jericó, naa thi xii chro'a bagikon tajii ngande'e nthi'á ixin

jidanchiaga'a. ³⁶ Are je'e xa kui'in xa ixin nthi'a jidatho tsjé chujni, banchiangi xa ke'e jitu'en. ³⁷ Ko chujni ndache nā ixin Jesús, thi juixin Nazaret jidatho no nthi'a. ³⁸ Je'e xa seen ndachro xa:

—¡Jesús, chujnii David, thiakunuana ja'an!

³⁹ Ko chujni tetaon nthi'a binchesathe'e nā ixin rutenkua xa, aro je'e xa icha suji kuyao xa:

—¡Suixin, chujnii David, thiakunuana ja'an!

⁴⁰ Kuthimejan Jesús tabingathjen ko kuetu'an ixin rukiau'e nā, ko are ukunchie'en thi bagikon'a, Jesús banchiangi'i ko ndachro:

⁴¹ —¿Ke'e rinao sintha'a ngajin? Ko thi bagikon'a ndachro:

—Ja'an rina'o sikon.

⁴² Jesús ndachro:

—¡Ja'a unchao dikón! Ja'a ukuxrua'an ixin bithikaon na.

⁴³ Ko tuinxion thi bagikon'a mee unchao bikon, ko saruee Jesús ko binchesaye'e Ndo Dio, ko kain chujni bikon ji'i kai binchesaye'e nā ndo.

Jesús ko Zaqueo

19 ¹ Kuthimejan Jesús kunixin chujnii biji nā rajna Jericó ko kuexi'in nā bathuga'a nā rajna. ² Ko nthi'a be'e naa xii bi'in Zaqueo, xi baketu'en kain chujni datse tumii César ko anto tsjé tumi bechunda xa. ³ Ko Zaqueo binao rugikon kensen Jesús. Aro chro'a bikon ixin anto tsjé chujni

tethji, ko Zaqueo jini'a be'e.
 4 Kuthimejan Zaqueo kuinga bitaon nthi'á ixin nchao rugikon Jesús, ko kuani ngaga'a naa nthaa di'in sicómoro chiaon thi rugatho Jesús. 5 Are Jesús batho no nthi'a, je'e tsje'e nui thi jii Zaqueo ko ndachro:

—Zaqueo, jaka danianxin yaa ixin jai ja'an rina'o sithuna nchiandui.

6 Kuthimejan Zaqueo daka bania ko anto chee ixin Jesús

rukji nchiandu'a. 7 Are chujni bikon na ji'i, kain na chrjuin'a nichja na ko ndachro na ixin Jesús kjui bigithu'e ngain nchiandu'a naa xii nche'e jian'a. 8 Kuthimejan Zaqueo bingathjen ko ndachro ngain Jesús:

—Tsjexin Suixin, ja'an ruchja'a chujni nua ngusinexin thi richunda. Ko ja chrujan chujni binthayaa ko kuemaa tumii, ja'an tsunkjaña chujni mee noo nthi'a icha tsjé thi ja'an kuemaa na.

*Jesús ko Zaqueo
 (San Lucas 19:5)*

⁹Ko Jesús ndachro ngain
Zaqueo:

—Jai Ndo Dio rinao sinthakjan
inaa chujni narua ja'a ko chujnia,
ixin ja'a ndua chujnii Abraham.

¹⁰Ixin ja'an, thi Xii juixin
ngajni, jui'i bikjee ko nthakjan
inaa chujni narua thi chujni
ndabitjaan.

Thi the ni nche'e xra
(Mt. 25:14-30)

¹¹Are chujni xra tethi'in na thi
jindachro Jesús, je'e kuekin inaa
thi ku'en ixin uchiao tediji na
Jerusalén, ko chujni xraxaon na
ixin thi thetu'an Ndo Dio tuin
rukexi'in. ¹²Mexinxin Jesús
ndachro ngain na:

—Be'e naa xii anto renthe ko
sakjui kjín ngain inaa nunthe
ixin bigayee juachaxin ixin kjan
rey, kuthimejan sakjan ngain
nunthe'e. ¹³Aro sa'o bayee the
ni nche'e xree xa ixin bajon
xa ngain na nanaa tumi anto
renthe, ko ndachro xa ngain
na: “Nchenche'e ra xra tumi ji'i
tsija ncha'on are ja'an rukjan
na.” ¹⁴Aro chujni rajnee xa
baningaku'en na xa, ko rua'an
na chujni ixin bikao na juajna
ixin rinao'a na ixin xii ji'i
tsetu'an xa. ¹⁵Aro je'e xa bayee
xa juachaxin tsetu'an xa, ko are
kjan xa rajnee xa bayee xa thi the
chujni binchegayee xa tumi ixin
tsunu'e xa keja'in bacha nanaa
na. ¹⁶Ko kunchie'en thi sa'o ko
ndachro: “Thi naa tumia chjana
bacha ithe tumi.” ¹⁷Je'e rey mee

ndachro: “Ja'a anto jian ni nche'e
xra. Ja'a bayaku'en thi tsjé'a
tumi, mexinxin jai ja'an ruchja'a
juachaxin tsetu'en the rajna.”

¹⁸Kuthimejan kunchie'en inaa ko
ndachro: “Thi naa tumia suixin
chjana bacha ina'o tumi.” ¹⁹Ko
xi rey mee kai ndache chujni
ji'i: “Ja'a tsetu'en na'o rajna.”

²⁰Kuthimejan kunchie'en inaa xa
ko ndachro xa: “Nthi'i jii tumia
chjana suixin. Ja'an kuenchji'an
tumi ngaa naa paniito ²¹ixin ja'an
xragu'an ixin suixin naa xii anto
cha ngain anseen, ko dantsje'e
chujni thi chje'a na, ko datsiin
thi thenga'a.” ²²Kuthimejan xi
rey mee ndachro: “Ja'a ni nche'e
xra jian'a ixin thi ndachro ja'a
sintha'a jie. Ja ubenu'a ixin ja'an
anto cha ansenna, ko dantsjaa
chujni thi ja'an dajon'a ko thjejo
thi ja'an thenga'a, ²³mexinxin,
¿unda bikan'a tumi ngain naa
thi dechjian tumi ixin ja'naa
ja'an rugayaa thi dacha tumi
are rukjan na nchiana?” ²⁴Ko
ndachro xi rey ngain thi chujni
te nthi'a: “Dantsje'e ra xa tumi
ko dajon ra tumi ngain xi bacha
the tumi.” ²⁵Ko je'e na ndachro
na: “Aro chujni mee uchunda the
tumi.” ²⁶Xi rey mee ndachro:
“Ja'an ndathjo ra ixin thi chujni
uchunda, sayee na icha, aro thi
chujni xru'in chunda, sachrje'e
thi nchion chunda na. ²⁷Ko kai
chujni ningakunna ko binao'a
ixin ja'an ruketuan na, siku'na
ra na nthi'i ko naduexon ra na
ngathexin kon na.”

Jesús biga'a rajna Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;

Jn. 12:12-19)

²⁸Kuthimejan, are Jesús juexin nichja ji'i, je'e ruee nthiee ko sakjui no Jerusalén. ²⁹Ko are uchiao jidiji rajna Betfagé ko Betania, chiaon jna di'in Ntha Olivo, Jesús ndachro ngain yoo chujni bakao:

³⁰—Thji ra ngain rajnanchjan jii ngathexin kon ná, ko are saso ra nthi'a sinchii ra naa kuluchuchjan jichrua ba ko xra xru'in chujni deta'a ba. Tunxindange'e ra ba ko sikoo ra ba. ³¹Ko ja chrujan chujni sanchiangi'a ra ixin unda tetunxindange'e ra ba, ja'a ra ndachro ra, Nchaa ná, rugunde'e ba.

³²Ko kayui ni kuinchie'e Jesús sabinthekji na ko ku'en inchin ndachro Jesús.

³³Ko are utetunxindange'e na kuluchuchjan mee, ni kuluchu'e ndachro na:

—¿Unda tetunxindange'e ra kuluchuchjan yaa?

³⁴Ko ni tetunxindange'e ba ndachro na:

—Nchaa ná rugunde'e ba.

³⁵Kuthimejan sabikao na ba ngain Jesús, ko nthi'a je'e na kjuaji'in na ba thi luntho tetsaa na ko binche'e na ixin Jesús beta'a kuluchuchjan mee.

³⁶Ko are Jesús icha kunchiao ngakee rajna Jerusalén, chujni kuingo na nguii ngaa nthi'a thi luntho tetsaa na ixin rugatho

Jesús. ³⁷Ko are uchiao tediji na thi xinkajinxin na ngain jna Ntha Olivo, kain chujni jiruee ko bithikaon Jesús, kuexi'in na kuyao na ixin anto chee na ko binchesaye'e na Ndo Dio ixin bikon na anto tsjé thi jian binche'e Jesús. ³⁸Ko ndachro na:

—¡Ndo Dio sinchenchaon thi Rey juui kunixin juachaxiin Ndo Dio! ¡Thi chrjuin tunu'e ni jii nthi'a ngajni! ¡Ko kain chujni sinchesaye'e na ndo!

³⁹Kuthimejan kanxion xi fariseo te nthi'a ngayee chujni binthendachro xa ngain Jesús:

—Suixin ke tjaago, nchesathe'e chujnia te'i.

⁴⁰Aro Jesús ndachro ngain xa: —Ja chujni te'i rutenkua na, xro tsuyao xro.

⁴¹Are Jesús biji chiaon Jerusalén, je'e bikon rajna ko tsjangaxin rajna, ⁴²ko ndachro ngain rajna:

—¡Ja chujnia rukinxin na jai ixin ruchja'a na thi chrjuin rukunu'e ngain anseen na! Aro jai mee tabema, ko chro'a tsinxin na. ⁴³Tsii ncha'on anto tangi ixin ja'a ra, are chujni ningaku'an ra sinthe na xraa thjario'o nguixin ngandajin ja'a Jerusalén, ko nguixin ngandajin ja'a sinthendajin na ko sixi'in na ixin suen na chujnia. ⁴⁴Ko nasuexon na chujnia, ko xru'in xro tsinthue'a na ngajin ngata'a inaa xro. Ko ji'i tsu'en ixin chujnia bithikaon'a na thi ncha'on are Ndo Dio juui ndo bitsja'a ra ndo.

Jesús bincherua ni'ngo icha jié*(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19;**Jn. 2:13-22)*

⁴⁵Kuthimejan Jesús bixi'in ni'ngo icha jié ko nthi'a bengixin kain chujni tenchekji ko the'na.

⁴⁶Ko ndachro ngain na:

—Ngain Xruen Ndo Dio ndachro: “Nchiania nchia tjauxin ni Ndo Dio.” ¡Aro ja'a ra ndadinchehjian ra nchiandu'a xi che'e!

⁴⁷Kain ncha'on Jesús bakjaago ngain ni'ngo, aro kain xi daana baketu'an ngain icha xi daana, kain xi bakjaago ley ko kain xi baketu'an ngain rajna kjuee xa kexreen sinche'e xa ixin nasuenxon xa Jesús. ⁴⁸Aro chro'a bagire'e xa kexreen runche'e xa jamee, ixin kain chujni baki'in na jian thi banichja Jesús.

Juachaxin chunda Jesús*(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

20 ¹Naa ncha'on are Jesús tajii ngaxi'in ni'ngo icha jié ixin jincheke'en chujni ixin Ndo Dio ko jindache na ixin thi jian juajna, binthegiji kanxion xi daana baketu'an ngain icha xi daana, kanxion xi tjaago ley ko kanxion xi thetu'an ngain ni'ngo mee. ²Ko binthendachro xa ngain Jesús:

—Ndachjejin ni ra ke'e juachaxin chunda ja'a ixin nche'e kain ji'i. ¿Ko kensen chjaa juachaxin?

³Kuthimejan Jesús ndachro ngain xa:

—Ja'an kai sanchiangi'a ra:

⁴¿Kensen rua'an Juan ixin banchegithe chujni? ¿A Ndo Dio o chujni?

⁵Aro kuexi'in xa banchiangi'i choo xa ko ndachro xa:

—¿Ke'e rundachro ná? Já rundachro ná ixin Ndo Dio rua'an Juan, je'e rundathjo ná: “¿Unda bithikaon'a ra remee?”

⁶Ko já rundachro ná ixin chujni thi rua'an Juan, kainxin chujni nasuenxon ná na kunixin xro ixin je'e na ndua bithikaon na ixin Juan banichja juajnee Ndo Dio.

⁷Ko je'e xa binthendachro xa ixin nue'a xa kensen rua'an Juan.

⁸Kuthimejan Jesús ndachro ngain xa:

—Kai ja'an rundathjo'a ra ke'e juachaxin nthaxin kain ji'i.

Ni nche'e xra jian'a*(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

⁹Kuthimejan Jesús kuekiin chujni naa thi ku'en ko ndachro:

—Naa thi bechunda jié jngi kjuenga ntha uva, kuthimejan xi jngi'i bajon xa jngi ngain kanxion thi nche'e xra ko ni nche'e xra rukjenge'e na 'na xi nthatuchjuiin ko je'e xa sakjui xa kjín tsjé ncha'on. ¹⁰Ko are ukunchiaon ncha'on are urukaade na tho uva, thi jngi'i rua'an ni nche'e xree ngain ni bithue'e ntha uva ixin ruchjee na tho jikininxin rugayee. Aro je'e thi ni kuaa jngi

mee kuaxin nā nthaā thi rua'an xi najni mee ko bengi nā ko xru'in chjee nā. ¹¹Kuthimejan xi najni rua'an xa inaa ni nche'e xree xa, aro kai bintja nā, chrjuin'a nichja nā ixin je'e xa ko bengi nā ko xru'in chjee nā. ¹²Xi najni mee kjan xa rua'an xa inaa thi nche'e xra, aro kai bincheni'i nā ko bengi nā ko xru'in chjee nā.

¹³'Kuthimejan xi najni mee ndachro xa: “¿Ke'e sintha'a? Ja'an rurua'an thi xan'na, xan anto thjuaa. Ko are je'e nā sikon nā xan'na ji'i, je'e nā jaan, sithikaon nā ngain xan.” ¹⁴Ko ni bithue'e ntha uva are bikon nā biji xe'en xi najni, je'e nā ndache choo nā: “Ji'i thi sithue'e nguii nunthe ji'i. Nasuexon nā xan ko ja'an ná sithuaa ná nguixin jngi.” ¹⁵Kuthimejan bantsjegaxin nā xan ngain jngi mee ko naguexon nā xan.

Kuthimejan Jesús banchiangi ko ndachro:

—Are tsii thi jngi'i, ¿ke'e sinche'e ngain ni bithu'e ntha uva? ¹⁶Ja'an ndathjo ra ixin are tsii xa nasuexon xa chujni mee ko sajón xa jngi'i xa ngain ujee chujni.

Are bintheki'in nā ji'i, je'e nā binthendachro nā:

—¡Ndo Dio tsjengijna ná!

¹⁷Aro Jesús tsje'e ngain nā ko ndachro:

—Mexinxin, ¿ke'e ruchro thi jitaxin Xruen Ndo Dio?

Thi xro ke banchegunda'a xi thethe nchia,

xro mee xro icha jian ke'e nchia.

¹⁸Ko kexe'o thi setsinga ngata'a xro, ndasaaña xro nthau'e. Ko ja chrujan thi setsingata'a xro ndaruxanthe chringinde'e xro.

Tumi xenge 'na César

(Mt. 21:45-46; 22:15-22;

Mr. 12:12-17)

¹⁹Kain xi daana baketu'an ngain icha xi daana ko xi tjaago ley binao xa rutse xa Jesús ixin kuinxin xa ixin Jesús nichja ixin je'e xa. Aro xraguen xa kain chujni. ²⁰Mexinxin je'e xa rua'an xa kanxion chujni ixin tsaye'e nā Jesús ko ni te'i xraa anto jian banche'e nā, ko jañaā runchenichja nā Jesús chrujan thi ndua'a ko nchao rukjangi'i nā ngain xi gobernador. ²¹Ko ni tetsaye'e Jesús banchiangi'i nā je'e ko ndachro nā:

—Suixin ke tjaago, ja'an ná nuna ná ixin suixin nichja ko nchekue'en chujni thi ndua, ko suixin dinche'a thi nche'e icha chujni ko ndua dinchekue'en chujni nthiee Ndo Dio.

²²Ndachhejin ni ra: ¿Anchao tsjenga ná 'na ngain xi thetu'an o na'i?

²³Aro Jesús ukunu'e thi jian'a texraxaon nā, ko je'e ndachro ngain nā:

—¿Unda rinao ra sincheyana ni ra? ²⁴Tjagu'na ni ra naa tumi. ¿Kensen ngakon jinganito tumi ji'i ko kexreen di'in?

Je'e nā binthendachro nā:

—Ngakon César.

²⁵Kuthimejan ndachro Jesús ngain na:

—Mexinxin chje'e ra César thi jikininxin je'e, ko chje'e ra Ndo Dio thi jikininxin je'e ndo.

²⁶Ko Jesús xru'in jian'a nichja ngathexin kon chujni ko chro'a tse na, ko anto kuise'en na ixin jian bagathe'e.

**Chujni danchiangi kexreen
ruxechon ni**

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷Kuthimejan kanxion xi saduceo binthekunchie'en ngain Jesús. Ko xi saduceo bagithikaon'a xa ixin chujni ndade'en ruxechon na, mexinxin ndachro xa ngain Jesús:

²⁸—Suixin ke tjaago, Moisés kuinthuna ná xroon jitaxin ja naa xii chunda chri'i ko ndade'en xa ko xru'in chjan binchian chri'i xa, xichoo xi ndabe'en rugunda seka'o xa nchri ga'an ko ruchunda nchra chjan ko chjan mee, rukjan xan xraa xe'en thi ndabe'en. ²⁹Ko binthe yaato xii choo xan. Xan sa'o beka'o xan chri'i xan aro ndabe'en xan ko xru'in chjan kuinthu'e xan. ³⁰Ko kai xan yuxin beka'o xan nchri ga'an mee aro kai ndabe'en xan ko xru'in chjan kuinthu'e xan. ³¹Ko xraje'o ku'en xan ninxin ko jaña ku'en kain xan ko biji ngain xan yatuxin ko kain xan be'en xan ko xru'in chjan kuinthu'e xan. ³²Kuthimejan kai ndabe'en nchri ga'an mee. ³³Mexinxin are

ruxechon na, ¿kexe'e thi yaato xii te'i tsji xixi'i nchra?, ixin kain xan beka'o nchra.

³⁴Kuthimejan ndachro Jesús ngain xa:

—Ngain nunthe ji'i, xii ko nchrii thuthe'e na. ³⁵Aro chujni jikininxin ruxechon ko tsji ngajni thuthe'a na ko isajon'a na xe'en na ixin tsuthe'e xan, ³⁶ko isen'a na, ko rukjan na inchin angeel Ndo Dio ko uxe'en Ndo Dio na, ixin je'e na xechon na. ³⁷Ko ixin thi ndade'en ni ko ruxechon ni, Moisés kjuago are bikon xru'i ngaga'a kancha'a, are ndachro ixin Ndo Dio, Dioe Abraham, Isaac ko Jacob. ³⁸Ixin Ndo Dio je'a Dioe ni ndadige'en, Ndo Dio, Dioe ni techon. Ko mee ruchro ixin ngathexin kon Ndo Dio kain chujni techon na.

³⁹Kuthimejan kainxion xi tjaago ley binthendachro xa:

—Nchao ndachro, Suixin ke tjaago.

⁴⁰Ko ixru'in ni banchiangi icha ngain Jesús.

Kensen ni ndu'a Jesucristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Ko Jesús ndachro ngain chujni te nthi'a:

—¿Unda chujni ndachro ixin Cristo bachrjeninxin David?

⁴²Ixin je'e David ndachro ngain Xruen Salmos:

Ndo Dio ndache Nchana:

“Dari'i ngain rajianxin na,

⁴³are ja'an sakeja kain ni ningaku'an chringi'i ruthea.”

⁴⁴Mexinxin, ja David ndache Cristo, “Nchana”, ¿kexreen rundachro ra ixin xe'en?

Jesús nchesathe'e xi tjaago ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;

Lc. 11:37-54)

⁴⁵Ko ngathexin kon kain chujni, Jesús ndachro ngain chujni bakao:

⁴⁶—Tsje'e ra ixin nche'a ra inchin nche'e xi tjaago ley ixin je'e xa nchexruxi'in xa chrji xa kunixin luntho icha jinjini, ko rinao xa ixin chujni sajón na juajna ngain xa ko tsusaye'e xa ngain ndaasin, ko ngaxi'in ni'ngo je'e xa thjee xa thi ntha xintaon icha renthe ixin dинtheta'a xa, ko are thji xa dijine xa je'e xa rinao xa se'e xa ngain ntha icha renthe. ⁴⁷Kai dantsje'e xa nchri ga'an nchiandu'a nchra, ko ixin xru'in chujni ruxraxaon thi jian'a nche'e xa, je'e xa anto see nichjee xa Ndo Dio. Aro xi te'i icha tangi tsu'en xa.

Tumi bajon naa nchri ga'an nua

(Mr. 12:41-44)

21 ¹Ngain ni'ngo icha renthe Jesús bikon kexreen chujni anto chunda tumi tedankaa na tumi ngain thi dingachjian tumii ni'ngo. ²Kai bikon Jesús naa nchri ga'an nua bankaa nchra yoo tumi renthe'a. ³Ko Jesús ndachro:

—Ndua thi rundathjo ra ixin nchri ga'an nua ji'i bajon nchra

icha tsjé ke kain chujni. ⁴Ixin kain chujni bajon na thi tumi xe'e na, aro je'e nchra, maski nua nchra, bajon nchra kainxin tumi je'e nchra bechunda nchra ixin runenxin nchra.

Jesús ndachro ixin ruxanthe ni'ngo icha renthe

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵Kanxion chujni bakao Jesús tetjao na ixin ni'ngo icha renthe ko ixin chrjuin xro dikunchjianxin ni'ngo mee, ko icha thi digajon chujni ngain ni'ngo. Kuthimejan Jesús ndachro ngain na:

⁶—Tsii ncha'on are kain thi tedikon ra ruxanthe, ko xru'in xro sithu'e ngata'a inaa xro.

Thi tsu'en sa'o kuthimejan ruxanthe nunthe

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷Kuthimejan banchiangi'i na Jesús ko ndachro na:

—Suixin ke tjaago, ¿kensa siku'en ji'i? ¿Ke'e sa'o ruxraago are ji'i usiku'en?

⁸Jesús ndachro:

—Jian tsje'e ra ixin xru'in kensen sinthaya'a ra, ixin anto tsjé chujni tsii ko rundachro na: “Ja'an thi Cristo na”, ko kai rundachro na: “Uchiaon juii ncha'on ndatsjexin nunthe.” Aro ja'a ra rue'a ra na. ⁹Ko are tsi'in ra ixin tethetuka'o choo rajna, ja'a ra xraon'a ra ixin ji'i rugunda tsu'en sa'o, aro xra je'a ncha'on ixin undatsjexin nunthe.

¹⁰ Jesús xra ndachro ngain na: — Chujni naa nunthe tsetuka'o chujnii inaa nunthe, ko naa xi thetu'an tsetuka'o inaa xi thetu'an. ¹¹ Ko kai anto suji tsingi nunthe, se'e jintha, ko chin ngain tsjé rajna, ko siku'en tsjé ni na'a dikunxin ni nthi'a ngajni ko anto sinchexraon ni.

¹² 'Ko xra tsuen'a ji'i, are chujni rutse ra na ja'a ra ko sinthakinga ra na. Ko tsji'o ra na ngain ni'ngo ko tsiaxi'an ra na ngain ndu'a xiiso ko tsji'o ra na ngathexin kon ni rey ko xi gobernador ixin ja'an. ¹³ Ko are tsu'en kain ji'i, ja'a ra nchao runichja ra ixin ja'an. ¹⁴ Ko are mee, xraxaon'a ra kexreen rundachro ra ngain thi tsji'o ra na, ¹⁵ ixin ja'an rundathjo ra thi ja'a ra sath'e ra ko jian juaxraon ruchja'a ra. Ko chujni ningaku'an ra tsixin'a na ngain ra ko chro'a sath'e na. ¹⁶ Aro chujni tsjangi'a ra, je'lo ndudaa ra, xan choo ra, chujnia ra, ko ni jian dakjio'o ra. Ko thu'a ra nasuexon ra na. ¹⁷ Ko nguixin nunthe runingaku'an ra na ixin dithikaon ni ra ja'an. ¹⁸ Aro ta'a ra juachjaon xru'in tsu'an ra ko xru'in xrajaa ra sitjaan. ¹⁹ Ja kainxin ncha'on sachrjende'a ra thi ukui'in ra, ja'naa rukjan ra inaa chujni narua ko xru'in ncha'on tsjexin.

²⁰ 'Are sikon ra rajna Jerusalén digixindajin xi soldado, ja'a ra unu'a ra ixin uruxanthe. ²¹ Ko are mee thi chujni te Judea satsinga na ngaga'a jna. Ko

thi ni te ngain rajna Jerusalén satsingaxin na nthi'a. Ko thi ni sinthe ngataon jngi are mee, irukjan'a na ngain rajna. ²² Ixin ngain ncha'on mee tangi tsu'en chujni inchin jitaxin ngain Xruen Ndo Dio. ²³ ;Anto tangi sathu'e kain ni nchrii sintheyaa chjan ngain ncha'on mee o nchrii tenchekai chjan! Ixin are mee anto tangi tsu'en chujni nguii nunthe, ko icha tangi tsu'en rajna Jerusalén. ²⁴ Are mee chujni nasuexon ra na kunixin chia taade ko icha na satsjio'o ra na ngain icha nunthe. Ko chujni dithikaon'a Ndo Dio sinche'e na thi rinao na ngain rajna Jerusalén, ruxethjaja ncha'on bayée na juachaxin.

Rukjan tsii thi Xii juixin ngajni
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Kuthimejan sikon ni thi xra na'a dikunxin ni tu'en ngain ncha'on, ngain kunithjao ko ngain kuntutse. Ko nthi'i ngata'a nunthe kainxin chujni ruxraon na ixin suji saxruen ndachaon ko suji rukjamangiathe nda. ²⁶ Chujni ndasenda na ixin juaxraon are ruxraon na ixin thi siku'en ngain nunthe ji'i ixin kainxin thi jii ngajni ruxranga. ²⁷ Kuthimejan sikon ni ra ja'an, thi Xii juixin ngajni, si'i ngakjan naa thjui jidakima kunixin juachaxiin Ndo Dio. ²⁸ Ko are tsexi'in tsu'en kain ji'i, ja'a ra xro xra sinthechon ra, cha'a ra ko tsje'e ra ngajni ixin are mee Ndo

Dio tsjengijna ra ndo ko isetan'a ra thi tangi mee.

²⁹Jesús kai kuekin naa thi ku'en ko ndachro:

—Tsje'e ra ntha higo, o kexe'o ntha yua. ³⁰Are uchri'in chanchje'en ntha, ja'a ra unu'a ra ixin ujitunchiaon kunithjaue chrin. ³¹Ko are sikon ra tsu'en kain ji'i, ja'a ra unu'a ra ixin ujitunchiaon ncha'on are utsetu'an Ndo Dio.

³²'Ndua thi rindathjo ra ixin chujni te jai xra sinthechon na are tsu'en kain thi ndathjo ra. ³³Maski ngajni ko nunthe ndatsjexin, aro kainxin thi ja'an ndachrjan tsu'en.

³⁴'Tsje'e ra jian ko tanchrjanda'a ra tsuncha ansean ra ixin kain thi jian'a jii, inchin thi kuan na ko thi ta na juachjaon ixin thi jii ngata'a nunthe ji'i, ko ja'naa sithja'a ra Ndo Dio tenche'e ra thi jian'a, ³⁵o tsu'en xraa naa thi dijekjio ko tse na kuxiigo, ja'naa tsii ncha'on mee ngain chujni jii nguixin ngata'a nunthe. ³⁶Mexinxin ja'a ra kain ncha'on tsje'e ra jian ko nichje'e ra Ndo Dio ixin xru'in tsu'an ra ngain thi siku'en, ko jamee nchao tsunchie'en ra ngajin na ja'an, thi Xii juixin ngajni —ja'naa ndachro Jesús.

³⁷Ko nguii ncha'on Jesús bakjague chujni ixin Ndo Dio ngain ni'ngo, ko are bakunthie je'e sabakji ixin bagithu'e ngaga'a thi jnanchjan di'in Ntha Olivo. ³⁸Ko kain ncha'on anto dakao bagiji chujni ngain ni'ngo

ixin baki'in na thi bandachro Jesús.

**Kjuathexin na ixin kexreen
rutse na Jesús**

(Mt. 26:1-5, 14-16;

Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 ¹Ko uchiao ujuii thi kiai jine na niuthja chunda'a thi nchege'en ncho'o, ko mee thi di'in kiai pascua. ²Ngain ncha'on mee, kain xi daana baketu'an ngain icha xi daana ko kain xi tjaago ley kjuee na kexreen naruguenxon xa Jesús, aro baxraguen xa ni rajna.

³Kuthimejan nchiijin bixi'in ngain anseen Judas Iscariote, naa thi theyoo chujni bakao Jesús. ⁴Ko Judas ji'i kjui bitsje'e xi daana baketu'an ngain icha xi daana ko xi jinda ngain ni'ngo, ko binthekjuathexin ixin je'e tsjaago thinoo rutsexin xa Jesús. ⁵Kain xa anto binthechee xa ko kjuathexin choo xa ixin sajón xa tumi ngain Judas. ⁶Ko Judas ndachro ixin nchao jii, ko ukuexi'in xraxaon kexreen sinchechie'en Jesús ngaa raa xa ko xru'in ni rajna rugikon.

**Jesús bineka'o thi theyoo
chujni bakao**

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷Ko juui kiai di'in pascua are baguen na kuleko ixin banchendusén na ngain Ndo Dio, ⁸ngain ncha'on mee Jesús rua'an Pedro ko Juan ko ndachro ngain na:

—Thji ra dinchechjian ra thi sunthe nā ngain kiai ji'i.

⁹Je'e nā ndachro nā ngain Jesús:

—ǃThinoo rinao sinthachjianxin nā?

¹⁰Jesús ndachro ngain nā:

—Are ja'a ra siga'a ra ngain rajna, setan ra naa xii jidikao naa nchiixra jinda. Rue'e ra xa ngain nchia je'e xa sixi'in xa, ¹¹ko ndache ra thi nchiandu'a: “Xi tjaago ndachro xa: ǃThinoo jii nchia sinekianxin kiai pascua thi theyoo chujnina?” ¹²Kuthimejan je'e tsjagu'a ra naa nchia jié jii nui. Nthi'a nchechjianxin ra thi sunthe ná.

¹³Kayui chujni mee sabinthekji nā ko bithja nā kain inchin ndachro Jesús. Ko nthi'a binchechjianxin nā thi bineka'o nā Jesús ngain kiai mee.

¹⁴Ko are ubithja hora, Jesús ko thi theyoo chujni bakao binthendajin nā nthanchaon.

¹⁵Kuthimejan Jesús ndachro ngain nā:

—ǃAnto bina'o ixin ja'in rujine ngajin ra ngain kiai ji'i ixin tangi sathua ko se'en na! ¹⁶Ko ja'an rindathjo ra irukjan'a na sine ngajin ra kiai ji'i, ko rukjan sunthe ná nthi'a ngajni, thi thetu'an Ndo Dio.

¹⁷Ko Jesús tse thi dixin ni vino ko kuexruxi'in Ndo Dio, ko ndachro:

—Tse ra ko diko'o choo ra, ¹⁸ixin ja'an irukjan'a na si'i vino, tsija thi thetu'an Ndo Dio.

¹⁹Kuthimejan kuaa niuthja, kunchjenga nio ko kuexruxi'in Ndo Dio, ko bajon nio ngain nā ko ndachro:

—Ji'i ruchro nthau'na thi ruxrajon ixin ja'a ra. Ko are ja'an isari'a ngajin ra ja'in nche'e ra ixin ruxraxaunxin ni ra.

²⁰Ko are ujuexin bine nā, Jesús kuaa thi dixin ni vino ko ndachro:

—Vino ji'i ruchro thi jnina singo ixin ja'a ra ko ji'i thi trato narua nth'a ixin ja'a ra.

²¹'Aro thi sajon na ngain thi chujni rutse nā ja'an, je'e rineki'an nthi'i ngain nthanetaxin ni. ²²Ixin ja'an, thi Xii juixin ngajni, rugunda se'en na inchin jitaxin ngain Xruen Ndo Dio, aro janto tangi tsu'en thi rundache chujni ixin rutse na!

²³Kuthimejan thi theyoo chujni bakao Jesús kuexi'in nā banchiangi'i choo nā ixin kensen runche'e ji'i.

Tetjao nā ixin kensen thi icha renthe

²⁴Kuthimejan thi theyoo chujni bakao Jesús suji kjua'o nā ixin kensen icha tsurenthe ngayee nā.

²⁵Aro Jesús ndachro ngain nā:

—Ngain nunthe ji'i, kain rey thetu'an inchin je'e rinao ko ndachro xa ixin anto jian nche'e xa. ²⁶Aro ja'a ra rugunda'a sinche'e ra ja'naa, ixin thi sige'e icha renthe गया'a ra, mee thi icha renthe'a se'e ngajin ra. Ko thi

tsetu'an ngaya'a ra, yaa thi icha tsjengijna ra. ²⁷Ndachjejin ni ra, ¿kensen icha renthe, a thi de'e jine ngain nthanetaxin ni o thi nche'e xra ixin dikaan thi jine thi jii ngain nthanetaxin ni? ¿A je'a thi jii ngain nthanetaxin ni, mee thi icha renthe? Aro ja'an nthi'i ri'i ngaya'a ra inchin naa thi nche'e xra.

²⁸Aro ja'a ra binthe ra ngajin kainxin ncha'on are tangi bathua. ²⁹Mexinxin ja'an richja'a ra juachaxin tsetu'an ra, inchin juachaxin chjana Ndudana, ³⁰ixin sinthe ra ko si'i ra ngain nthanetaxin ni, are ja'an tsetu'an, ko sinthe ra ngain ntha xintaon ixin sinche'e ra jie ngain chujni thi theyoo xe'en Israel.

**Pedro rundachro ixin
chunxin'a Jesús**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31;
Jn. 13:36-38)

³¹Ko kai ndachro Jesús:

—Simón, Simón; Satanás banchia juachaxin ixin tangi tsu'an ra, ko tsuntsjenga ra inchin katrigo. ³²Aro ja'an ubinthatstaan ñao Ndo Dio ixin ja'a, ixin rutjaña'a ixin ja'a chunthia. Ko are ja'a rukjan ngajin na inaa, thjengijna icha chujni dithikaon ixin sithikaon na kainxin ncha'on.

³³Simón Pedro ndachro ngain Jesús:

—Nchana, ja'an rina'o tsji ngajin, maski siaxinna inchin suixin, ko thi senxin suixin kai ja'an nthi'a senxin na.

³⁴Jesús ndachro ngain Pedro:

—Pedro, ja'an rindathjo ixin xrarutsje'a kunthaxichia ko ja'a unii nthi'a rundachro ixin chunxin'a na.

**Ujuui ncha'on are
Jesús tangi tsu'en**

³⁵Kuthimejan Jesús banchiangi ngain chujni bakao ko ndachro:

—Are ja'an kuetu'an ra ixin bindache ra chujni thi jian juajnee Ndo Dio, ko ndathjo ra ixin rukjuio'a ra thi tamexin ni ko tumi ko kathe, ¿ako chrujan binthechunda'a ra?

Je'e na ndachro na:

—Kain binthechunda ná.

³⁶Kuthimejan ndachro Jesús ngain na:

—Ko jai ije'a jamee, jai thji'o ra thi tamexin ni ko tumi, ko xro techunda'a ra chia taade, nchekji ra lunthua ra ixin thenanxin ra chia. ³⁷Ko ja'an rindathjo ra ixin rugunda tsu'en ngajin inchin jitaxin ngain Xruen Ndo Dio, thi ndachro: “Ko je'e be'en inchin chujni nche'e jian'a.” Ixin kain thi jitaxin ixin ja'an rugunda tsu'en.

³⁸Kuthimejan je'e na binthendachro na:

—Nthi'i jii yoo chia taade.

Ko Jesús ndachro:

—Ja'a ra thinxin'a ra.

**Jesús nichjee Ndo Dio
ngain Getsemaní**

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Kuthimejan bachrje Jesús inchin banche'e kain ncha'on ko

sakjui ngain jna di'in Ntha Olivo, ko chujni bakao ruee nã je'e.

⁴⁰ Ko are ubiji nã nthi'ã, Jesús ndachro ngain nã:

—Nichje'e ra Ndo Dio ixin tsjengijna ra ndo ko sita'a ra sinche'e ra thi jian'a.

⁴¹ Kuthimejan Jesús kunkjínxin ni baruee, inchin kjínxin tjaxin ni naa xro, ko nthi'ã bethuxin ko nichjee Ndo Dio. ⁴² Ko ndachro:

—Suixin Ndudana, ja rinao, tanchrjanda'a na sathua thi anto tangi tsunna, aro tsuen'a inchin ja'an rina'o, nchutsu'en inchin Suixin rinao.

⁴³ Kuthimejan kununxin naa angeel Ndo Dio ngain Jesús ixin binchesuji anseen je'e. ⁴⁴ Ko je'e icha kuaa juachjaon anseen, ko icha nichjee Ndo Dio, ko ndachjiin Jesús kjan inchin jni ko binthji ngain nunthe.

⁴⁵ Ko are juexin nichjee Ndo Dio bingathjen ko kjui ngain chujni bakao, ko je'e nã utatejua nã ixin ikuxin'a nã ixin juachjaon. ⁴⁶ Kuthimejan je'e ndachro ngain nã:

—¿Unda tatechrin ra? Dingathjen ra, ko nichje'e ra Ndo Dio ixin tsjengijna ra ko xru'in thi jian'a sita'a ra.

Tse nã Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50;
Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Jesús xra jinichja jaña are ujuii anto tsjé chujni. Ko thi bi'in Judas, naa thi theyoo chujni bakao Jesús, je'e mee thi jitaon

nthi'á, ko kunchie'en ngain Jesús ixin kuetuxin. ⁴⁸ Kuthimejan Jesús ndachro ngain Judas:

—Judas, ¿akuetuxin na ixin kjuaago ixin ja'an thi Xii juixin ngajni?

⁴⁹ Ko ni bakao Jesús, are bikon nã ji'i, ndachro nã ngain je'e:

—¿Atsjaaya ná kunixin chia taade?

⁵⁰ Ko naa ni bakao Jesús bincheni'i naa xi nche'e xree xi daana icha renthe, ixin kunchriji'in ndatsjon rajianxin xa. ⁵¹ Aro Jesús ndachro ngain ni bakao:

—Tanchrjanda ra xa, ithetu'a ra.

Kuthimejan Jesús kathe ndatsjuen xii mee ko binchetsexin ndatsjon ko kuxrue'en ndatsjon.

⁵² Kuthimejan nichja Jesús ngain xi daana baketu'an ngain icha xi daana, ko xi bagenda ngain ni'ngo ko xi thetu'an ngain rajna ixin juuii xa biruee xa, ko je'e ndachro:

—¿Ajui'i ra biruena ni ra kunixin chia taade ko nthaa xraa ja rukji naa thi che'e? ⁵³ Kain ncha'on bari'i ngajin ra ngain ni'ngo, ko xru'in ncha'on tse ni ra. Aro jai utsu'en ji'i ixin unaxin xe'e ko nchiijin thi thetu'an jaxon.

Pedro ndachro ixin chunxin'a Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75;
Mr. 14:53-54, 66-72;
Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ko tse nã Jesús ko sabikao nã ngain nchiandu'a xi daana

icha renthe. Ko Pedro kjin jiruexin. ⁵⁵Nthi'a ngain patiu nchia mee kjuaga na naa xru'i ko bixindajin na ixin xixru'e na. Ko kai Pedro tabe'e ngayee na. ⁵⁶Kuthimejan naa nchri nchexree xi daana mee, are bikon nchra ixin Pedro tajixixru'e ngande'e xru'i, tabetsje'e nchra jian ko ndachro nchra:

—Kai xii ji'i be'e xa ngain Jesús.

⁵⁷Aro Pedro ndachro'a ixin jaan, ko ndachro:

—Ja'an chunxin'a xii mee.

⁵⁸Kuthimejan inaa chujni bikon Pedro, ko ndachro:

—Kai ja'a naa chujni bakao Jesús.

Aro Pedro ndachro:

—Na'i, ja'an je'a chujni je'e.

⁵⁹Batho inchin naa hora, kuthimejan inaa chujni kjan ndachro:

—Jaan ndua, xii ji'i bakao xa Jesús, ixin je'e xa kai Galilea rajnee xa.

⁶⁰Ko Pedro ndachro:

—Ja'an nuna'a ke'e rinichja ja'a.

Ko are xra jinichja Pedro, tuinxion tsje kunthaxichia.

⁶¹Ko Jesús ngaria tsje'e Pedro, ko Pedro xraxaon ixin Jesús undachro: “Jai ja'a rundachro nii nthi'a ixin chunxin'a na ko tuinxion rutsje kunthaxichia.”

⁶²Kuthimejan Pedro bachrjexin nthi'a ko anto bincheni'i thi binche'e ko tsjanga.

Xi soldado tjanua xa Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³Xi soldado tenda Jesús kjuana xa ko xrangii xa ntha. ⁶⁴Kai kuje'e xa jmakon Jesús ko xrangii xa thon ngakon ko ndachro xa:

—jDatsue'en kensen bintja!

⁶⁵Ko je'e xa anto chrjuin'a ndache xa Jesús.

Jesús gue'en jie

(Mt. 26:59-66;

Mr. 14:55-64;

Jn. 18:19-24)

⁶⁶Ko are ubingasaan xrathe kain ni joon thetu'an ngain rajna, kain xi daana thetu'an ngain icha xi daana ko kain xi tjaago ley. Ko nthi'a banchiangixin xa Jesús, ko ndachro xa:

⁶⁷—Nthi'i ndachjejin ni ra, ¿aja'a thi Cristo?

Ko je'e ndachro ngain xa:

—Ja rundathjo ra ixin jaan, sithikaon'a ni ra. ⁶⁸Ko ja sanchiangi'a ra chrujan, ja'a

ra sathe'a ra ko tsanchrjanda'a ni ra satsji. ⁶⁹Aro jai ja'an, thi Xii juixin ngajni, usari'i ngain rajianxiin Ndo Dio, ndo chunda kainxin juachaxin.

⁷⁰Kuthimejan kainxin xa banchiangi'i xa Jesús ko ndachro xa:

—Mexinxin, ¿aja'a thi Xe'en Ndo Dio?

Jesús ndachro:

—Jaan, ja'an, inchin ja'a ra ndachro ra.

⁷¹Kuthimejan binthendachro xa:
—¿Unda tsjee ná icha chujni
runichja ixin thi nche'e Jesús,
ja ja'an ná ukui'in ná thi jian'a
ndachro xii ji'i?

Bikao na Jesús ngain Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5;
Jn. 18:28-38)

23 ¹Kuthimejan kainxin xi
thetu'an bingathjen xa
ko bikao xa Jesús ngain Pilato.
²Ko nthi'a kuexi'in xa kjuangi'i
xa Jesús ko ndachro xa:
—Ja'an ná bikon ná xii ji'i
ncheketo xa chujnina ná, kai
ndachro xa ixin sajona ná thi
tumi jikininxin sajona ná ngain

César, ko ndachro xa ixin je'e xa
thi Cristo, ko mee ruchro ixin
je'e naa xi thetu'an kai.

³Kuthimejan Pilato banchiangi'i
Jesús:

—¿Aja'a Rey chujni judío?
Jesús ndachro:

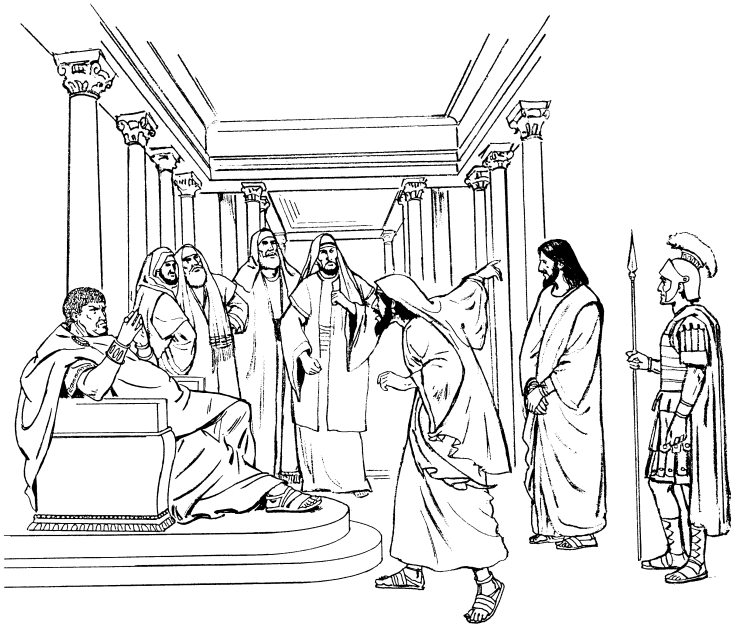
—Jaan, inchin ja'a ndachro.

⁴Ko Pilato ndachro ngain xi
daana baketu'an ngain icha
xi daana ko ngain kain chujni
xrathe nthi'a:

—Ja'an xru'in jian'a dithjaa xii
ji'i.

⁵Aro kain xa icha kuyao xa ko
ndachro xa:

—Xii ji'i bancheketo xa chujni
jii nguii nunthe Judea ixin thi

Bikao na Jesús ngain Pilato
(San Lucas 23:1)

tjaago xa. Kuexinxin xa ngain rajna Galilea, ko jai unthi'i jinche'e xa jamee.

Jesús ngathexin kon Herodes

⁶Ko are Pilato kui'in ji'i, banchiangi a Jesús juixin Galilea. ⁷Ko are Pilato kunu'e ixin juixin xa ngain nunthe thetu'an Herodes, rua'an xa ngain je'e. Ko ngain ncha'on te'a kai Herodes be'e nthi'a Jerusalén. ⁸Ko Herodes anto chee are bikon Jesús ixin je'e anto see jixraxaon rugikon, ixin je'e tsjé kui'in ixin Jesús. Ko Herodes binao rugikon naa thi na'a bagikunxin ni runche'e je'e. ⁹Mexinxin Herodes anto tsjé banchiangi'i Jesús, aro Jesús xru'in bathe'e. ¹⁰Ko nthi'a binthe tsjé xi daana baketu'an ngain icha xi daana ko tsjé xi tjaago ley, ko icha binthekjangi'i xa Jesús. ¹¹Kuthimejan Herodes kunixin kain xi soldadue, chrjuin'a nichja xa ixin Jesús ko binthekjanua xa, ko binchengaa xa naa luntho anto chrjuin inchin lunthue xi thetu'an. Kuthimejan Herodes rua'an Jesús ngain Pilato inaa. ¹²Pilato ko Herodes baningaku'en choo, aro ngain ncha'on mee kuexi'in bakao choo jian.

Chujni banchia ixin ndase'en Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18:39—19:16)

¹³Ko Pilato bayee kain xi daana baketu'an ngain icha xi

daana ko kain xi thetu'an ngain chujni judío, ko kain chujni rajna, ¹⁴ko ndachro ngain na:

—Ja'a ra biku'na ra xii ji'i inchin naa chujni ncheketo ni rajna, aro ja'an banchiangia xa ngathexin kon ra, ko ja'an xru'in jian'a bithjaa xa ixin thi ja'a ra tetjangi'i ra xa. ¹⁵Kai Herodes binchekjan xii ji'i inaa ixin je'e xru'in thi jian'a bithje'e xa. Ko xii ji'i xru'in thi jian'a binche'e xa ko jikininxin'a se'en xa.

¹⁶Mexinxin ja'an tsetu'an sikaon xa suji, kuthimejan tsanchrjanda xa satsji xa.

¹⁷Ko ngain kiese rajna, Pilato bakanchrjanda naa thi teaxi'in.

¹⁸Aro kain chujni kuexi'in na kuyao na suji ko ndachro na:

—iNcho de'en xii yaa ko tanchrjanda Barrabás!

¹⁹Ko Barrabás ji'i kuiaxi'in na ngain ndu'a xiiso ixin je'e bancheketo chujni ngain rajna Jerusalén ko ixin naguexon chujni. ²⁰Pilato binao rukanchrjanda Jesús, mexinxin je'e kjan nichja ngain na inaa, ²¹aro je'e na icha seen kuyao na ko ndachro na:

—iTenganito xa nthu cruz!
iTenganito xa nthu cruz!

²²Ninxin nthi'a ndachro Pilato ngain na:

—Mexinxin, ¿ke'e jian'a binche'e xii ji'i? Ja'an xru'in jian'a dithjaa xa ixin jikininxin se'en xa. Ja'an tsetu'an sikaon xa suji, kuthimejan tsanchrjanda xa satsji xa.

²³ Aro je'e nā bithuexin'a nā, ko icha kuyao nā ko banchie'e nā Pilato tsenganito Jesús ngain ntha cruz. Aro icha suji kuyao nā ko bacha nā thi banchia nā. ²⁴ Ko Pilato binche'e inchin je'e nā binao nā. ²⁵ Ko je'e kuanchrjanda sakjui Barrabás thi bancheketo chujni ko naguexon chujni. Ko je'e Pilato bajon Jesús ngain nā ixin runche'e nā thi je'e nā binao nā.

Kuenganito nā Jesús ngain ntha cruz

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Jn. 19:17-27)

²⁶ Ko are satedikao nā Jesús ixin rukenganito nā ntha cruz, kayakuen nā naa xii bi'in Simón, naa xi rajna Cirene jikjanxin xa ngataon jngi, ko bincheka nā ntha cruz ko je'e ruee Jesús.

© 1996 David C. Cook

Jesús jidikao ntha cruz
(San Lucas 23:26)

©2016 Wycliffe Bible Translators, Inc

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

²⁷Ko anto tsjé chujni jiruee, ko tsjé nchrii tetsjanga nchra ixin juachjauen Jesús. ²⁸Aro Jesús tsje'e kain nchrii mee ko ndachro:

—Ja'a ra nchri Jerusalén, tsjangaxin'a ni ra ja'an. Icha jian tsjanga ra ixin tangi tsu'an ra ko tsjangaxin ra xa'an ra. ²⁹Ixin ujitunchiaon ncha'on are chujni rundachro na: “Anto chrjuin ixin thi nchrii chro'a ruchunda chjan, ko binchekunkjin'a nchra xan ko thi nchrii binchekai'a xan.” ³⁰Ko are mee chujni sanchie'e jna setsingata'a na jna ko jnachjan tsjamatja na. ³¹Ixin ja ngain ntha yua ja'in nche'e na, ¿mee ke'e runche'a na ngain ntha xema?

³²Ko kai nthi'a tedikao na yoo xi che'e ixin sinthege'en xa kai.

³³Are ubiji na ngain jna di'in Ntha Luro Jaa Chujni, nthi'a kuenganito na Jesús ngain ntha cruz ko kai thi yoo xi che'e, naa no rajianxiin Jesús, ko inaa xa no rakjon. ³⁴Ko are Jesús ujinganito ntha cruz, ndachro:

—Suixin Ndudana, nchetjañe'e na ixin nue'a na ke'e tenche'e na.

Ko kain xi soldado kuengaxin xa cha ixin kensen rugacha lunthue Jesús. ³⁵Ko tsjé chujni be'e nthi'a ixin tatetsje'e na, ko xi thetu'an rajna kjuanua xa Jesús ko ndachro xa:

—Je'e nchao kjuengijna icha chujni, ko ncho danianxin ntha cruz, ja ndua je'e thi Cristo, thi rua'an Ndo Dio.

³⁶Ko kain xi soldado kjuanua xa Jesús, ko binthekunchie'en xa

ngain ntha cruz ko bajon xa vino san ixin bi'i Jesús, ³⁷ko ndachro xa:

—Ja ndua ja'a thi Rey thetu'en chujni judío, danianxin nthacruz.

³⁸Ko ngain kon ntha cruz benganito Jesús be'e naa ntha betaxin ngigua griego, latín ko hebreo thi ndachro:

“Xii ji'i thi Rey thetu'en chujni judío.”

³⁹Ko naa xi che'e jinganito ntha cruz chrjuin'a nichja xa ngain Jesús ko ndachro xa:

—Ja ndua ja'a thi Cristo, danianxin ntha cruz ko nchegania ni ra ja'an ná kai.

⁴⁰Aro inaa xi che'e binchesathe'e choo xa ko ndachro xa:

—¿Xraguen'a Ndo Dio, ja'a thi kai ridathu'e tangi? ⁴¹Ja'an ná jikininxin ná jituan ná ji'i ixin tethjenga ná 'na thi jian'a bintho'o ná, aro xii ji'i xru'in jian'a binche'e xa.

⁴²Kuthimejan ndachro xii mee ngain Jesús:

—Xraxaon na ja'an, are Suixin tsexi'in tsetu'an.

⁴³Ko Jesús ndachro:

—Ja'an rindathjo ixin jai ja'a sari'i ngajin nthi'a ngajni.

Ndabe'en Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;

Jn. 19:28-30)

⁴⁴Are inchin ngusine ncha'on, ndakunaxin xe'e nguixin ngata'a nunthe, ko mee kunchrje'en nii hora. ⁴⁵Ko are ndabanga ncha'on,

thi manta bethua ngaxi'in ni'ngo iche jaé, ndabichjedunga manta.

⁴⁶ Kuthimejan Jesús suji ndachro:

— Suixin Ndudana, ngaa raa Suixin sakee espirituna.

Ko are je'e juexin ndachro ji'i, ndabe'en.

⁴⁷ Ko are bikon xi capitán romano ixin kexreen ku'en, je'e xa xraon xa ko binchesaye'e xa Ndo Dio ko ndachro xa:

— Jaan, ndua xii ji'i xru'in jian'a jika xa.

⁴⁸ Ko kain chujni te nthi'a, are bikon na kain mee, sabinthekji na ko xrangii na thon pechue na ixin anto kuaa na juachjaon.

⁴⁹ Ko kain ni jian bechunxin Jesús ko kain ni nchrii juixin Galilea ixin baruee nchra je'e. Kjinxin tabinthe na ixin bikon na kain ji'i.

Xrabaa Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;
Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Be'e naa xii bi'in José, ko xii ji'i anto jian xa ko rajnee xa Arimatea jii nunthe'e Judea, ko xii mee, naa xi thetu'an ngain ni'ngo. ⁵¹ José ji'i jichu'en are siketu'an Ndo Dio ngata'a nunthe. Ko je'e binchexruxin'a thi binche'e chujni ngain Jesús. ⁵² Mexinxin je'e kjui bitsje'e Pilato ixin biganchia juachaxin ixin sasikao Jesús. ⁵³ Kuthimejan bincheganianxin na Jesús nthu cruz ko je'e kuensia naa manta rua ko bikiin ngado'o naa thjaue jna thi xra xru'in chujni dixrabaa. ⁵⁴ Mee kjui

viernes tsukjin ko techu'en na thi ncha'on nchejuga'a na.

⁵⁵ Ko kain nchrii juixin Galilea ixin ruee nchra Jesús chiaon jidikauxin nchra José ixin binthetsje'e nchra kexreen bixranxi'in na Jesús ngain chinthi. ⁵⁶ Ko are sakjan nchra nchiandu'a nchra, binchehjian nchra ndaxrajni ixin rukung nchra nthau'e Jesús. Kuthimejan ngain thi ncha'on nchejuga'a na, je'e nchra binthenchejuga'a nchra kai inchin thetu'an ley bayée Moisés.

Xechon Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Jn. 20:1-10)

24 ¹ Domingo, thi ncha'on thexinxin semana, nduuyo kain nchrii kjan nchra ngain chinthi'i Jesús, ko bikao nchra ndaxrajni binchehjian nchra, ko kjui icha nchrii kai. ² Ko are binthegiji nchra nthi'a bikon nchra ixin dikingi xro jiree chinthi'i Jesús. ³ Ko je'e nchra binthegixi'in nchra chinthi mee, aro ibithja'a nchra Jesús. ⁴ Ko anto binthexraon nchra ko ibenue'a nchra ke'e runche'e nchra, are bikon nchra yoo xii tatengathjen ngaka nchra ko lunthue xa tedakima luntho. ⁵ Ko je'e nchra anto binthexraon nchra ko biseta'a nchra nunthe, ko kayui thi xii binthendachro: —¿Unda ja'a ra tethjee ra ngakjan ni ndadige'en thi jichon jai? ⁶ Jesús iko'a nthi'i ixin je'e xechon. Xraxaon ra kexreen ndathjo ra are

je'e xra be'e ngain nunthe Galilea. ⁷Are ndachro: Ja'an thi Xii juixin ngajni, rugunda sajón na nã ngaa raa chujni nche'e jian'a, ko je'e na tsenganito nã ngain ntha cruz, aro ngain ncha'on ninxin ruxechon na.

⁸Kuthimejan xraxaon kain nchrii mee thi ndachro Jesús. ⁹Ko are kjanxin nchra ngain chinthi, kuekin nchra kain ji'i ngain thi thejngo chujni bakao Jesús, ko ngain icha chujni kai. ¹⁰Ko María Magdalena, Juana ko inaa María janee Jacobo ko ikanxin nchrii, ni te'i thi bikao juajna ji'i ngain thi thejngo chujni bakao Jesús. ¹¹Aro chujni bakao Jesús bithikaon'a nã thi ndachro kain nchrii te'i.

¹²Aro Pedro bingathjen ko kuinga bitsje'e chinthi. Ko are je'e tsje'e ngaxi'in chinthi, je'o bikon thi manta besia Jesús. Kuthimejan sakjan ngain nchia ko anto xraxaon ixin thi ku'en ji'i.

Thi ku'en ngatja nthi'á Emaús

(Mr. 16:12-13)

¹³Ngain xraje'o ncha'on mee, yoo chujni bagithikaon Jesús satethji nã ngain rajna di'in Emaús, ko inchin thejngo kilómetro kijnxin jikauxin rajna Jerusalén. ¹⁴Ko thinga tetjao nã ixin kain thi ku'en Jesús. ¹⁵Ko are je'e nã tetjao nã mee, Jesús kunchie'en ko kuexi'in kjuao nã ko sabikao nã. ¹⁶Aro je'e nã maski bikon nã, chro'a batsuan nã Jesús ixin xraa ke'e jitau'en kon nã. ¹⁷Kuthimejan Jesús banchiangi ngain nã ko ndachro:

—¿Ke'e tethekin ra ngatja nthi'á?, ko, ¿unda techi'in ra?

¹⁸Ko thi di'in Cleofas ndachro:

—Nguixin nunthe nu'e thi ku'en nthi'a Jerusalén ngain ncha'on te'a. ¿Je'o ja'a thi nua'a ke'e ku'en maski nthi'a ri'i?

¹⁹Kuthimejan Jesús banchiangi:

—¿Ke'e ku'en?

Ko je'e nã ndachro nã:

—Thi ku'en Jesús, thi juixin Nazaret, thi kjui naa thi bagayee juajnee Ndo Dio. Ko je'e bechunda anto tsjé juachaxin ngathexin kon Ndo Dio ko ngathexin kon chujni ixin thi banche'e ko thi banichja.

²⁰Aro kain xi daana thetu'en icha xi daana ko kain xi thetu'an rajna binchechie'en xa Jesús ngain ni romano ixin naguénxon nã nganito ntha cruz. ²¹Ja'an ná chuan ná ixin je'e thi rukjengijna chujni te ngain nunthe Israel. Ko jai uchunda nii ncha'on ndabe'en.

²²Ko kanxion nchrii chrji ngajin ná, dинthekji nchra nduuyo ngain chinthi'i Jesús ko ja'an ná anto xraon nã

²³ixin thi ndachjejin ná nchra, ixin binthegitja'a nchra Jesús ngain chinthi ko ixin kai binthegikon nchra yoo angeel Ndo Dio ko ángel te'i binthendachro ixin Jesús jichon.

²⁴Kuthimejan kanxion xi bakji'an ná kjui xa ngain chinthi, ko ndua bikon xa inchin ndachro ni nchrii, aro binthegikon'a xa Jesús.

²⁵Ko Jesús ndachro ngain kayui xii mee:

—¡Thinxin'a ra, ko anto tetunchrja'an ra ixin sithikaon ra kain thi bindachro ni bagayee

juajnee Ndo Dio! ²⁶ ¿Anua'a ra ixin Cristo ruku'en kain thi tangi ji'i, kuthimejan sarukji ngajni, nthi'a thi tsetu'an?

²⁷Ko je'e kuexi'in ndache na ke'e ruchro kain thi jitaxin Xruen Ndo Dio thi jinichja ixin Jesús; kuexinxin ngain Xruen Moisés, kuthimejan ngain Xroon dikjin kain ni bagayee juajnee Ndo Dio.

²⁸Are biji na ngain rajna satethji na, Jesús xraa binche'e ixin sarukji icha kjin. ²⁹Aro je'e na anto binchetse'en na ñao ixin sithu'e ngain na, ko ndachro na: —Dithu'a nthi'i ngajin ná ixin undajitunaxin xe'e.

Ko Jesús bixi'in nchia ko bithu'e ngain na. ³⁰Ko are je'e utabe'e ngain na ngain nthanetaxin ni, kuaa niuthja ko binchenchaon nio. Kuthimejan kunchjenga nio ko bajon nio ngain na.

³¹Kuthimejan Ndo Dio chjee na juachaxin ixin batsuan na Jesús

aro je'e ndabitjaan ngathexin kon na. ³²Ko ndache choo na:

—Anto chrjuin kunu'e ansean ná are je'e jinichjaa ná ngatja nthi'a ko jindathjo ná thi jitaxin Xruen Ndo Dio.

³³Ko bingathjenbe'o na ko sakjan na Jerusalén. Nthi'a bithjaxin na thi thejngo chujni bagakao Jesús kunixin icha ni bagakao na. ³⁴Ko ndachro na:

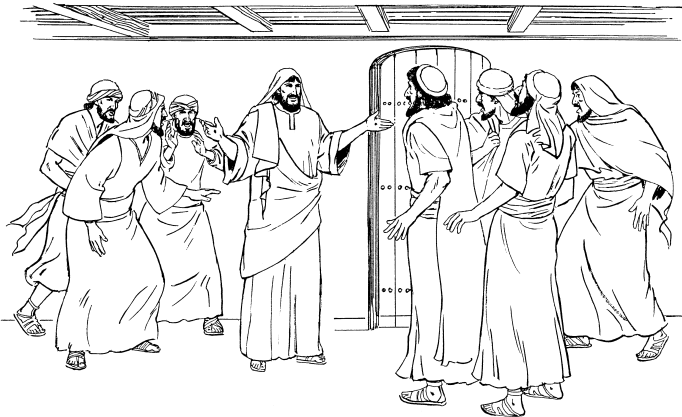
—Jaana, ndua xechon Jesús, ixin kununxin ngain Pedro.

³⁵Kuthimejan yui thi xii ndachro xa thi ku'en ngatja nthi'a, ko kexreen batsuan xa Jesús are je'e kunchjenga niuthja.

Jesús kununxin ngain chujni bakao

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Xra tetjao na ixin ji'i, are ukununxin Jesús ngayee na ko bajon juajna ngain na ko ndachro:

*Jesús kununxin ngain chujni bakao
(San Lucas 24:36)*

—Dio teko'o ra.

³⁷Je'e nā anto binthexraon nā ixin xraxaon nā ixin bikon nā nthancheen naa ni ndadige'en.

³⁸Ko Jesús ndachro ngain nā:

—¿Unda anto texraon ra?

¿Unda xra dithikaon'a ni ra?

³⁹Tsjexin ra ngain rana ko ngain ruthena thi bincheni'i nā. Kathe ni ra jā rinao ra, ko sikon ra ixin ja'an Jesús na, ixin nthancha'an chunda'a nthao ko nthaluro inchin thi ja'an richunda jaxon.

⁴⁰Are je'e ndachro ji'i, je'e kjuuago raa ko ruthee thi bido'o chia nthi'a nganito ntho cruz.

⁴¹Aro je'e nā nchin xraon nā ko nchin chee nā xraa chro'a bithikaon nā thi jidikon nā, ko Jesús ndachro ngain nā:

—¿A jii thi sinexin ni?

⁴²Kuthimejan chjee nā Jesús rio'o kuchee dichjan ko rio'o tsjeen kurmeena. ⁴³Ko Jesús juine ngathexin kon nā.

⁴⁴Kuthimejan ndachro:

—Ji'i ndathjo ra are ja'an xra bari'i ngajin ra, ixin rugunda ruku'en thi bikunna inchin jitaxin ngain ley bayée Moisés ko ngain Xroon dikjin ni bagayée juajnee Ndo Dio ko ngain salmo.

⁴⁵Kuthimejan je'e bajon juachaxin kuinxin nā thi jitaxin

ngain Xruen Ndo Dio, ⁴⁶ko ndachro ngain nā:

—Ja'in jitaxin ngain Xruen Ndo Dio ixin Cristo rugunda ndase'en, ko ncha'on ninxin je'e ruxechon. ⁴⁷Ko kai kunixin juachaxiin Jesucristo tsji'o ra juajna, ko tsexinxin ra Jerusalén kuthimejan nguixin nunthe. Ko rundache ra chujni ixin rukjan nā ngain Ndo Dio ko je'e sinchetjañe'e nā kain thi jian'a nche'e nā. ⁴⁸Ko ja'a ra bikon ra kain thi kunna. ⁴⁹Ko ja'an rurua'an ngajin ra thi ndachro Ndudana. Ko tadinthe ra nthi'i Jerusalén ixin sayé'e ra thi juachaxin tsixin ngajni.

Jesús sakjui ngajni

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Kuthimejan Jesús bachrjeka'o nā ko sakjui nā ngain rajna Betania, ko nthi'a je'e tsiin raa ko binchenchaon nā. ⁵¹Ko are xrajinchenchon nā, ngayee nā sakuajinxin ko sakjui ngajni. ⁵²Ko je'e nā binchesaye'e nā Jesús, kuthimejan sakjan nā Jerusalén, ko anto chee nā. ⁵³Ko kainxin ncha'on je'e nā binthe nā ngain ni'ngo icha jíé ixin banchesaye'e nā Ndo Dio. Jaña tsu'en.